

ชื่อการศึกษา คั่นคว้าวีอิสระ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้ศึกษา นางสาวรัชณี จันทร์แดง **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุวรรณณี ยะหะกร **ปีการศึกษา** 2547

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย และ (2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า(1) คุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้อยู่ในระดับมาก (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวายสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษา งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ประถมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การทำค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์สุจินต์ วิสวธีรานนท์ ประธานกรรมการสอบประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลจิตต์ เขาวงกตพิงส์ สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดร.สุวรรณี ยะหะกร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและ
ติดตามการทำค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย
สมบูรณ์ ผู้ทำการค้นคว้าอิสระรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์บุญชู สวัสดิ์ดีตาล ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านในลือคที่ได้
อนุเคราะห์ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการทำค้นคว้าอิสระ และขอขอบพระคุณอาจารย์
พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ อาจารย์อริยาภักญ์ สำเรัง อาจารย์รัฐทิทยา หิรัญยหาด
อาจารย์พรจงกล สุขสนาน และคุณสว่าง หยูเอียด ที่สละเวลาให้คำแนะนำในการตรวจสอบ
เครื่องมือ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์แขนงหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และ
ให้กำลังใจตลอดมา

รัชณี จันทร์แดง

29 เมษายน 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร.....	5
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	11
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม.....	20
งานหัตถกรรมการจัดสานหวาย.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
ตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	32
ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแผนการสอนก่อนนำไปใช้.....	33
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	38
สรุปผลการวิจัย.....	38
การอภิปรายผล.....	39
ข้อเสนอแนะ.....	40
บรรณานุกรม.....	42
ภาคผนวก	
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	46
ข หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี	
เรื่อง “งานหัตถกรรมการจักสานหวาย”.....	52
ค แผนการเรียนเรียนรู้.....	56
ง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน.....	106
จ แบบสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม	
กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี.....	116
ฉ แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน.....	117
ช ข้อมูลอ่านเพิ่มเติมสำหรับครูเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย.....	119
ฉ ประมวลภาพการทำงาน.....	136
ประวัติผู้ศึกษา.....	148

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร.....33
ตารางที่ 2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน.....34
ตารางที่ 3	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน.....36

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1	แผนภาพโครงสร้างทางสถิติปัญญาของกิลฟอร์ด.....13
ภาพที่ 3.1	ขั้นตอนการสร้างและการหาประสิทธิภาพของแบบฝึก และแบบทดสอบ.....36

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อารยะประเทศทั่วโลกต่างถือเป็นหน้าที่ที่รัฐพึงจัดให้กับประชาชนทุกคน สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้การศึกษา ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับมาตั้งแต่พุทธศักราช 2464 การจัดการประถมศึกษาที่ผ่านมารัฐบาลทุกสมัยต่างถือเป็นภารกิจและให้ความสำคัญมาโดยตลอด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2534 : 1) เพราะการศึกษาคือสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพดี คือ หลักสูตร ซึ่ง ชำรง บัวศรี (2536 : 6) กล่าวไว้ว่า “ หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมายของการจัดเนื้อหากิจกรรมในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้ ”

หลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 สามารถจำแนกหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้นเป็นเบื้องต้น โดยทุกโรงเรียนในสังกัดจะต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั่วประเทศ และหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรมตลอด จนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติรวมความไปถึงในห้อง เรียนและนอกห้องเรียน ในส่วนของการบังคับใช้หลักสูตรท้องถิ่นกำหนดไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 27 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นภาคบังคับตามกฎหมายที่โรงเรียน โดยเฉพาะในภูมิภาคต้องจัดให้มีขึ้นควบคู่กับหลักสูตรแกนกลาง (วิจารณ์ ปิณฑวนิช 2543 : 19)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบายที่สนับสนุนให้โรงเรียนประถมศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนดังที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารแนวทางการบริหารการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คือ ได้กำหนดบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรได้วางไว้และมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร 3 ลักษณะ คือ 1) การบริหารการใช้หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 3) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน เพื่อให้การพัฒนาคนมีความสมบูรณ์สมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึง ถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาแต่ละท้องถิ่นควรพิจารณาในการปรับรายละเอียดของหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น โดยจัดทำและพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ชีวิตตนเองในด้านสังคมอย่างลึกซึ้ง เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ ตลอดจนสังคมของท้องถิ่นตนเองได้ ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้พบเห็นและสัมผัสพร้อมกับการลงมือปฏิบัติจริงรวมทั้งการให้สังคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือนำไปสู่การประกอบอาชีพ เช่น วัตถุประสงค์ในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ วิทยาการท้องถิ่น สถานประกอบการ เป็นต้น จึงทำให้อาชีพในท้องถิ่นมีความสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนที่รู้จักทำมาหากินตามวิถีชีวิตของตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2536 : 12)

ตำบลทองมงคเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เคยเป็นที่ตั้งของเมืองนารังสมัยอยุธยาเป็นราชธานี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่ปากคลองอิรม ชื่อว่า เมืองบางนางรม และในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้รวมเมืองบางนางรม เมืองกุย และเมืองคลองวาฬเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแปลว่าเมืองที่มีภูเขาเป็นหมู่ๆ โดยมีที่ว่าการอำเภออยู่ที่เมืองกุยบุรี จนกระทั่ง พ.ศ.2441 จึงย้ายที่ว่าการมาอยู่ที่อำเภอหลัก หรืออำเภอประจวบ ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบัน

โดยสภาพทั่วไปตำบลทองมงคอยู่ห่างจากอำเภอบางสะพานประมาณ 20 กิโลเมตรห่างจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประมาณ 90 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 227 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 141,875 ไร่ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบลุ่ม โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวเขตชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า มีประชากรทั้งสิ้น 9,142 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปลูก มะพร้าว สับปะรด ยางพารา ปาล์ม ทูเรียน ลองกอง และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ ไก่เนื้อ นอกจากนี้ยังมีการปลูกผัก ฝรั่ง ข้าว และอาชีพที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้านคือ การจัก

สาขาอาชีพที่มีมาช้านานในชุมชนแต่คนที่ยังประกอบอาชีพนี้อยู่ส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุเพียงแก่กลุ่มหนึ่งเท่านั้นเพราะขาดความสนใจจากคนรุ่นใหม่ที่หันไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปตามโรงงานของท่าเรือในตัวอำเภอและโรงเรียนในเขตอำเภอบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรมการจักสานหวายขึ้นใช้สอนเลย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนผู้ศึกษาจึงเลือกทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ในการจักสานหวายครั้งนี้เลือกที่จะจักสานไม้ตีฟูกเพื่อเป็นการฝึกพื้นฐานในการคัด เหลา ผ่า เลียดหวาย เพื่อที่จะพัฒนาไปทำชิ้นอื่นต่อไป และเลือกโรงเรียนบ้านในลือคซึ่งอยู่ในตำบลทองมงคลเป็น โรงเรียนที่ใช้ทดลองเนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งที่ทำอาชีพหัตถกรรมการจักสานหวายและ โรงเรียนบ้านในลือคเป็นโรงเรียนขยายโอกาส มีนักเรียนประมาณ 567 คน ครู 23 คน การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นการตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนได้เต็มศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ระดับประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ระดับประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาการใช้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระเพิ่มเติมกลุ่ม การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง งานหัตถกรรมงานจักสานหวาย ในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง เนื้อหาสาระ ความรู้ ที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาส ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตร นอกเหนือจากหลักสูตรแกนที่กระทรวงกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนที่มีความแตกต่าง โดยจัดเป็นรายวิชาหรือสาระเพิ่มเติมจาก หลักสูตรแกน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่นของตนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในชีวิตจริง

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม กลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

งานหัตถกรรมการจักสานหวาย หมายถึง งานจักสานที่ทำจากหวาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในอาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวายของท้องถิ่นตน และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคตได้
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละท้องถิ่นในเรื่องอื่นๆขึ้นใช้ในโรงเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

- การบริหารส่วนตำบลทองมั่งคด แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประจวบคีรีขันธ์
องค์การบริหารส่วนตำบลทองมั่งคด 2546
- ชาติรี ตำราญ ย่ำหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 2 ยะลา เสริมการพิมพ์ 2539
- ธำรง บัวศรี การศึกษาเพื่อการทำงานพื้นฐานอาชีพ กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช 2536
- _____ ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา กรุงเทพมหานคร เอราวิณการพิมพ์
2531
- บ้านในลือค,โรงเรียนและคณะ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการงานอาชีพและ
เทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ประจวบคีรีขันธ์ บ้านในลือค 2546
- ปรีชา เครือสินธุ “ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2545
- รุ่งฟ้า หิรัญวงศ์ “ การศึกษาความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพให้
เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 “
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2536
- แรมสมร อยู่สภาพร การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
ประถม
ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533
- ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ “ สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชนในการ
จัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี “ วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2540
- วัฒนะ จุฑาวิภาค ศิลปะพื้นบ้าน กรุงเทพมหานคร สิปปประชา 2545
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
แอล ที เพรสจำกัด 2542
- วิจิตร ไชยศิลป์ “ การสำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน “ วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อที่ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เลิฟแอนด์เพรส
2542
- วิชัย วงษ์ใหญ่ การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2533
- วีรนุช ปินณฑวนิช “ อนาคตของหลักสูตรท้องถิ่นจะไปทางไหน “ **สถานปฎิรูป 3**(มิถุนายน2543)
18-19
- ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ “ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการจัดสวนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกระบัตร์(ชุบราษฎร์นุสรณ์)จังหวัด
สมุทรสาคร “ วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร 2542
- ศึกษาธิการ,กระทรวง **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา** กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว 2539
- _____ **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544** พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____ และคณะ **หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อวิชาภาษาอังกฤษ** กรุงเทพมหานคร ครูสภา
ลาดพร้าว 2544
- สังัด อุทรานันท์ **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร มิตรสยาม 2532
- สันต์ ธรรมบำรุง **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร** กรุงเทพมหานคร การศาสนา 2537
- สนไชย ฤทธิโชติ **เครื่องไม้ไผ่หวาย** กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์ 2539
- สุนน อมรวิวัฒน์ **การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง:รูปแบบที่คัดสรร** พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร 2545
- แสงรุ่ง ผ่องใสและคณะ **ประเทศไทย 75 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร** กรุงเทพมหานคร ดันอ้อ
๑๕๕๕จำกัด 2541
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์ **การบริหารวิชาการ** กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ (บางเขน)
มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทร์วิโรฒ 2540

Good, C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York: Mcgraw-Hill, 1973

Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harrcourt, Brace and

World Inc., 1962

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการงานและเทคโนโลยี เรื่อง “งานหัตถกรรมการจักสานหวาย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือคจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรโดยศึกษาหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร
2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
3. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม
4. งานหัตถกรรมการจักสานหวาย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบความคิดทางทฤษฎี

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใด และระดับใดจะขาดหลักสูตรเสียมิได้ เพราะหลักสูตรเป็นโครงร่าง กำหนดไว้ว่า จะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนและสังคม และเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติและค่านิยม การสร้างความเจริญเติบโต ความสมบูรณ์ทางกาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ และมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรในทัศนะที่แตกต่างกันหลายประการ ดังนี้

ธีรารัง บัวศรี (2532 : 6) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดง จุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและประมวลประสบการณ์ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

สังข์ อุทรานันท์ (2532 : 16) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตร ประกอบด้วย มวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำแนวทางโรงเรียน

แรมสมร อยู่สถาพร (2533 : 3) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมุ่งสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคมและให้มีโอกาสที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามสภาพของสังคมในขณะนั้น ๆ

ชาติรี ตำราญ (2539 : 11 – 14) กล่าวว่า หลักสูตร คือ สูตรหลักที่ต้องการให้ครูนำเรื่องราวในหลักสูตรไปจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เด็กได้เรียนรู้ โดยการจำลองสถานการณ์ชีวิตจริงมาสู่เรื่องที่เรียน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนที่หลากหลาย เพื่อที่จะค้นพบวิธีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข การเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันนั้นรวดเร็วมาก แต่ถ้าครูยังสอนโดยยึดเนื้อหาจากบทเรียนอยู่ เชื่อได้ว่าเด็ก ๆ ไม่สามารถแสวงหาแนวทางเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อไปร่วมกันเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสังคมได้ เพราะบทเรียนที่เด็กท่องจำจากครูนั่น เป็นบทเรียนเก่า ๆ ที่ล้าสมัย

สงบ ลักษณะ (2542: 12) ได้ให้แนวคิดที่ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครอบคลุมตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นคนไทย ชาติไทย และมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

นิคม ชมภูหลง (2542 : 12) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไปในทิศทางที่พึงประสงค์

ทาบา (Taba. 1962: 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเขา

กูด (Good, 1973: 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น
2. หลักสูตร คือ คำโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้ขั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถได้เรียนต่อในวิชาชีพต่อไป
3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถาบัน

องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้หลายแนวคิดด้วยกัน ช่าง บัวศรี (2532 : 8 – 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

- 1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
- 2) จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
- 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
- 4) จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
- 5) เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
- 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
- 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
- 8) การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบ วิดีทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา และอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สังค อุทรานันท์ (2532 : 182 – 183) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ซึ่งแตกต่างกันออกไปว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1) ส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย

(1) จุดมุ่งหมายซึ่งแยกออกเป็น

- จุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นจุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้กว้างๆและค่อนข้างเป็นเอกลักษณ์ของปรัชญาและเน้นที่ค่านิยมมากกว่าการเน้นทางจิตวิทยาหรือการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรจะแสดงถึงจุดหมายและเจตนารมณ์โดยทั่วไปว่าหลักสูตรนั้นๆมีความประสงค์ต้องการให้ผู้มีคุณลักษณะเป็นเช่นใด

- จุดมุ่งหมายเฉพาะ เป็นจุดมุ่งหมายที่เน้นการประยุกต์ใช้มากกว่าที่จะกล่าวอย่างกว้างๆในเชิงปรัชญา จุดมุ่งหมายเฉพาะในหลักสูตรคือ จุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้ในส่วนที่เป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างๆที่มีอยู่ในหลักสูตร

(2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งแยกออกเป็น

- ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา เป็นเนื้อหาสาระของความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้ง่ายที่สุด โดยสามารถสอนด้วยวิธีการการบอกเล่าให้ฟัง เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือความรู้เบื้องต้นเหล่านี้ไปแล้วก็จะนำไปสู่การคิดรวบยอดและความเข้าใจหลักการต่างๆตลอดจนนำไปเป็นรากฐานของการคิดแก้ปัญหาหรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในช่วงเวลาต่อไป

- ความคิดรวบยอดและหลักการ เป็นเนื้อหาสาระในระดับที่สูงขึ้นมาจากข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา คือ ผู้เรียนจะเกิดความคิดรวบยอดหรือมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ต่างๆนั้นผู้เรียนจะต้องมีความรู้พื้นฐานที่เป็นข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดามาก่อนถ้าหากหลักสูตรมีเจตนารมณ์ต้องการจะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ใดก็สามารถจะบรรจุเนื้อหาสาระของสิ่งเหล่านี้ไว้ในหลักสูตร และหลักสูตรจะต้องให้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้นให้เพียงพอ

- การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ เป็นความรู้ที่อยู่ระดับสูงที่สุดของความรู้ที่เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยสติปัญญา หลักสูตรจะมีคุณค่ามักจะพิจารณาจากความสำเร็จของหลักสูตรในการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนเป็นประการสำคัญ

- ทักษะทางกาย หลักสูตรที่ดีไม่ควรจะคำนึงถึงการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายให้เกิดความคล่องแคล่ว และเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตอีกด้วย

- เจตคติและค่านิยม มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหลักสูตรทุกประเภท ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้โดยการพัฒนาทางสติปัญญาและร่างกายโดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาทางด้านเจตคติและค่านิยมไปด้วยอาจจะเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวงแก่มนุษยชาติได้

2) ส่วนประกอบอื่นที่น่าบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่

(1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร ประกอบด้วยภูมิหลังหรือความเป็นมาของหลักสูตรเพื่อชี้แจงให้รู้สภาพความเป็นมาของหลักสูตร ที่สำคัญจะต้องกล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีหลักสูตรฉบับนี้ๆ ขึ้นมาใช้เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร

(2) การเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จมากขึ้นเป็นการเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนจะอยู่ในรูปของการแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตร

(3) การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอน มีความหมายรวมไปถึงการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนอีกด้วย ตามปกติมักจะไม่ค่อยเห็นรายละเอียดของการเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น สำหรับหลักสูตรที่ตั้งความมุ่งหวังเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล ของหลักสูตรไว้สูงก็มักจะบรรจุส่วนประกอบเกี่ยวกับการเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ด้วย

ในส่วนของ สุมิตร คุณานุกร (2518 : 9) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 ส่วนคือ

1) ความมุ่งหมาย คือ การให้การศึกษาแก่เยาวชนทั้งประเทศจำเป็นต้องใช้หลักสูตรแต่ละระดับนี้สนองความต้องการของกลุ่มเยาวชนที่มีสภาพจิตใจ ร่างกาย มีความสามารถในการเรียนรู้และมีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างกันออกไป ดังนั้นหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจึงต้องมีความมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย ความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้องและเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ

2) เนื้อหา เมื่อได้กำหนดแล้วว่าความมุ่งหมายของหลักสูตรอะไรบ้าง กิจกรรมขั้นที่ 2 ในการพัฒนาหลักสูตร คือ การเลือกสรรวิชาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เมื่อเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์มาแล้ว

ผู้พัฒนาหลักสูตรยังต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า เนื้อหาสาระอะไรควรนำไปสอนก่อนหรือหลังเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูนำเอาหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มนั้นไปปฏิบัติให้เกิดผลตามที่ออกแบบมา

4) การประเมินผล คือ หลักสูตรที่นำไปใช้ได้สัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่อย่างน้อยเพียงไรและอะไรเป็นสาเหตุ

และจากองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา คือ สิ่งที่รัฐต้องการให้พัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2) จุดหมายของหลักสูตร คือ ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3) รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร คือ ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4) จุดมุ่งหมายของวิชา คือ ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5) เนื้อหาของหลักสูตร คือ สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6) การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การนำหลักสูตรที่จัดเป็นรูปเล่มไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลตามที่ออกแบบ

7) การประเมิน คือ การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

คำว่า “การพัฒนา” หรือคำในภาษาอังกฤษว่า “Development” มีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้น หรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมาย

ได้ 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย (สังัด อุทรานันท์ 2532: 30)

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจะมีความหมายครอบคลุมถึงการปรับปรุงหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรด้วย ในการปรับปรุงหลักสูตรนั้น หมายถึง การนำหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดสร้างหลักสูตรขึ้นมาใช้ใหม่ ซึ่งจะแตกต่างจากหลักสูตรเดิมที่เคยใช้อยู่ทั้งระบบให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (พิสมัย ถิณะแก้ว 2535 : 26)

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือ แนวคิดและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมี นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดและรูปแบบไว้จำนวนมากแต่การที่จะปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่น หรือการสร้างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างหลักสูตรกลาง อาจจะดำเนินในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หรือระดับโรงเรียนก็ได้ สำหรับกระบวนการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในระดับใดหากจะให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนก็อาจจะดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งมีนักการศึกษาในประเทศและต่างประเทศได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรโดย วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 10) ได้กล่าวถึง

ไทเลอร์ (Tyler. 1950) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา (Taba. 1962: 12) มีความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของความคิดที่มีลำดับและลำดับนั้น คือ

1. การวินิจฉัย ความต้องการ (Diagnosis of Needs) ดำรวจความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objective) กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน ตามสังคมต้องการ
3. การเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เลือกเนื้อหาสาระที่ต้องการนำมาสอนให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของสังคม

4. จัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content) จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุง เนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในขั้นที่ 3

5. เลือกประสบการณ์เรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) คัดเลือก ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์

6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่าง ๆ

7. การตัดสินใจว่า มีเนื้อหาและประสบการณ์อะไรที่จะต้องประเมินผลว่า ได้มีการ เรียนรู้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะช่วยในการประเมินผลได้บ้าง (Determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it)

ขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกระบวนการพัฒนา หลักสูตรของนักวิชาจากต่างประเทศ ได้ค้นคิดแนวทางเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพ สังคมในประเทศของตน โดยคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของแต่ละสังคม ความต้องการของคนใน สังคมก็แตกต่างกันไปด้วย จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว นักการศึกษาไทยจึงได้ถือเป็นการกิจ สำคัญในการที่จะพัฒนาหลักสูตรและได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ธำรง บัวศรี (2532 : 152) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรในความหมายของการจัดทำ หลักสูตรแม่บท มีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร เพื่อวินิจฉัยปัญหาและความต้องการซึ่ง ช่วยในการตัดสินใจ

2. การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร หลังได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานแล้วจะพิจารณา และกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา

3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร กำหนดลักษณะและแผนผังที่ แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชา

4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา ต้องกำหนดผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ ได้เรียนวิชานั้นแล้ว

5. การเลือกเนื้อหาวิชา จะต้องมีความถูกต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร มีความสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน มีความยากง่าย และเหมาะสม กับวัย และเนื้อหาต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และเนื้อหานั้นเป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียน ได้ในแง่ ของความพร้อมด้านเวลา ผู้สอน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

6. การจัดทำวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน การกำหนดถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มีทักษะและความสามารถหลักการที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมต่างๆต้องสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว รวมไปถึงยุทธวิธีการสอน การเลือกใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และการจัดสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนต้องเอื้อต่อการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ที่มีเหตุผลเชื่อถือได้

9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ การกำหนดวิธีเกณฑ์การตัดสินใจและเกณฑ์การจับหลักสูตร

10. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การทำเอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆรวมทั้งเทคโนโลยีการศึกษาอื่นๆที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สงัด อุทรานันท์. (2532 : 314 – 316)

1. จัดตั้งคณะทำงาน ควรจะเลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีความตั้งใจในการปฏิบัติ
2. งานศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจใช้วิธีการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนา หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ ทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง
3. กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น ว่าควรจะให้บรรลุเป้าหมายอะไรบ้าง
4. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และถ้าหากว่ายังมีสิ่งไหนที่ยังไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นก็ดำเนินการสร้างรายวิชาขึ้นมาใหม่

5. ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง หรือจัดสร้างรายวิชาขึ้นมาใหม่

6. ดำเนินการใช้หลักสูตร สิ่งที่สำคัญมากในขั้นนี้ คือ การนิเทศและติดตามผล

7. การประเมินผลการใช้หลักสูตร จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด

8. ทำการแก้ไขปรับปรุง

นอกจากนี้ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 115 – 116) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยบุคลากรจำนวนมากในการปฏิบัติงาน ต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันตั้งขั้นตอนต่อไป

1. จัดตั้งคณะกรรมการ หมายถึง การเลือกบุคคลที่มีความสามารถมาเป็นคณะกรรมการในการพัฒนาหลักสูตร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากในโรงเรียนและชุมชน

3. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรนี้ต้องการทำอะไร

4. การออกแบบหลักสูตร หมายถึง การเลือกข้อมูลหรือสิ่งอันเป็นความรู้ซึ่งได้ถูกเลือกสรรจากวิชาต่างๆนำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำเอาหลักสูตรที่พัฒนานำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียน

6. การประเมินหลักสูตร หมายถึง สรุปผลการนำหลักสูตรไปใช้ว่าได้ผลตามที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่อย่างไร

7. การตัดสินใจตลอดหลักสูตร หมายถึง จากผลการประเมินหลักสูตรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่และถ้ามีข้อผิดพลาดเมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นแนวปฏิบัติที่จะนำทางให้การจัดทำหลักสูตร มีความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหา และการนำไปปฏิบัติ เพื่อสร้างความสอดคล้องกับสภาพของชุมชน และตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาปัญหาและกำหนดความต้องการ คือ ในการพัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาปัญหาที่ต้องการแก้ไขและกำหนดความต้องการที่จะให้เกิดในหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้น

2. กำหนดจุดประสงค์ คือ ในการพัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดในการพัฒนา

3. เลือกเนื้อหาและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา คือ สรรหาสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียน

4. จัดทำเนื้อหาและคำอธิบายรายวิชา คือ จัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาที่จะนำไปใช้และเขียนคำอธิบายรายวิชาเพื่อให้ผู้สอนได้เข้าใจและนำไปใช้กับผู้เรียนอย่างถูกต้อง

5. จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร คือ จัดทำหลักสูตรเป็นรูปเล่มเพื่อนำไปใช้

6. จัดทำแนวการวัดผลและประเมินผล คือ กำหนดวิธีการ เกณฑ์การตัดสินใจและเกณฑ์การจบหลักสูตร และเมื่อใช้หลักสูตรไปซ้กระยะหนึ่งควรมีการประเมินหลักสูตรในด้านต่างๆที่มีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงหรือเพิ่มเติมอะไรอีกบ้าง

3. การนำหลักสูตรไปใช้

สันต์ ธรรมบำรุง (2537 : 28) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนำเอาโครงการและแนวปฏิบัติของหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผล รวมไปถึงการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครู และผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวของผู้เรียน กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ จะเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องจากการใช้หลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติจริง

สมิตร คุณานุกร (2523 : 130-132) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ควรประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรสิ่งที่จะนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายของความมุ่งหมายของหลักสูตรต้องการให้เด็กได้อะไรจากหลักสูตรนี้ที่นำไปสอน

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ในโรงเรียน การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำต้องมีปัจจัยหลายๆด้าน การนำหลักสูตรไปปฏิบัติที่โรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจปัจจัยและสภาพต่างๆของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์การสอนต่างๆต้องมีให้พร้อม การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

3. การสอน หลักสูตรยังไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้เป็นการชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ฉะนั้นผู้บริหารมีหน้าที่คอยให้ความรู้ให้ความสะดวกให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

นอกจากนี้ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542: 104 – 105) กล่าวถึง การนำหลักสูตร ไปใช้มี ขั้นตอนที่น่าไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. การขออนุมัติหลักสูตรฉบับร่าง ได้รับการตรวจสอบคุณภาพ มีการทดลองใช้หลักสูตรและมีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ก่อนนำหลักสูตร ไปใช้ต้องนำเสนอหน่วยงานที่สังกัดให้ ความเห็นชอบอนุมัติ
2. วางแผนการใช้หลักสูตร ซึ่งอาจดำเนินการพร้อมกันไปในขณะที่กำลังรออนุมัติหลักสูตร
3. การบริหารหลักสูตร ให้เป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตร อันเป็นบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ หมวดต่าง ๆ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้
 - 3.1 ประชุมชี้แจง ให้อ่านเอกสารสำหรับเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
 - 3.2 การศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
 - 3.3 การจัดผู้เข้าสอน
 - 3.4 การจัดตารางสอน
 - 3.5 การจัดแผนการเรียนของแต่ละโปรแกรมวิชา
 - 3.6 การสนับสนุนและจัดบริการด้านอาคารสถานที่
 - 3.7 การสนับสนุนและจัดบริการด้านวัสดุอุปกรณ์
 - 3.8 การนิเทศและติดตามผล
4. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอน มีลำดับขั้นตอน ดังนี้
 - 4.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากส่วนกลาง
 - 4.2 การศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่เป็นผลงานระดับท้องถิ่น
 - 4.3 การวางแผนการสอน โดยเขียนโครงสร้างการสอนและแผนการสอน
 - 4.4 การรายงานผลการนำหลักสูตรท้องถิ่น ไปใช้

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 4) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนของหลักสูตรที่ไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและการบริการหลักสูตร ตลอดจน การนิเทศการใช้หลักสูตร

จากแนวคิดข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการ นำหลักสูตรไปใช้จริงในห้องเรียน และเป็นหน้าที่โดยตรงของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนถึงศึกษานิเทศก์ ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

การจัดเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากร การจัดการเวลาเรียนและการติดตามการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด

4. การประเมินผลหลักสูตร

ในการประเมินผลหลักสูตรนั้น มีนักวิชาการได้เสนอรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรไว้โดย อนุศักดิ์ สมิตสันต์(2540 : 248)ได้กล่าวถึง

Taba(1962 : 398) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นชัดในเชิงพฤติกรรม
2. สร้างเครื่องมือและคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการค้นหาข้อมูล
3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น ประเมินหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน และลักษณะของการสอนเพื่อนำมาใช้

ในการแปรผลของขบวนการประเมินผล

5. แปรผลของการประเมินผล เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

Bloom (1972 : 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินผลไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ การจะประเมินหลักสูตรต้องดูว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคืออะไรจึงทำการประเมินผลของหลักสูตรที่ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่
2. การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ คือ จากหลักสูตรที่ทำการปฏิบัติไปแล้วผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและประสบการณ์เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด
3. การประเมินประสิทธิผลของประสบการณ์การเรียนรู้ คือ จากการนำหลักสูตรไปใช้ให้ผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวังหรือไม่

ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรตามวิธีของปุยซอง (Puissance Measure) เป็นการตรวจสอบว่าเอกสารหลักสูตร ตลอดจนรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นก่อนที่จะนำไปใช้จริงมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด จะแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งในแต่ละส่วนของหลักสูตรมีเกณฑ์ประกอบในการวิเคราะห์ 2 ประการ คือ ชนิดหรือแบบการเรียนรู้ และ พฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2535 : 23)

จากแนวความคิดการประเมินผลหลักสูตรข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรมีแนวปฏิบัติ 4 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประสบการณ์ผู้เรียน
3. การสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการประเมินหลักสูตร
4. การประเมินประสิทธิผลหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หรือหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาหลักสูตรควรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและสภาพของท้องถิ่น ซึ่งผู้เรียนควรนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ และร่วมในกระบวนการเรียนการสอนนั้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ในด้านของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีนั้น ยังทำให้เด็กมีนิสัยรักการทำงานและปรับปรุงงานอยู่เสมอ มีทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการทำงาน เพื่อออกไปประกอบอาชีพได้เมื่อจบการศึกษา ในการสอนของปราชญ์ชาวบ้านควรมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อจากศาสนา และวัฒนธรรมหรือประเพณีดั้งเดิมไปด้วย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งที่มีค่าของไทยให้คงอยู่ต่อไป

สำหรับวิธีถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2540: 21-22) เสนอแนวคิด 3 ลักษณะ คือ

(1) การถ่ายทอดความรู้โดยให้ฝึกปฏิบัติจริง คือ การเห็นผู้ใหญ่วิบัติน้อยๆและสอนให้คนรุ่นหลังทำตามทีคนรุ่นก่อนปฏิบัติก็จะเกิดความเคยชิน เช่น การทำนาปุ๋ยตายายทำนาที่จะสอนให้ลูกหลานทำนาเป็นอย่างไรที่เห็นปุ๋ยตายายทำ

(2) การถ่ายทอดความรู้ผ่านพิธีกรรม คือ พิธีกรรมของชาวบ้านจะมีภูมิปัญญาความรู้รอบรู้อยู่เบื้องหลังแต่ไม่เน้นย้ำแต่ จะเน้นความศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เกิดผลต่อสำนึกของผู้ร่วม

(3) การถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบาย คือ การบอกขั้นตอนการฝึกปฏิบัติเช่น การที่สอนให้ลูกหลานไปทำบุญที่วัด เพื่อต้องการให้คนรุ่นหลังรู้จักการให้ แต่คนรุ่นเก่าจะบอกลูกหลานถึงการทำบุญเพื่อต้องการให้ชาติหน้าไม่ลำบากหรือตายแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอกวิทย์ ฌ กลาง(2540: 46) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่ามี 8 ประการ คือ

(1) การลองผิดลองถูก การลองผิดลองถูกทำให้มนุษย์ได้รับความสำเร็จและความล้มเหลว รู้ว่าอะไรควร ไม่ควร เกิดเป็นการสะสมความรู้ถ่ายทอดให้แก่ลูกหลาน มนุษย์ต้องใช้

ปัญหาขบคิดแก้ไขปัญหาใหม่เกี่ยวกับการลงผิดลงถูก ถ้าล้มเหลวก็จะจดจำไว้เป็นข้อห้าม การสั่งสมประสบการณ์เช่นนี้มนุษย์จึงมีภูมิปัญญาในการดำรงชีพมากขึ้น โดยมีความเสี่ยงน้อยลง

(2) การลงมือกระทำจริง ในสภาพการณ์สิ่งแวดล้อมจริง เช่น ชาวเหนือเรียนรู้การจัดการระบบเหมืองฝายเพื่อกสิกรรมในพื้นที่ลุ่มหลังเขา แล้วค่อยๆพัฒนาขึ้นมาเป็นระบบความสัมพันธ์ในการแบ่งปันน้ำระหว่างคนในพื้นที่เดียวกันจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ

(3) การสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า การสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น สุภายิต ตำรายา จึงไม่มีลักษณะตายตัว ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านทุกภูมิภาคจะนิยมการสาธิตหรือการสอนด้วยวาจา ในกรณีที่เป็นศิลปะวิทยาการระดับที่ซับซ้อนลึกซึ้งจึงจะใช้วิธีลายลักษณ์

(4) การถ่ายทอดความรู้ โดยให้เข้าร่วมพิธีกรรม พิธีกรรมของชาวบ้านจะมีภูมิปัญญาความรู้รอบรู้อยู่เบื้องหลัง ก็ไม่เน้นย้ำภูมิปัญญาเหล่านั้น แต่จะเน้นความศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้เกิดผลต่อสำนึกของผู้มีส่วนร่วม และไม่มีผลในการวางบรรทัดฐานความประพฤติตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของตนในสังคม

(5) การเรียนรู้ผ่านทางศาสนา หลักธรรม การปฏิบัติทางศาสนาเป็นการหล่อ หล่อม บ่ม เพาะทั้งความประพฤติและสติปัญญา ตลอดจนอุดมการณ์แห่งชีวิตไปพร้อมๆกัน

(6) การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีความคิด วิธีการใหม่ๆเข้ามาผสมผสานกลมกลืนกัน ซึ่งทำให้เกิดความหลากหลาย กว้างขวางทั้งในด้านสาระ รูปแบบและวิธีการ

(7) การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เป็นการเลือกความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมมาใช้ให้สอดคล้องกับฐานความเชื่อเดิม โดยสามารถแก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้ระดับหนึ่ง เช่น การผสมผสานการแพทย์สมัยใหม่กับสมุนไพร การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้จากผู้อื่นอย่างหนึ่งที่ย่อมมีทั้งที่ได้ผลและไม่ได้ผล สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์

(8) การสังเกต เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบครูพักลักจำ ซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น แล้วรับมาเป็นของตนเมื่อสามารถนำไปใช้ได้ผล

กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดในสภาพการณ์จริงของชีวิต ทั้งทางอบรม บ่ม เพาะ ชัด เกลา ฟัง สั่ง สอน ฝึก ฝน จด จำ โดยใช้ระยะเวลาอันยาวนาน

ฉะนั้นเมื่อรู้หลักและวิธีการในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการรู้ทฤษฎีของ เบนจามิน เอส บลูม ที่เชื่อว่า กระบวนการเรียนรู้ของเด็กสามารถปรับและพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้โดยผู้สอนเป็นผู้ชี้นำตามขั้นตอนต่อไป

1. ความรู้ (Knowledge) ผู้สอนได้สอนให้ความรู้แก่ผู้เรียนและเมื่อได้เรียนไปแล้ว จะเกิดเป็นความรู้ติดตัวผู้เรียน
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เมื่อได้เรียนและรับความรู้ผู้เรียนสามารถที่จะแปลความหมายหรืออธิบายสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วในขั้นที่ 1 ให้ผู้อื่นรับรู้ได้เท่ากับผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้เรียนมา
3. การนำไปใช้ (Application) เมื่อมีความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ตามความรู้ที่ได้เรียนมา
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เมื่อมีการนำความรู้ไปใช้และเกิดข้อผิดพลาดก็ต้องหาจุดบกพร่องที่ทำให้เกิดปัญหา
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เมื่อผู้เรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดจึงเลือกวิธีการที่จะแก้ไข ปัญหา ด้วยวิธีการที่ผู้เรียนคิดว่าดีที่สุดสำหรับผู้เรียนเอง เพราะการที่ผู้เรียนรู้จักเลือกวิธีการแก้ไข ปัญหาได้เท่ากับผู้เรียนรู้จักสังเคราะห์เป็น
6. การประเมิน (Evaluation) ผู้เรียนมีความสามารถตัดสินใจหรือประเมินค่าสิ่งที่พบเห็นว่า ถูกต้องและดีงามหรือไม่

นอกจากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึง การถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้าน และการพัฒนาหลักสูตรต่อการนำไปใช้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบัน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดการศึกษาในช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาที่ไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่ควรฉะนั้น พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้พยายามปรับแก้ให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุดโดยให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและวิรุณช ปิณฑวนิช (2543: 27 – 29) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ หลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติในห้องและนอกห้องเรียน ผู้ร่วมสร้างหลักสูตรประกอบด้วย โรงเรียน ชุมชน และ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายจะช่วยกันกำหนดและพัฒนาหลักสูตรขึ้นตอนความเหมาะสมและความต้องการของคน ผ่านการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน มีสถาบันราชภัฏในท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยในด้านการรวบรวมความรู้ท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึผูกพันกับถิ่นที่อยู่ สามารถใช้ชีวิตประกอบและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนไว้ เมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 แม้จะไม่มีศัพท์ “หลักสูตรท้องถิ่น” บัญญัติไว้ชัดเจน หากข้อกำหนดในมาตรา 27 วรรค 2 ได้กล่าวไว้ว่า “ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคมในท้องถิ่น ตลอดจนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาท้องถิ่นของตนมากขึ้น” จากข้อกำหนดในมาตรา 27 วรรค 5 ก็ชี้ชัดว่าการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น เป็นสภาพบังคับของกฎหมายที่โรงเรียน โดยเฉพาะภูมิภาคต้องจัดให้มีขึ้นควบคู่กับหลักสูตรแกนกลาง

และในส่วนของกรมวิชาการ (2542: 10) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานที่ต้องการให้ผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนามากกว่าที่จะเป็นการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานั้น ท้องถิ่นต้องวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อช่วยให้มองเห็นภาพของการทำงานตลอดแนวก่อนที่จะนำไปกำหนดเป็น โครงการ หรือแผนสำหรับลงมือปฏิบัติและการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์จะประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ศึกษาแนวโน้มของการพัฒนา เป็นการศึกษาสภาพของสังคมที่ท้องถิ่นนั้น ๆ
- 2) ศึกษาความต้องการของท้องถิ่น เป็นการศึกษาความต้องการของผู้รับบริการในชุมชนที่ท้องถิ่นตั้งอยู่
- 3) ศึกษาสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่มีบทบาท มีอิทธิพล หรือมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา
- 4) ศึกษาศักยภาพของโรงเรียน เป็นการศึกษาสภาพของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ
- 5) ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งกระทำได้หลายลักษณะ ดังนี้
 - (1) สร้างหลักสูตรขึ้นใหม่
 - (2) ปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ดังนี้
 - ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม
 - ปรับรายละเอียดของเนื้อหา
 - ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

- จัดทำสื่อการเรียนรู้ชิ้นใหม่
- จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม

การพัฒนาหลักสูตรทุกลักษณะที่กล่าวมานี้ ก่อนการลงมือพัฒนา ท้องถิ่นจะต้องวิเคราะห์สภาพของท้องถิ่น โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณา เมื่อผลการวิเคราะห์ออกมาอย่างไร จึงลงมือพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มดังกล่าว และในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น ควรกระทำในรูปของคณะทำงาน

งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อสนองประโยชน์ต่างๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งนับเป็นผลงานทางศิลปะได้ เพราะมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ความงดงาม ซึ่งเข้าใจว่าเป็นผลพลอยได้จากการที่ได้สร้างงานหัตถกรรมเหล่านั้นด้วยฝีมืออันประณีต จนบางชิ้นมีรูปลักษณะที่ไม่น่าจะนำมาใช้สอยเลย ในบรรดางานหัตถกรรมประเภทต่างๆ เช่น ทอผ้า เครื่องเงิน เครื่องจักสานมีความเก่าแก่ที่สุด เครื่องจักสานในระยะเริ่มแรกนั้นเข้าใจว่ามีลักษณะหยาบ มนุษย์รู้จักนำเอากิ่งไม้มาขัดหรือสานกันเข้าให้เป็นเครื่องหาบหามแล้ววิวัฒนาการต่อมาจนทำเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้และภาชนะต่างๆมีลักษณะประณีตขึ้น โดยลำดับ

ในทุกภาคและทุกจังหวัดของประเทศไทย จะพบเห็นเครื่องจักสานชนิดต่างๆมีอยู่โดยทั่วไปทั้งนี้เพราะเครื่องจักสานมีความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจของชนบท จึงทำให้ต้องทำเครื่องจักสานเป็นเครื่องใช้สอยด้วยตนเอง และบางครั้งมีมากเหลือพอที่จะแลกเปลี่ยนหรือขายให้แก่เพื่อนบ้านได้ด้วย ในปัจจุบันนี้ความต้องการเครื่องจักสานที่มีลักษณะและรูปแบบดั้งเดิมมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแก่ชาวบ้าน และชาวเมืองท้องถิ่นที่มีการทำเท่านั้น แต่เป็นที่ต้องการของชาวกทม. และชาวต่างประเทศอีกด้วยจนต้องมีการผลิตขึ้นเป็นจำนวนมากถึงกับเป็นอุตสาหกรรมและส่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศเราด้วยโดยได้มีการแบ่งเครื่องจักสานตามหน้าที่ใช้สอยเป็น 4 ประเภท คือ เครื่องมืออสิกรรม เครื่องจับสัตว์น้ำ เครื่องใช้ภายในบ้าน สิ่งของเบ็ดเตล็ด

วัสดุ

วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสานในแต่ท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันและมีส่วนช่วยกำหนดลักษณะและรูปแบบของเครื่องจักสานซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

เครื่องจักสานส่วนใหญ่ของไทยเราจะใช้ไม้ไผ่เป็นวัสดุหลักเพราะหาได้ง่ายเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในท้องถิ่นหรือซื้อหาได้ในราคาถูก วัสดุที่ใช้ในงานจักสานของหมู่บ้านห้วยเกี๋ยบ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นิยมใช้หวายมาทำเป็นเครื่องจักสานเพราะหาได้ง่ายในท้องถิ่น

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมการจักสานหวายที่สำคัญได้แก่

1. มีด ใช้สำหรับการผ่าหวายออกเป็นซีกๆตามต้องการ
2. มีดคัทเตอร์ ใช้ขูดหรือปอกผิวหวาย
3. เครื่องมือใช้วัดความยาว คือ ตลับเมตร ไม้บรรทัด สายวัด ใช้วัดขนาดของเส้นที่จะใช้งาน
4. เครื่องมือที่ใช้ในงานตอก ค้อนหงอน ขนาดเล็กใช้ในการตอกตะปูซึ่งเป็นตะปูขนาดเล็กส่วนด้านหงอน มีไว้เพื่อใช้ถอนตะปูเมื่อต้องการถอนออก
5. เหล็กเจาะหวาย เป็นเหล็กแหลมใช้สำหรับเจาะ ไซ แฉะ เรียกว่า เหล็กหมาด ปลายแหลม มีด้ามทำด้วยไม้ ใช้สำหรับ ไซหรือแฉะ มักทำด้วยเหล็กก้านรมหรือซี่ลวดรถจักยานยนต์ฝนปลายให้แหลมใช้ไซหรือแฉะเครื่องจักสานเพื่อร้อยหวายผูกโครงสร้าง ผูกขอบ หรือเจาะหู กระบุง ตะกร้า เป็นต้น
6. เลียด ทำด้วยแผ่นเหล็ก หรือสังกะสี เจาะเป็นรูกลมขนาดต่างๆกัน ใช้สำหรับการเหลาหวายที่จักเป็นเส้นแล้ว โดยการสอดเส้นหวายเข้าไปในรูแล้วชักผ่านออกไปความคมของสังกะสีจะครูดให้ผิวเส้นหวายเรียบและมีขนาดเสมอกัน เรียกว่า ชักเลียด การชักเลียดจะต้องชักจากรูใหญ่ไปหารูเล็ก
7. กรรไกรตัดกิ่ง เป็นกรรไกรที่ใช้ตัดกิ่งไม้ทั่วไป ใช้ในการตัดหวายให้สั้นยาวตามความต้องการช่วยให้งานสะดวกรวดเร็วกว่าใช้มีดตัด

ประโยชน์ของงานจักสาน

เครื่องจักสานมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังนี้

1. ประโยชน์ในด้านของเครื่องใช้ บรรดาเครื่องจักสานที่เป็นภาชนะซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ในการรับประทานซึ่งเป็นกิจกรรมประการหนึ่งของการดำเนินชีวิตทางกายภาพ หากปราศจากภาชนะต่างๆแล้วความไม่สะดวกจะเกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์เราได้

2. ประโยชน์ในการทำงาน มนุษย์จำเป็นต้องทำงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และบรรดา
งานดังกล่าวนี้เองที่มีเครื่องจักรสานมีบทบาทอยู่ด้วย เช่น เครื่องมือทำงานประเภทต่างๆที่เราต้องใช้
ในการทำงานทุกวันนี้โดยเฉพาะชาวนาและชาวสวน ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ

3. ประโยชน์ในการเล่นและสร้างความเพลิดเพลิน การเล่นและการพักผ่อนเป็นส่วนหนึ่ง
ของการดำรงชีวิต ชาวบ้านในชนบทมักจะสร้างเครื่องเล่นขึ้นมาให้ลูกหลานของตนเป็นประการ
แรกและได้สร้างให้กับตนเองเพื่อเป็นการผ่อนคลายที่ตึงเครียด ภายหลังจากที่ทำงานมาตลอดทั้ง
วัน

4. ประโยชน์ในการนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่ง เครื่องจักรสานเป็นฝีมือที่ถูกสร้างขึ้น
ด้วยความประณีต จึงมีผู้นิยมนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านและนำมาเป็นของขวัญและของที่
ระลึก

5. ประโยชน์ที่แสดงให้เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ของชาติ มนุษย์มีการถ่ายทอดเรื่องราว
ในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนสู่ลูกหลาน ในด้านของงานศิลปะเพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป
ซึ่งแสดงให้เห็นในชุมชนต่างๆอย่างชัดเจน

6. ประโยชน์ในพิธีกรรมอันเกิดจากความเชื่อ มนุษย์มีศาสนาและความเชื่อเป็นเครื่องยึด
เหนี่ยวจิตใจให้สำนึกที่ประพฤติดีประพฤติชอบ และในบรรดาสิ่งที่แทนหรือสัญลักษณ์ของศาสนา
และความเชื่อปรากฏว่าเครื่องจักรสานมีบทบาทรวมอยู่ด้วย เครื่องจักรสานนั้นอำนวยความสะดวกให้
สอยให้แก่มนุษย์เราเป็นอย่างมากและคิดว่าจะจะเป็นเช่นนี้ตลอดไปไม่ว่าจะได้รับอิทธิพลของ
วัฒนธรรมใหม่มาเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม (ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ 2542 : 87-88)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สำหรับงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้พบ
ผลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางมีดังต่อไปนี้

ชัยวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่น วิชางานเลือก กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ใน
โรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหิน” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับชั้นเรียน วิชางานเลือกกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ หากคุณภาพของ
หลักสูตร Puissance Measure (P.M.) ให้มีค่าตั้งแต่ 11 ขึ้นไป และนักเรียนที่ผ่านการเรียนตาม
หลักสูตรนี้ จะเป็นผู้มีความรอบรู้อย่างน้อยร้อยละ 95 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้

ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 จำนวน 62 คน ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผลการประเมินหลักสูตรพบว่าทุกหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นผู้เรียน และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และมีค่า P.M. สูงกว่า 11 และผลจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรอบรู้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นดังนี้ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พบว่า สภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และในอันดับแรก คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ควรส่งเสริมบุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ ลดขั้นตอนการใช้จ่ายงบประมาณ และควรจัดให้มีการสัมมนาให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

สุชาดา บุญฤทธิ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์จังหวัด/อำเภอ ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบพิจารณาความสอดคล้อง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ทั้งด้านจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม ยกเว้นเรื่องประเพณีสำคัญ ด้านการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ลักษณะการจัดกิจกรรมที่ครูใช้มากที่สุด คือ การสรุป การอภิปราย การซักถาม การสนทนา และการรายงาน ด้านปัญหาอุปสรรคการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ขาดแคลนวัสดุหลักสูตร บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดหาวัสดุหลักสูตร และส่งเสริมบุคลากรในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สุรัตน์ แสงอรุณ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตร สิ่งแวดล้อม ศึกษาาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตร สิ่งแวดล้อม สภาพและปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน กลุ่ม สปช. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์และแบบสอบถาม ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนบุคลากร ขาดเวลาในการปฏิบัติงาน ขาดงบประมาณ และขาดอุปกรณ์ และการปรับปรุงหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดงบประมาณ ขาดข้อมูลประกอบหลักสูตร ขาดการวางแผน ดำเนินงาน และเวลาในการปฏิบัติงานมีน้อย

ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ(2540 : 84-86) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชน ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขาดบุคลากร ขาดอาคารสถานที่ ที่จะเลี้ยงโคนม ไม่มีงบประมาณที่จะสนับสนุนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ ต้องการให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับสูง ๆ และผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ ต้องการให้จัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม โดยผู้บริหารและครู ต้องการให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปช่วยผู้ปกครองในการเลี้ยงโคนม และนักเรียนอาจจะนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต และนักเรียนให้เหตุผลว่า เป็นการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมและเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับประกอบอาชีพเสริม

วิจิตร ไชยศิลป์ (2533 : บทคัดย่อ) ดำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ครูส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม ปรับสื่อการเรียนการสอน ที่มีอยู่แล้วและจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ครูผู้สอนและมีการดำเนินการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มทักษะภาษาไทย และกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ เท่านั้น

ศรียรรณ จันทร์หงษ์ (2542 : 142-143) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชูป ราชกูร์นุสรณ์) จังหวัดสมุทรสาคร ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ มีความ เหมาะสมและสอดคล้องสามารถนำไปทดลองให้สอนกับนักเรียนได้ ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ควรปรับเปลี่ยนในเรื่องเวลา กิจกรรม เนื้อหาบางส่วน ระยะเวลาที่ใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียน มีคุณสมบัติสามารถปฏิบัติงานได้ มีนิสัยรักการทำงานและปรับปรุงงานอยู่เสมอ หลังการใช้ หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องงานจักสาน และสามารถสานกระเป๋าผักตบชวาได้ นักเรียนมี ความภาคภูมิใจกับผลงานตนเอง สำหรับประชาชนชาวบ้านมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และช่วยให้นักเรียนมีความรักในชุมชนมากขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา เครือสินธุ (2545 : 61) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการโรงเรียน และครูในโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมิ การสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าวของนักเรียนหลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกัน และคะแนนเจต คัดต่ออาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวของนักเรียนมีแนวโน้มว่า หลังเรียนนักเรียนมีเจตคัดต่ออาชีพ การทำน้ำตาลมะพร้าวสูงกว่าก่อนเรียน

จากหลักการของนักศึกษาและทฤษฎีข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษานำมาสังเคราะห์เป็นแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระเพิ่มเติมการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งาน หัตถกรรมจักสานหวาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีลำดับขั้นตอนในการเสนอดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 93 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก ห้องละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.2 แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนและจบการเรียนรู้

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

2.3 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือประเภทแบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร
สาระเพิ่มเติม แบบสัมภาษณ์มีวิธีดำเนินการสร้างคือ

1.1 ศึกษาเอกสารข้อมูลหลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.2 กำหนดข้อมูลคำถามที่ต้องการ

1.3 ร่างและจัดรูปแบบ

1.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อที่ปรึกษาคณาจารย์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไข

1.5 นำเครื่องมือฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความ
ชัดเจนด้านภาษา

1.6 นำมาปรับปรุงแก้ไข นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และพัฒนาการสร้างหลักสูตร
สถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสอนมี จำนวน 3 หน่วย ตามขั้นตอนดังนี้

1.7 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการงาน
อาชีพและเทคโนโลยี การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานหัตถกรรมการจักสานหวาย
(ภาคผนวก)

1.8 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความจำเป็น ความต้องการของชุมชนในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

1.9 จัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

1.10 นำหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายมาจัดทำแผนการ
สอน จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

1.2 กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

1.3 การประเมินราคาขาย

และในแต่ละแผนการสอนกำหนดให้มีองค์ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง สาระสำคัญ
จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผล

1.11 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้านความชัดเจน ความ
ถูกต้อง ความเหมาะสม ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรและแผนการสอน ด้าน
เนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ ก่อนการนำไปใช้ เพื่อหาข้อบกพร่องที่ทำการปรับปรุง โดยใช้แบบ
ตรวจคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

6. นำแผนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบตรวจคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

2.2 ศึกษาเอกสารการสร้างแบบตรวจคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

2.3 จัดทำแบบตรวจคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอนโดยปรับมาจากแบบของมัลลิกา พิชัยยุทธ์ (2544 : 78-81)และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2.4 แก้ไขปรับปรุงแบบตรวจสอบตามคำแนะนำ

2.5 นำแบบตรวจคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอนให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

3. แบบสังเกตพฤติกรรม

3.1 ศึกษาเอกสารการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม

3.2 จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมโดยใช้วิธีการสังเกตโดยสังเกตว่าทำได้ตามพฤติกรรมที่สังเกต

3.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3.4 แก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมไปใช้ในการทดลอง

4. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีวิธีการสร้าง คือ

2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลวิธีการสร้างแบบทดสอบปรนัยจากตำราต่างๆ

2.2 กำหนดเนื้อหาของแบบทดสอบและรูปแบบ

2.3 ร่างแบบทดสอบ

2.4 นำแบบทดสอบฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่า IOC โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ คือ ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณาหากมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าเป็นข้อสอบที่ใช้ได้ หากน้อยกว่า 0.5 ต้องปรับปรุง

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ถึงความต้องการต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.2 ก่อนดำเนินการทดลองในช่วงเปิดเทอมภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร โรงเรียนบ้านในถ้อยค ในการจัดชั่วโมงสอน และขอครูภูมิปัญญามาช่วยสอนนักเรียนในภาคปฏิบัติ

3.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ในการวิจัยให้กับครูภูมิปัญญา ครูประจำชั้นและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนพร้อมแจ้งเวลานัดหมายเวลากับครูและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างและสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.4 เมื่อสิ้นสุดการสอน ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.5 นำผลการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน

ค่าคะแนนเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2531:29)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} คือ คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ คือ คะแนนรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ประกอบ กรรณสูตร 2535: 73)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

- เมื่อ S.D. แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- $\sum x^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
- $\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด
- N แทนจำนวนคนในกลุ่ม

4.3 เปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน

โดยใช้ t-test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2531: 59)

สูตร $t = \frac{\sum d}{\sqrt{\frac{n\sum d^2 - (\sum d)^2}{n-1}}}$, เมื่อ $df = n - 1$

- เมื่อกำหนดให้ df เป็นความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
- n เป็นจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรากฏผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งนำเสนอได้เป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแผนการสอนก่อนนำไปใช้

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของชุมชนต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีและความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 6 คน คณะกรรมการ โรงเรียนจำนวน 4 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 7 คน หญิง 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน มีอายุระหว่าง 26-45 ปี

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการ โรงเรียนเกี่ยวกับความต้องการของชุมชนต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม พบว่าทุกคนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมเป็นการเตรียมอาชีพให้แก่ นักเรียน เห็นด้วยต่อการพัฒนาหลักสูตรมาใช้ในการเรียนการสอนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรและผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 คนมีความเห็นที่จะให้ทำการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายมากที่สุดและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. มีความเห็นด้วยที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนใน โรงเรียนเพราะนักเรียนสามารถที่จะแบ่งเบภาระของผู้ปกครองได้และการศึกษาอาชีพของท้องถิ่นช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและความหวงแหนในท้องถิ่นของตน

2. ควรมีการวางแผนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแผนการสอนก่อนนำไปใช้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรในด้านความชัดเจน ความถูกต้อง ความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ปรากฏในตารางที่ 1

ประเด็นการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความชัดเจน			
1.1 หลักการและเหตุผลในการจัดทำหลักสูตร	4.2	0.44	มาก
1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.8	1.09	มาก
1.3 โครงสร้างของหลักสูตร	4.0	0.70	มาก
1.4 เนื้อหาในแต่ละเรื่อง	3.2	1.09	ปานกลาง
1.5 วิธีการวัดและประเมิน	3.6	0.89	ปานกลาง
2. ความถูกต้อง			
2.1 การกำหนดจุดประสงค์	3.8	1.09	มาก
2.2 การจัดเนื้อหาหลักสูตร	3.8	1.09	มาก
3. ความสอดคล้อง			
3.1 หลักการและเหตุผล กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.0	0.70	มาก
3.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของวิชา	3.2	1.09	ปานกลาง
3.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร	3.4	0.89	มาก
3.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลการเรียน	3.0	1.41	ปานกลาง
3.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการประเมินผลของ	3.2	1.30	มาก

ประเด็นการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3.6 เนื้อหาที่ระยะเวลาของหลักสูตร	3.6	0.89	ปานกลาง
3.7 จุดประสงค์ของวิชากับเนื้อหา	3.4	0.89	ปานกลาง
3.8 จุดประสงค์ของวิชากับเกณฑ์และ แนวทางการประเมินผลการเรียน	3.2	1.09	ปานกลาง
4. ความเหมาะสม			
4.1 ปริมาณเนื้อหาของการเรียนการสอน	3.2	1.09	ปานกลาง
4.2 ระยะเวลาในแต่ละหน่วยของการเรียน	4.2	1.09	มากที่สุด
4.3 กิจกรรมการเรียนการสอน	3.6	0.89	มาก
4.4 การประเมินผล	3.0	0	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.54	0.93	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ความชัดเจนของหลักการและเหตุผลในการจัดหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ความถูกต้องของการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องของหลักการและเหตุผลกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เกณฑ์และแนวทางการประเมินผลการเรียน และการประเมินผลของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมระยะเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของการสอน

ประเด็นการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความชัดเจน			
1.1 สำคัญ	4.0	0.70	มาก
1.2 เนื้อหา	3.6	0.89	มาก
1.3 จุดประสงค์	3.4	0.54	ปานกลาง

ประเด็นการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน	3.6	0.54	มาก
1.5 สื่อและอุปกรณ์	3.0	0.70	ปานกลาง
1.6 การประเมินผล	3.0	0	ปานกลาง
2. ความถูกต้อง	3.6	0.89	ปานกลาง
2.1 สารสำคัญ	3.2	0.44	ปานกลาง
2.2 เนื้อหา	3.4	0.54	ปานกลาง
2.3 จุดมุ่งหมาย	3.6	0.54	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน	3.2	0.89	มาก
2.5 สื่อและอุปกรณ์			
3. ความสอดคล้อง	3.6	0.54	มาก
3.1 สารสำคัญกับเนื้อหา	3.0	0	ปานกลาง
3.2 เนื้อหากับจุดประสงค์	3.6	0.54	มาก
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนกับเนื้อหา	3.6	0.54	มาก
3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนกับจุดประสงค์	3.0	0.70	ปานกลาง
3.5 สื่อและอุปกรณ์กับเนื้อหา	3.6	0.44	ปานกลาง
3.6 การประเมินกับจุดประสงค์			
4. ความเหมาะสม	3.0	0.70	ปานกลาง
4.1 เนื้อหา	3.4	0.89	มาก
4.2 ระยะเวลา	3.6	0.89	มาก
4.3 สื่อและอุปกรณ์	3.0	0.70	ปานกลาง
4.4 การประเมินผล	3.4	0.89	มาก
4.5 กิจกรรมการเรียนการสอน			
ค่าเฉลี่ย	3.38	0.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแผนการสอน มีความคิดเห็นว่าความชัดเจนของสารสำคัญ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ความถูกต้องของกิจกรรม

การเรียนการสอนและสื่อและอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องของสาระสำคัญกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนกับจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของระยะเวลา สื่อและอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก นอกนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางและให้ข้อเสนอแนะว่าสาระสำคัญ เนื้อหา จุดประสงค์ของ แผนการสอนบางแผนไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควร กิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและสรุปด้วยตนเอง มีผลงานมีการปฏิบัติงานที่ผู้สอนสามารถสังเกตได้ วัดผลได้ อย่างเป็นรูปธรรมและตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การวัดผลควรให้ครอบคลุมทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะการทำงานและด้านจิตพิสัยและปรับภาษาที่ใช้ในการเขียนแผนให้เข้าใจง่ายกว่าที่เขียน ซึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงจุดที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเรียบร้อยแล้วก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. ผลการตรวจสอบแบบทดสอบ

จากการตรวจสอบแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนจากการหาค่า IOC ผลที่ได้คือความ ตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6-1 แสดงว่าแบบทดสอบมีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมสอดคล้องกับ จุดประสงค์ สามารถนำไปใช้ได้และข้อที่ต้องปรับปรุงคือการตั้งคำถามควรกะทัดรัดและเข้าใจได้ ง่าย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์โดยวัดความรู้ภาคทฤษฎีด้วยแบบทดสอบ วัดทักษะด้วยแบบสังเกต การปฏิบัติ ปรากฏผลว่า จากคะแนนเต็ม 30 ข้อ นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การวัดความรู้ภาคทฤษฎีคิด เป็นร้อยละ 100

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนปรากฏผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S	\bar{d}	S_d	t
หลังเรียน	15	26	2.07	13.13	2.91	16.96*
ก่อนเรียน	15	12.86	3.33			

* $p < .05$ ($t_{14}, .05 = 2.145$)

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตร
สถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องงาน
หัตถกรรมการจักสานหวายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผู้วิจัยขอสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.1.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการงานอาชีพและ
เทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมงานจักสานหวาย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1.2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการงานอาชีพและ
เทคโนโลยีเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
บ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น
93 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของ
โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ได้มาจากการสุ่มอย่าง
ง่ายโดยการจับฉลากสุ่มห้องละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี
2. แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน
3. แบบสังเกตพฤติกรรม
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 30 ข้อ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความต้องการของชุมชนต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษา สาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีในโรงเรียน
2. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี
3. ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เพื่อจัดชั่วโมงสอนโดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านในลือค ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 15 คน
4. แจกจุดประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูประจำชั้น และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
5. ทดลองตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
6. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
7. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์
8. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

ผลการวิจัย

1. ผู้ให้การสัมภาษณ์มีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ในโรงเรียนและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนทุกด้านเกี่ยวกับหลักสูตรที่จัดทำขึ้น
2. คุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้พบว่า อยู่ในระดับมากและแผนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับการประเมินให้ครอบคลุมทุกด้านและภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบเข้าใจให้และได้ใจความ
3. ค่าเฉลี่ยของคะแนนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย โดยให้บุคคลต่างๆในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

เช่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ทำให้ได้หลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สัมผัสกับผู้รู้ในชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรดีขึ้นและ โรงเรียนและชุมชนยังมีความพร้อมของวัสดุ สถานที่ ผู้สอน ความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์ การสอนสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ที่ยังคงมีในท้องถิ่นแต่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจน้อย ส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานหวายและเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา รัตนอุบล (2541 : 78-80) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการปักด้วยมือในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของโรงเรียนสุเหร่าสามอิน สำนักงานเขตคลองเตย สาขา 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยที่ได้คือ ได้หลักสูตรการปักมือ ในกลุ่มการงานและพื้นฐานของโรงเรียนสุเหร่าสามอิน สำนักงานเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย คือ 1) ความรู้ทั่วไปในการปักมือ 2) การปักด้วยมือเบื้องต้น 3) การปักแบบต่างๆ 4) การประเมินราคาขาย และแผนการสอน จำนวน 10 แผนการสอน และนักเรียนมีผลการเรียนที่อยู่ในระดับที่ดีต่อหลักสูตร และของมัลลิกา พิชัยยุทธ (2544 : บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรวิชาหัตถเวชเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยได้หลักสูตรหัตถเวชเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สามารถนำไปใช้ได้ จากผลวิจัยหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถที่จะนำไปใช้ได้กับนักเรียนในท้องถิ่นได้และสามารถนำไปใช้ได้กับท้องถิ่นอื่นๆที่มีความพร้อมในด้านวัสดุสถานที่ผู้สอนและความร่วมมือในท้องถิ่นนั้นๆด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ล่วงหน้าก่อนการสอนตลอดจนต้องจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้อง

3.1.2 ในการเรียนการสอน ต้องใช้ห้องเรียนที่เป็นพื้นที่โล่งและครูที่มีความรู้ทักษะด้านจักสานหวาย

3.1.3 โรงเรียนต้องมีความพร้อมในด้านบุคลากร สถานที่ และวัสดุสำหรับให้นักเรียนใช้ฝึก

3.1.4 ชุมชนจะต้องเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนเพราะการที่นักเรียนจะสามารถรู้ได้คตินั้น จะต้องอาศัยการฝึกฝนทั้งที่บ้านและโรงเรียนรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง

3.1.5 ควรนำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายไปใช้สอนในโรงเรียนกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และพัฒนาให้สามารถใช้สอนกับระดับชั้นอื่นๆต่อไป การจัดครูเข้าสอนควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานอย่างดี

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตน เช่น การทำเครื่องใช้จากกะลามะพร้าว ให้กับนักเรียนระดับชั้นต่างๆตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาหลักสูตรศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาแนวทางหรือวิธีการส่งเสริมให้ผู้สอนหรือบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และประโยชน์ของการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของชุมชนเพื่อทำการพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆต่อไป

3.2.3 ควรมีการวิจัยศึกษาติดตามผลนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรที่ทำการวิจัย เพื่อติดตามผลการนำความรู้ไปใช้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.)
- กรมวิชาการ (2536) คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- การบริหารส่วนตำบลทองมั่งคด (2546) แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลทองมั่งคด
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน (2534) ชุดฝึกอบรมการใช้หลักสูตร กรุงเทพมหานคร คุรุสภา
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน (2536) การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร คุรุสภา
- ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (2539) “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพสำหรับนักเรียนชั้น ป.5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษากรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหิน” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชาติรี ตำราญ (2539) ยำหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 2 ยะลา เสริมการพิมพ์
- ธีรพร เอนกศิลป์ (2545) “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษาจังหวัดสระแก้ว” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธำรง บัวศรี (2536) การศึกษาเพื่อการงานพื้นฐานอาชีพ กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- _____ (2532) ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร คุรุสภา
- นิคม ชมภูหลง (2542) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ(ฉบับปรับปรุง) มหาสารคาม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
- _____ (2542) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรื่องการสานมวย พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร หจก.อภิชาติการพิมพ์
- ประคอง วรรณสุต (2535) สถิติเพื่อการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปรีชา เครือสินธุ (2545) “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว” วิทยานิพนธ์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(วิจัยและประเมินผลการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประคอง วรรณสูตร (2535) สถิติเพื่อการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิสมัย ถิณะแก้ว (2535) หลักสูตรประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เอกสารและตำรา

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

มัลลิกา พิชัยยุทธ์ (2544) “การพัฒนาหลักสูตรวิชาหัตถเวทเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัตนา รัตนอุบล (2541) “การพัฒนาหลักสูตรการปักมือในกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพของ

โรงเรียนสุเหร่าสามอิน สำนักงานเขตคลองเตย สาขา 1 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แรมสมร อยู่สถาพร (2533) การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ (2540) “สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่อยู่ใน โรงเรียนและชุมชน

ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

(วิจัยและการประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 4

กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น

วัฒน์ จุฑะวิภาค (2545) หัตถกรรมพื้นบ้าน กรุงเทพมหานคร ศาสนา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพมหานคร แอล ที เพรสจำกัด

วิจิตร ไชยศิลป์ (2537) “การสำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของครูใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดน่าน” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) การพัฒนาหลักสูตรสานต่อท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร
เลิฟแอนด์เพรส
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2535) พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่ กรุงเทพมหานคร ชเนศวรการพิมพ์
- _____. (2537) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร
สุวีริยาสาส์น
- วีรนุช ปิณฑวณิช (2543) “อนาคตของหลักสูตรท้องถิ่นจะไปทางไหน” วารสารสานปฏิรูป
2(10),3 (มิถุนายน):19
- _____. (2543) “อนาคตของหลักสูตรท้องถิ่นจะไปทางไหน” วารสารสานปฏิรูป 2(10), 3
(มิถุนายน): 27-29
- ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ (2542) “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การจักสาน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณี โรงเรียนวัดขกกระบัตร์(ชุบราษฎร์นุสรณ์)
จังหวัดสมุทรสาคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและ
การนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สังัด อุทรานันท์ (2532) พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
มิตรสยาม
- สงบ ลักษณะ (2542) “การพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน” วารสารปฏิรูปการศึกษา 1(17),12
เมษายน 2542
- สันต์ ธรรมบำรุง 2537 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพมหานคร การศาสนา
- แสงรุ่ง ผ่องใส และคณะ (2541) ประเทศไทย 75 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
ต้นอ้อ๑๕๕๕จำกัด
- สุชาดา บุญฤทธิ์ (2538) “สภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน” วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2540) ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้สงขลา สงขลา สงขลาการพิมพ์
- สุพิศม์ สมศรี (2541) “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุมิตร คุณานุกร (2532) หลักสูตรและการสอน พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์
- สุนน อมรวิวัฒน์ (2545) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่องรูปแบบที่คัดสรร

- พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สุรัตน์ แสงอรุณ (2538) “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่3-4
ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนไชย ฤทธิโชติ (2539) เครื่องไม้ไผ่หวาย กรุงเทพมหานคร โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540) การบริหารวิชาการ กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์(บางเขน)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) ภูมิปัญญาชาวใต้ นนทบุรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช
- Good,C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York:Mcgraw-Hill, 1973
- Taba,Hilda. Curriculum Devenlopment:Theory and Practice. New York:Harcort,
Brace&World 1962

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ศธ 0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

20 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์พรจงกล สุขสนาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด
2. แผนการสอน จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวรัชณี จันทร์แดง นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในถ้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าวให้นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

20 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ

เรียน อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ จำนวน 1 ชุด
2. แผนการสอน จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวรัชนิ จันท์แดง นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การทำการศึกษาคั่นคว่ำอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม ข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาคั่นคว่ำอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล โปรดพิจารณาตรวจสอบเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาคั่นคว่ำอิสระของนักศึกษา สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

20 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ

เรียน อาจารย์รัฐจิตตา หิรัญยหา

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ จำนวน 1 ชุด
2. แผนการสอน จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวรัชณี จันทร์แดง นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา คั่นคว่ำอิสระเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การทำการศึกษาคั่นคว่ำอิสระเรื่องดังกล่าวให้นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม ข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการคั่นคว่ำอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา ได้โปรดพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาคั่นคว่ำอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ศธ 0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

20 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน คุณสว่าง หยูเอียด

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด
2. แผนการสอน จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวรัชนิ จันทร์แดง นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม ข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านความสอดคล้องของเนื้อหาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

ศธ 0522.16/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

20 ธันวาคม 2547

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์อริยาภักดิ์ สำเร็จ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด
2. แผนการสอน จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางรัชณี จันทร์แดง นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในลือค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวม ข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านความสอดคล้องของเนื้อหา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร 0-2503-3566-7

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือค้ำคว้าอิสระ

ชื่อ	นายพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์
คุณวุฒิ	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สถิติ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ชื่อ	นางอริยากัญญา สำเร็จ
คุณวุฒิ	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ชื่อ	นางสาวรัฐทิทยา หิรัญยาค
คุณวุฒิ	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ชื่อ	นางสาวพรจงกล สุขสนาน
คุณวุฒิ	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อ	นายสว่าง หยูเอียด
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูภูมิปัญญา
สถานที่ทำงาน	254/1 หมู่ 4 ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาคผนวก ข

หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี
เรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง “งานหัตถกรรมการจักสานหวาย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความเป็นมา

ตำบลทองมั่งคดเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สภาพโดยทั่วไปตำบลทองมั่งคดอยู่ห่างจากอำเภอบางสะพานประมาณ 20 กิโลเมตรและห่างจากตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประมาณ 90 กิโลเมตร โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด 227 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 41,875 ไร่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเป็นที่ราบลุ่ม โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ตำบลทองมั่งคดมีประชากรทั้งสิ้น 9,142 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปลูก มะพร้าว สับปะรด ยางพารา ปาล์ม ทุเรียน ลองกอง และการเลี้ยงสัตว์ได้แก่ โคนมโคเนื้อ และอาชีพที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ งานหัตถกรรมการจักสานหวายซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามความต้องการของและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ฉะนั้นการที่งานหัตถกรรมการจักสานซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านจากคนรุ่นเก่ากำลังจะถูกกลืนหายไปกับคนรุ่นใหม่ที่ย้ายไปทำงานในเมืองใหญ่ควรทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาชีพนี้ก่อนที่จะสูญหายไปกับเยาวชนเพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนและจากการสำรวจความต้องการของชุมชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง “งานหัตถกรรมการจักสานหวาย” เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์

โดยใช้โรงเรียนบ้านในลือคเป็น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีนักเรียน 567 คน อาจารย์ 23 คนจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 และเพื่อเป็นการตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน ได้เต็มศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนอีกทั้งเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้เรียนรู้และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคตโดยผู้ศึกษาต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การนำไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร

หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานหัตถกรรม การจักสานหวาย เป็นหลักสูตรหนึ่งของงานที่เตรียมไปสู่อาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ในการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งในโรงเรียนสามารถเปิดสอนวิชานี้ได้ตามสภาพท้องถิ่น ผู้เรียน และความพร้อมของโรงเรียน ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2542

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจักสาน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะที่พึงประสงค์ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน และทักษะการแสวงหาความรู้
3. เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความกล้าแสดงออก และการมีนิสัยรักการทำงาน
4. เพื่อให้ให้นักเรียน เกิดความภาคภูมิใจและ หวังแผนในภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย

โครงสร้างหลักสูตร

เนื้อหา	อัตราเวลาเรียน (ชั่วโมง)	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นกับงานหัตถกรรมการจักสานหวาย		
1. ลักษณะทั่วไปของหวาย	1.5	
2. อุปกรณ์ที่ใช้ทำหวาย	1.5	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)		
1. การเตรียมหวาย		3
2. การขึ้นรูปไม้ตีฟูก		4
3. การทำด้ามไม้ตีฟูก		3
4. การตกแต่งผลิตภัณฑ์		3

เนื้อหา	อัตราเวลาเรียน (ชั่วโมง)	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การประเมินราคาขาย 1 วิธีการคิดคำนวณ ค่าวัสดุ แรงงาน ในการประมาณ ราคาขาย	1	1
รวม	4	14

กิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

กิจกรรม 2 บรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของหวายแต่ละชนิดอุปกรณ์และขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ซักถามความเข้าใจ เกี่ยวกับงานหวาย

3 ครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและการวัดประเมินผลจากใบงานและแบบฝึกหัด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย(ไม้ตีฟูก)

กิจกรรม 1 เชิญครุภูมิปัญญามาให้ความรู้ในงานหวาย เรื่อง การเตรียมหวาย การขึ้นรูปไม้ตีฟูก การทำด้ามไม้ตีฟูก การตกแต่งผลิตภัณฑ์ พร้อมสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง

2 นักเรียนศึกษาใบความรู้และซักถามส่วนที่ยังไม่เข้าใจ

3 นักเรียนฝึกปฏิบัติตามใบงานและการสาธิต เรื่อง การเตรียมหวาย การขึ้นรูปไม้ตีฟูก การทำด้ามไม้ตีฟูก การตกแต่งผลิตภัณฑ์

4 ครุภูมิปัญญาและครูคอยแนะนำดูแลในการฝึกปฏิบัติและตรวจผลงาน

5 นักเรียนผลิตผลงานคนละ 1 ชิ้น หลังจากการฝึกปฏิบัติการจักสานหวาย การวัดและประเมินผลจากการสังเกตและการทำใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การประเมินราคาขาย

กิจกรรม 1 บรรยายวิธีการคิดคำนวณเพื่อประเมินราคาขาย

2 เสนอแนะตัวอย่างการคิดคำนวณ

3 แบ่งกลุ่มให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยคิดคำนวณจากผลงานที่ผลิตขึ้นเอง

4 ครูตรวจสอบความถูกต้อง การวัดประเมินผลจากใบงานและการสังเกต

อัตราเวลาเรียน

ภาคทฤษฎี : ภาคปฏิบัติ = 30 : 70

สื่อและแหล่งเรียนรู้

- 1 ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหวาย เช่น ตะกร้า, ไม้ตีฟูกและเส้นหวายแต่ละชนิดที่มีใช้ในชุมชน
ต้นหวาย
- 2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำหวาย เช่น ไม้บรรทัด, สายวัด, งานเลียด
- 3 ใบความรู้, ใบงาน, แบบฝึกหัด
- 4 บ้านชาวบ้านที่ทำหวายในชุมชนและร้านค้าของชุมชน

การวัดและประเมินผล

- 1 ประเมินจากใบงานและแบบฝึกหัด
- 2 ประเมินการปฏิบัติโดยแบบสังเกต
- 3 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎีโดยใช้แบบทดสอบ

แผนการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหอย	
เรื่อง	ลักษณะทั่วไปของหอย	เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
สาระสำคัญ	หอยเป็นพืชตระกูลเดียวกับปาล์มมีหลายชนิด แต่ในชุมชนหอยที่นิยมนำมาจักสานมีเพียง 5 ชนิด ได้แก่ หอยโป่ง หอยขม หอยตะคร้ำ หอยหอม หอยชุมพร	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถบอกลักษณะของหอยแต่ละชนิดและประโยชน์ได้	
เนื้อหา	ลักษณะทั่วไปของหอยที่นำมาใช้ในชุมชน คือ หอยโป่งเป็นหอยมีลำต้นขนาดใหญ่ หอยขม มีลำต้นขนาดเท่าหัวแม่มือ หอยตะคร้ำมีผิวสีเหลือง หอยหอมมีลำต้นเล็กสีผิวขาวนวล หอยชุมพรผิวเนื้อดำแดงคล้ำและประโยชน์ที่ได้จากหอยที่นำมาใช้งาน	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำต้นหอย ลำต้นหอยโป่ง หอยขม หอยตะคร้ำ หอยหอม หอยชุมพร และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหอยให้นักเรียนดู แล้วร่วมสนทนาซักถามจากของจริงประเด็นต่อไปนี้
 - นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับหอยที่นำมาทำชิ้นงาน
 - นักเรียนเคยทำงานจักสานหอยมาบ้างหรือไม่
 - นักเรียนคิดว่าส่วนใดของหอยนำมาใช้ทำชิ้นงาน

ขั้นสอน

2. ครูกล่าวโยงถึงเรื่องที่สอนในประเด็นต่อไปนี้
 - ลักษณะของต้นหอยว่ามีส่วนประกอบของลำต้น ราก ใบ ดอกและผลจากของจริงและกล่าวนำถึงหอยแต่ละชนิดในชุมชนว่ามีใครรู้จักบ้างและมีหอยอะไร
 - นำหอยแต่ละชนิดให้นักเรียนดูประกอบการสอนเพื่อให้เปรียบเทียบความแตกต่างของหอยอื่นๆ ได้
 - นักเรียนคิดว่าหอยให้ประโยชน์ในด้านใด
3. ครูแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะของหอยแต่ละชนิดและประโยชน์ของหอยในด้านต่างๆพร้อมส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้น
4. ครูอธิบายและเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

5. ครูให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงานที่ 1-2

สื่อการเรียนการสอน

1. ต้นหวายและผลิตภัณฑ์จากหวาย
2. ตัวอย่างหวายทั้ง 5 ชนิด ไคแก่ หวายโป่ง หวายขม หวายตะคร้ำ หวายหอม หวายชุมพร
3. ใบงานที่ 1-2
4. ใบความรู้ที่ 1-3 (สำหรับครู)

การประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
 - ใบงานที่ 1 ถ้าถูก 2 ข้อขึ้นไป ผ่าน
 - ใบงานที่ 2 ถ้าถูก 3 ข้อขึ้นไป ผ่าน
2. ความถูกต้องของการรายงาน

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

หวาย

หวายเป็นผลผลิตที่ได้จากป่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ เช่น การจักสาน ใช้ทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ลักษณะของหวายจะแบ่งออกเป็น ส่วนต่างๆดังนี้

ลำต้น (Stems) ลำต้นของหวายประกอบด้วยปล้องหลายๆปล้องต่อกันเป็นลำยาว ความยาวของปล้องแตกต่างกันไปในแต่ละลำและแต่ละชนิด ซึ่งลักษณะของปล้องหวายจะเห็นได้ชัดในลำของหวายตอนล่างที่แก่แล้ว ส่วนลำที่ยังอ่อนหรือยังเล็กจะถูกปกคลุมด้วยกาบหุ้มลำต่างกันไปตามชนิดของหวาย ทำให้มองคล้ายกับว่าหวายนั้นมีแต่หนาม

ราก (Roots) เป็นรากฝอยซึ่งมีแขนงมากมายแตกประสานกันอยู่ในลักษณะของพีชใบเลียงเดี่ยว

ใบ (Leaf) แบ่งออกเป็น 3-4 ส่วนคือ กาบหุ้มใบ ก้านใบ ใบย่อย และอวัยวะที่ใช้ปีนป่าย

ดอกและผล (Flower and fruits) การออกดอกของหวายมี 2 ลักษณะคือ แบบที่ 1 ข้อที่ตอนยอดของลำหวายจะสร้างดอกขึ้นมาพร้อมกับยอดหวาย แบบที่ 2 ลำต้นจะสร้างช่อดอกขึ้นมาที่หลังยอดหวาย ผลหวายมีลักษณะมีเกล็ดซ้อนกันย้อนกลับในแนวตั้ง ผลจะแข็งเป็นมันเกล็ดจะมีสีแตกต่างตามชนิดของหวายเช่น สีน้ำตาลเหลือง น้ำตาลอ่อน น้ำตาลปนแดง

ครั้งแรกเมื่อหวายอายุพอที่จะมีผลจะมีปลีหุ้มแต่พอเมื่อผลแก่ปลีจะคลี่ออกให้เห็น ลูกหวายเป็นเม็ดกลมๆเล็กขนาดเท่าเม็ดข้าวโพดมีสีขาวอ่อนไปทางสีเขียว ผลจะออกเป็นพวง เริ่มมีผลตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน และจะสุกเต็มที่ราวเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ลูกหวายเมื่อแกะออกมีเนื้อรับประทานได้มีรสหวานแกมฝาด มีเมล็ดในที่แข็งและค่อนข้างใหญ่

ลูกหวายมีหลายขนาดแล้วแต่ชนิด

ใบความรู้ที่ 2 (สำหรับครู)

หวายที่ชุมชนเลือกนำมาใช้ในการทำงานหัตถกรรมจักสานหวาย

หวายโป่ง เป็นหวายขนาดใหญ่ประมาณเท่ากับไม้รวก

เนื้อหวายเหนียวมาก ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ทำโต๊ะ เก้าอี้ เติงนอน ใช้เป็นโครงสำหรับทำและบังสิ่งของ หวายชนิดนี้ถูกน้ำ ไม่ขีด ไม่หด ภาคนเนื้อใช้แทนเชือกเพื่อลากซุง

หวายขม ลำต้นโตประมาณหัวแม่มือ เป็นหวายเพราะไม่ค่อยเหนียว

เนื้อสีแดง และคล้ำ เส้นแข็งหยาบ ใช้แทนเชือกผูกของที่ไม่ต้องการความแน่น มักใช้ทำที่ตั้งของมดหัวเสา

หวายตะค้า มี 2 ชนิดคือ

✿ ตะค้าทะเลหรือตะค้าทอง เป็นหวายที่มีมากในภาคใต้ที่มีสีเหลืองใช้มัดขอบกระด้งหรือของตะกร้า เป็นหวายที่นำมาจักสานได้ดี

✿ ตะค้าดอน มีผิวหนาและมีสีเหลืองมากกว่า ค่อนข้างเหนียวใช้สานพื้นเก้าอี้ ใช้ผูกของหรือใช้พัน หรือผูกขอบตะกร้าต่าง

หวายหอม เป็นหวายลำเล็ก ๆ ผิวสวยสีขาวเหลืองนวลเป็นมันเนื้อในขาว

ละเอียด เป็นหวายที่เหนียวจักเหลาเกลี้ยงได้ง่าย ผิวริมนอกจักเวียนเป็นเส้นเหมาะสำหรับถัก ผูก มัด พัน เนื้อในเรียกว่าซี่หวาย เจียนเป็นเส้นกลมใช้สานเป็นสิ่งของต่างๆ ได้ และย้อมสีได้

หวายชุมพร มีมากที่จังหวัดชุมพร ลำเล็กผิวเนื้อแดงดำคล้ำ แขนงน้ำได้ดี

แม้ในน้ำทะเลทั้งปีก็ไม่เน่าขาดเปื่อย ชาวประมงจึงนำมาใช้ทำเชือก ผูกเชือก ทำโป๊ะ หวายชนิดนี้จักเป็นดอกสานขอบปาก หรือจักผ่าสานเป็นเครื่องใช้ที่ต้องการความแข็งแรงทนทานได้เช่น บั้งกี เป็นต้น

ใบความรู้ที่ 3 (สำหรับครู)

ประโยชน์ของงานจักสาน

เครื่องจักสานมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังนี้

1. **ประโยชน์ในด้านของเครื่องใช้** บรรดาเครื่องจักสานที่เป็นภาชนะซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ในการรับประทานซึ่งเป็นกิจกรรมประการหนึ่งของการดำเนินชีวิตทางกายภาพ หากปราศจากภาชนะต่างๆแล้วความไม่สะดวกจะเกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์เรา

2. **ประโยชน์ในการทำงาน** มนุษย์จำเป็นต้องทำงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และบรรดางานดังกล่าวนี้เองที่มีเครื่องจักสานมีบทบาทอยู่ด้วย เช่น เครื่องมือทำงานประเภทต่างๆที่เราต้องใช้ในการทำงานทุกวันนี้โดยเฉพาะขวานาและขวานวน ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ

3. **ประโยชน์ในการเล่นและสร้างความเพลิดเพลิน** การเล่นและการพักผ่อนเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ชาวบ้านในชนบทมักจะสร้างเครื่องเล่นขึ้นมาให้ลูกหลานของตนเป็นประการแรกและได้สร้างให้กับตนเองเพื่อเป็นการผ่อนคลายที่ตึงเครียด ภายหลังจากที่ทำงานมาตลอดทั้งวัน

4. **ประโยชน์ในการนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่ง** เครื่องจักสานเป็นฝีมือที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีต จึงมีผู้นิยมนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านและนำมาเป็นของขวัญและของที่ระลึก

5. **ประโยชน์ที่แสดงให้เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ของชาติ** มนุษย์มีการถ่ายทอดเรื่องราวในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนสู่ลูกหลาน ในด้านของงานศิลปะเพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

6. **ประโยชน์ในพิธีกรรมอันเกิดจากความเชื่อ** มนุษย์มีศาสนาและความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้สำนึกที่จะประพฤติดีประพฤติชอบ และในบรรดาสิ่งที่แทนหรือสัญลักษณ์ของศาสนาและความเชื่อปรากฏว่าเครื่องจักสานมีบทบาทรวมอยู่ด้วย เครื่องจักสานนั้นอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์เราเป็นอย่างมากและคิดว่าคงจะเป็นเช่นนี้ตลอดไปไม่ว่าจะได้รับการอิทธิพลของวัฒนธรรมใหม่มาอย่างน้อยเพียงใดก็ตาม

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะของลำต้นหวายมีความแตกต่างจากต้นไผ่อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

2. ลูกหวายมีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

3. หวายชุมพร สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และหวายนี้มีมากในที่ใด

.....
.....
.....
.....
.....

4. ถ้าครูให้นักเรียนเลือกหวายมาทำชิ้นงานด้วยตนเอง นักเรียนคิดว่าจะทำชิ้นงานอะไร โดยใช้หวายชนิดไหน เพราะเหตุใด

.....
.....

คำแนะนำการใช้ใบงาน เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

- ข้อ 1. 2 คะแนน นักเรียนบอกถึงความแตกต่างของต้นหญ้าและต้นไม้ได้อย่างชัดเจน
 1 คะแนน นักเรียนบอกถึงความแตกต่างของต้นไม้และหญ้าได้แต่ไม่ชัดเจน
 0 คะแนน นักเรียนบอกถึงความแตกต่างของต้นหญ้าและต้นไม้ไม่ได้
- ข้อ 2. 2 คะแนน บอกลักษณะของลูกหญ้าได้ครบ
 1 คะแนน บอกลักษณะของลูกหญ้าได้ไม่ครบ
 0 คะแนน บอกลักษณะของลูกหญ้าไม่ได้เลย
- ข้อ 3. 2 คะแนน ตอบคำถามได้ทั้ง 2 ข้อถูกต้อง
 1 คะแนน ตอบคำถามได้ 1 ข้อ
 0 คะแนน ตอบคำถามไม่ถูกต้องทั้งหมด
- ข้อ 4. 2 คะแนน ตอบคำถามได้ถูกต้องทั้ง 3 ข้อ
 1 คะแนน ตอบคำถามได้เพียงข้อเดียว
 0 คะแนน ไม่ตอบคำถาม

ใบงานที่ 2

- 2 คะแนน ตอบได้ 3 ข้อขึ้นไปหรือตอบตามความเหมาะสมที่ครูผู้สอนเห็นสมควร
 1 คะแนน ตอบมาเพียงข้อเดียว

แผนการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหวาย	
เรื่อง	อุปกรณ์และขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวาย	เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
สาระสำคัญ	ความรู้ด้านเครื่องมือและขั้นตอนในการผลิตงานจักสานเป็นสิ่งที่มีผู้ประกอบการอาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการทำงาน	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถบอกวิธีการใช้ การเก็บรักษาและขั้นตอนการผลิตงานหวายได้	
เนื้อหา	เครื่องมือ เช่น มีด เครื่องมือตอก เครื่องมือวัด เหล็กเจาะหวายและขั้นตอนในการผลิตงานหวาย ปอกผิวหวาย ขัดหยาบ ขึ้นรูปทรง ขัดละเอียด เคลือบเงา	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูกล่าวทบทวนความรู้เรื่องลักษณะและประโยชน์ของหวายจากที่เรียนในชั่วโมงก่อน และซักถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนรู้จักอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสานหวายชนิดใดบ้าง
- นักเรียนสามารถรู้และเข้าใจการใช้อุปกรณ์เหล่านี้มากแค่ไหน

ขั้นสอน

2. ครูสาธิตการใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ถูกต้องให้นักเรียนดู ซึ่งประกอบด้วย มีด มีดขูดผิวหวาย สายวัด ค้อน เหล็กหมาด เครื่องเลียด กรรไกรตัดกิ่ง และสอนเรื่องขั้นตอนในการจักสานงานหวาย เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนการทำงานจักสานขั้นพื้นฐาน

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ 2กลุ่มซึ่งกลุ่มที่ 1 อภิปรายถึงการใช้เครื่องมือแต่ละชนิดและการเก็บรักษาเครื่องมืออย่างถูกต้องของงานจักสานหวาย และให้กลุ่มที่ 2 อภิปรายถึงขั้นตอนในการผลิตงานหวาย โดยส่งตัวแทนมานำเสนอหน้าชั้น

4. ครูอธิบายและเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการใช้เครื่องมือแต่ละชนิดอย่างถูกวิธีและขั้นตอนในการผลิตงานหวายแล้วทำแบบฝึกหัดที่ 1

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างเครื่องมือ มีด, สายวัด, ค้อน, เหล็กเจาะหวาย, กรรไกรตัดกิ่ง
2. ใบความรู้ที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวายและใบความรู้ที่ 2 ขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (สำหรับครู)

การประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึกหัด
 - ข้อ 1 ถ้านักเรียนตอบได้ 3 ข้อ ผ่าน
 - ข้อ 2 ถ้านักเรียนตอบ “การนำหวายปอกเอาผิวออก” ให้เต็ม เพราะถ้าขั้นตอนที่ 1 ปอกผิวหวายไม่หมด เมื่อนำไปทอแล้วเกอรั้งงานไม่สวย

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

เครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

ในการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ผู้ประกอบอาชีพต้องมีเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

- **มีด** ใช้สำหรับผ่าหวาย ออกเป็นซีกๆตามต้องการ เช่นมีดอีโต้

- **มีดขูดผิวหวาย** ใช้ขูดหรือปอกผิวหวาย เช่นมีดคัตเตอร์

- **เครื่องมือวัดความยาว** ที่นิยมใช้คือตลับเมตร ขนาดความยาว 1 เมตร,

สายวัดมีความอ่อนตัว สามารถวัดส่วนโค้งงอได้, ไม้บรรทัด

- **เครื่องมือใช้ในงานตอก** ได้แก่ก้อนหงอนขนาดเล็กใช้ในการตอกตะปูซึ่งเป็นตะปูขนาดเล็ก ส่วนด้านหงอนมีไว้ใช้ถอนตะปูเมื่อต้องการถอนออก

- **เหล็กเจาะหวาย** เป็นเหล็กปลายแบนซึ่งปลายที่แบนมีขนาดแตกต่างกันตามความจำเป็นใช้อาจทำขึ้นเองจากก้านร่ม จากเหล็กซี่ล้อมอเตอร์ไซค์ก็ได้ ใช้ในการเจาะหวายให้เป็นรูแล้วสอดปลายหวายเพื่อเก็บปลายหวาย หรือเพิ่มเริ่มงานสานหวายใหม่ก็ได้

- **เครื่องเลียด** เป็นอุปกรณ์ที่ทำให้เส้นตอกมีขนาดสม่ำเสมอทุกเส้นและลดความคมสามารถใช้เลียดเส้นหวายให้มีขนาดเล็กตามความต้องการ ด้วยทำแผ่นสังกะสีเจาะรูกลมขนาดต่างๆวิธีการใช้คือ สอดเส้นตอกหรือหวายเข้าไปในรูขนาดต่างๆแล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นตอกเรียบเสมอลอดทั้งเส้น

- **กรรไกรตัดกิ่ง** เป็นกรรไกรที่ใช้ตัดกิ่งไม้ต่างๆไป ใช้ในการตัดหวายให้เส้นยาวตามความต้องการ ช่วยให้ความสะดวกรวดเร็วกว่าใช้มีดตัด

เครื่องมืออื่นๆที่จำเป็น

คีมเหล็ก ใช้สำหรับตัดเส้นลวดเวลาผูกขอบหรือขอบเข้าภาชนะตัดหัวตะปูบางที่จะใช้ดึงเส้นตอกเวลานาน

ภาชนะใส่น้ำ ดินสอ ฟองน้ำ เต่า ไม้ตัดหวาย

การดูแลรักษา

เครื่องมือทุกชิ้นเมื่อใช้เสร็จแล้วควรเช็ดทำความสะอาดทุกครั้ง และเครื่องมือที่เป็นไม้
อย่าให้เปียกน้ำถ้าไม่จำเป็น

ใบความรู้ที่2 (สำหรับครู)

ขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรม

กรรมวิธีในการผลิตงานผลิตภัณฑ์จากหวาย มีขั้นตอนดังนี้

- ๑ นำหวายปอกเอาผิวออก
- ๑ นำหวายที่ปอกแล้วมาตัดให้ได้รูปทรงหรือขึ้นรูป
- ๑ ตัดหวายตามขนาดที่ต้องการ นำหวายที่ตัดแล้วมาขัดผิวด้วยกระดาษทรายละเอียด
หรือฝอยขัดหม้อเพื่อให้ผิวเกลี้ยง
- ๑ นำงานที่ได้มาขัดหยาบ
- ๑ เสาขนหวายด้วยการใช้ไฟลน
- ๑ ขัดละเอียด
- ๑ พ่นหรือทาแล็กเกอร์ 2-3 ครั้ง
- ๑ บรรจุห่อเพื่อออกจำหน่าย

แบบฝึกหัดที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนบอกวิธีการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือต่อไปนี้
เหล็กหมาด ค้อน เลื่อย มีดคัตเตอร์ กรรไกรตัดกิ่ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าขั้นตอนใดในการจักสานหวายมีความสำคัญที่สุด

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณาดังนี้

- ข้อ 1. 5 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือได้ครบทั้ง 5 ชนิด
 4 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือได้ครบทั้ง 4 ชนิด
 3 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือได้ครบทั้ง 3 ชนิด
 2 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือได้ครบทั้ง 2 ชนิด
 1 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือได้ครบทั้ง 1 ชนิด
- ข้อ 2. 5 คะแนน กรณีตอบ “การนำหวายมาปลอกเปลือก” เพราะเป็นขั้นตอนแรกถ้าขั้นตอนนี้ทำ
 ไม่ละเอียดขั้นตอนอื่นๆที่ตามมาจะมีตำหนิเคลือบเงาไม่เรียบ ฉะนั้นถ้าตอบข้ออื่นๆให้ 4 คะแนน

แผนการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 2	กระบวนการเตรียมการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)
เรื่อง	การเตรียมหวาย เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำความสะอาดเส้นหวายมีความสำคัญถ้าทำความสะอาดเส้นหวายไม่สะอาดจะมีปัญหาในการเคลือบเงา
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถเตรียมเส้นหวายได้ถูกต้อง
เนื้อหา	การเตรียมหวาย คือ การปอกผิว การขัดหยาบ การขัดละเอียด หรือการทำมาสะอาดเส้นหวาย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูภูมิปัญญาแนะนำในการเลือกหวายหอมที่นำมาใช้งานเพื่อให้ได้เส้นหวายที่มีขนาดพอเหมาะและแข็งแรงเพราะถ้าเลือกหวายอ่อนเมื่อตัด โค้ง งอ จะหักและการเลือกเส้นหวายขนาดเล็กทำให้ได้ไม้ตีฟูกที่มีเล็ก การเลือกหวายควรเลือกขนาดของเส้นที่เท่ากันทั้ง 3 เส้นให้มีขนาดเท่ากันเพื่อความสวยงาม

ขั้นสอน

2. นักเรียนเลือกหวายหอมคนละ 6 เส้น การขึ้นรูปไม้ตีฟูกใช้เพียง 3 เส้นแต่อีกเส้น 3 เส้นสำรองกันหักหรือขาดขณะทำงาน

3. ครูภูมิปัญญาแนะนำพร้อมสาธิตการปกฝิวหวาย ชัดหยาบ ชัดละเอียด(ทำความสะอาดเส้นหวาย)

3. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่สาธิต

ขั้นสรุป

4. ครูซักถามนักเรียนถึงการเตรียมหวายและทำความสะอาดเส้นเพื่อวัดว่านักเรียนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในการปฏิบัติงานตรวจสอบความเรียบร้อยของเส้นหวายที่ทำมาสะอาด

สื่อการเรียนการสอน

1. หวายหอม
2. มีดคัดเตอร์
3. ฝอยขัดหม้อ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
 - เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง
 - ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - ทำงานเสร็จตามเวลา
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ความสะอาด

ประเมินผลจากแบบสังเกตในตาราง พิจารณาคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไปสรุป

“ผ่าน”

2. ตรวจสอบความสะอาดของเส้นหวาย

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

การเตรียมหายใจ

ขั้นเตรียมหายใจก่อนขั้นรูปไม้ตีฟูกมีดังนี้

 การปอกผิว คือการเอามีดเหลาหายใจหรือคัตเตอร์เลาะเอาใบหรือกาบใบที่หุ้มเส้นหายใจที่ยังหลุดไม่หมดออกและเลาะเอาข้อหายใจที่เป็นปมให้เรียบเท่ากับเส้นหายใจ

 การขัดหยาบ คือการเอาฝอยขัดหม้อหรือกระดาษทรายขัดเส้นหายใจ เพื่อเอาสิ่งสกปรกที่เกาะอยู่บนเส้นหายใจออกและให้ข้อหายใจมีความเรียบขึ้น และต้องการให้ความมันของผิวหายใจลดลง

 การขัดละเอียด คือการเอากระดาษทรายละเอียดมาขัดเส้นหายใจอีกครั้ง เพื่อให้เส้นหายใจมีความเรียบขึ้น

 การทำความสะอาดเส้นหายใจ เพื่อให้เส้นหายใจมีความเรียบและความมันบนผิวหายใจลดลง เมื่อเคลือบเงาจะทำให้เหล็กเกอร์อยู่ติดคงทนได้นาน

เก่งจริงนะ....

.....ตัวแค่นี้

1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			
12																			
13																			
14																			
15																			

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

พิจารณาจากคะแนนรวมถ้าได้ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การประเมิน

- เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง

2 คะแนน เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานถูกต้องไม่ทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ตนเองและผู้อื่น

1 คะแนน ใช้อุปกรณ์ถูกต้องแต่ทำให้ตนเองมีบาดเจ็บ

0 คะแนน ใช้อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง

- ทำงานตามลำดับขั้นตอน

2 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดหยาบ ชัดละเอียด

1 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดละเอียด

- 0 คะแนน ไม่ทำตามขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน ทำงานเสร็จภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน ทำงานเสร็จแต่ไม่ทันเวลา
 - 0 คะแนน ทำงานไม่เสร็จ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้เป็นครั้งคราว แต่ไม่ให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลือหรือให้ยืมอุปกรณ์แก่เพื่อน
 - ความสะอาด
 - 2 คะแนน เส้นหวายมีความสะอาดและพื้นมีการเก็บทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน เส้นหวายมีความสะอาด แต่ไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน เส้นหวายไม่มีความสะอาดและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน

แผนการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 2	กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)
เรื่อง	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก เวลา 4 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก ขึ้นอยู่กับการตัดเส้นหวายทั้ง 3 เส้นให้ได้ตามรูปทรง
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถขึ้นรูปไม้ตีฟูกอย่างถูกต้อง
เนื้อหา	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก คือการทำตัวไม้ตีฟูกให้เป็นรูปทรงที่ออกแบบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำตัวอย่างไม้ตีฟูกที่เสร็จสมบูรณ์และตัวอย่างการขึ้นรูปไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อนมาให้นักเรียนดูและสนทนาซักถามในประเด็นดังนี้

- นักเรียนเคยเห็น ไม้ตีฟูกหรือไม่และสามารถทำไปใช้ทำอะไรได้บ้าง
- การเริ่มทำในการตอนแรกควรทำอย่างไร

ขั้นสอน

2. ครูภูมิปัญญาอธิบาย สาธิตการขึ้นรูปไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง
3. แจกใบงาน 1-4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามแต่ละชั้นต่อนเมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ตามชั้นตอนที่ 1 ตามใบงานที่ 1 เสร็จ ครูตรวจดูความเรียบร้อยของสานหวายไม่ผิดหรือเบี้ยว จึงให้ทำชั้นตอนที่ 2 เสร็จหนึ่งชั้นต่อนต่อไปงานครูตรวจสอบความถูกต้องทุกครั้ง เพื่อความถูกต้องของชิ้นงาน

ขั้นสรุป

4. ครูตรวจความเรียบร้อยของผลงานพร้อมให้นักเรียนส่งผลงานและช่วยกันเรียงผลงานเพื่อชมเชยและเปรียบเทียบ วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ดีและข้อควรปรับปรุงแก้ไขผลงานเพื่อความถูกต้อง นักเรียนช่วยทำความสะอาดสถานที่ทำงานและเก็บอุปกรณ์ที่ใช้

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ใบงานที่ 1-4
2. หวายหอม
3. ไม้ตีฟูกที่เสร็จสมบูรณ์ และไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อน

การประเมินผลงาน

1. สังเกตพฤติกรรม
 - ความสนใจ ตั้งใจ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ทำงานเสร็จทันกำหนดเวลา
 - การยอมรับและการปรับปรุงงาน
 - ความประณีต

จากแบบสังเกตพฤติกรรมคะแนนรวม 6 คะแนนขึ้นไปถือว่า “ผ่าน”

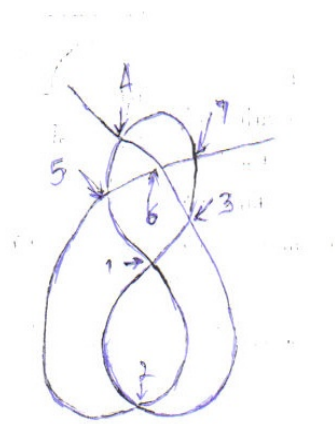
ใบงานที่ 1

วิธีจักสานไม้ตีฟูก

ขั้นตอนที่ 1

นักเรียนนำหวายหอมที่ทำความสะอาดเส้นแล้ว 1 เส้น มาตัดโค้งให้เป็นรูปเลขแปดตั้งรูปข้างล่าง ตรงจุดที่หวายไขว้กัน (จุด 1 จุด 2) จุดที่ 2 (เส้นหวายซ้ายทับขวา)นักเรียนผู้สานกดไว้ด้วยมือซ้ายและมือขวาจับเส้นหวายด้านขวาตัดโค้งสอดใต้เส้นซ้ายจุดที่ 3 และจุดที่ 4 จึงเปลี่ยนมือ

ขวากจุดที่ 2 แทนและนำเส้นหวายด้านซ้ายสานคัดโค้งทับบนจุดที่ 5 สอดใต้จุดที่ 6 และทับสานทับจุดที่ 7 นักเรียนจะได้หวายรูปสำเร็จดังรูปด้านล่าง

รูปที่ 1

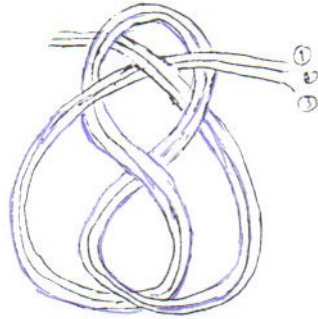
จุดที่ 1 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 3 ขวาล่าง ซ้ายบน
จุดที่ 5 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 7 ซ้ายบน ขวาล่าง

จุดที่ 2 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 4 ขวาล่าง ซ้ายบน
จุดที่ 6 ซ้ายล่าง ขวาบน

ใบงานที่ 2

ขั้นตอนที่ 2

เมื่อสานหวายได้ดังรูปที่ 1 จึงนำหวายเส้นที่ 2 และ 3 มาสานเรียงซ้อนให้เหมือนดังรูปด้านล่าง

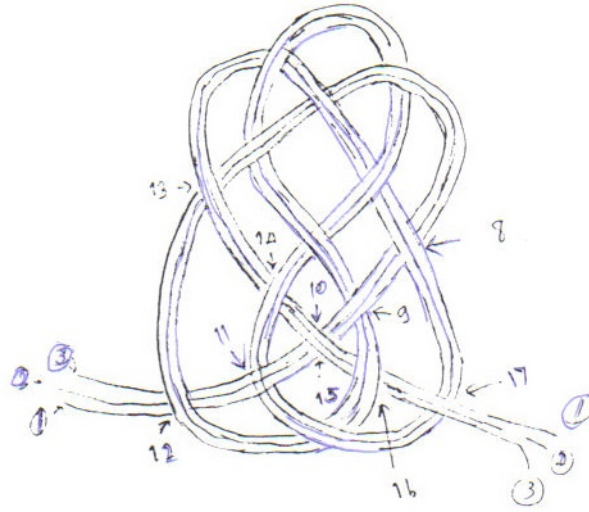

รูปที่ 2

สานหวายครบทั้ง 3 เส้นออกมาดังรูป นักเรียนควรดึงเส้นหวายให้ได้รูปทรงและชัดเจนเพื่อความสวยงาม

ใบงานที่ 3

ขั้นตอนที่ 3

รูปที่ 3

นักเรียนสานหวายคังรูป

โดยเส้นหวายด้านขวามือ จุดที่ 8 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 10 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 12 สอดใต้ล่าง

โดยเส้นหวายด้านซ้ายมือ จุดที่ 13 โคล้องทับบน

จุดที่ 15 สอดขึ้นบน

จุดที่ 17 สอดขึ้นบน

จุดที่ 9 สอดขึ้นบน

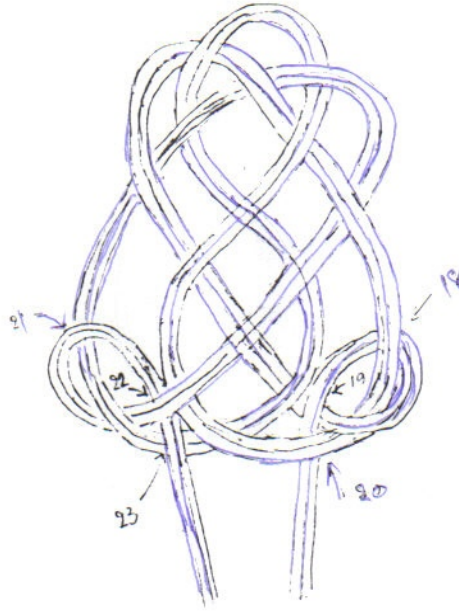
จุดที่ 11 สอดขึ้นบน

จุดที่ 14 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 16 สอดใต้ล่าง

ใบงานที่ 4

ขั้นตอนที่ 4

รูปที่ 4

นักเรียนสานหวายให้เหมือนดังรูป

โดยเส้นหวายด้านขวา จุดที่ 18 โค้งสอดใต้

จุดที่ 19 สอดทับบน

จุดที่ 20 สอดลงล่าง

เส้นหวายด้านซ้าย จุดที่ 21 โค้งทับบน

จุดที่ 22 สอดลงล่าง

จุดที่ 23 สอดทับบน

นักเรียนสานหวายเสร็จจะออกมาดังรูป ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนี่ 4

แบบสังเกตพฤติกรรม4

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน	ผลการประเมิน

		ความสนใจ ตั้งใจ			ทำงาน เสร็จตาม เวลา			ยอมรับและ ปรับปรุงงาน			ความ เอื้อเพื่อต่อ แม่			ความประณีต			ผ่าน	ไม่ ผ่าน
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2		
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

- ความสนใจ ตั้งใจ

2 คะแนน นักเรียนสนใจฟังและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม

1 คะแนน นักเรียนสนใจฟัง แต่ไม่ตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม

- 0 คะแนน ไม่สนใจฟังและไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน นักเรียนส่งงานได้ทันภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน นักเรียนส่งงานไม่ทันภายในชั่วโมงเรียน
 - 0 คะแนน นักเรียนนำงานมาส่งในวันถัดไป
 - การยอมรับและปรับปรุงงาน
 - 2 คะแนน นักเรียนยอมรับฟังและแก้ไขงานในส่วนที่ไม่ถูกต้อง
 - 1 คะแนน นักเรียนยอมรับฟัง แต่ไม่แก้ไขให้ถูกต้อง
 - 0 คะแนน นักเรียนไม่ยอมรับฟังและไม่ยอมแก้ไขงานให้ถูกต้อง
 - ความเอื้อเฟื้อเพื่อน
 - 2 คะแนน คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อนในการทำงาน
 - 1 คะแนน ให้คำแนะนำเป็นบางครั้งแต่ไม่เต็มใจให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ให้คำแนะนำใดๆแก่เพื่อน

แผนการเรียนรู้ที่ 5

หน่วยที่ 2 กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)

เรื่อง	การทำด้ามไม้ตีฟูก	เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำด้ามไม้ตีฟูก ใช้หวายขมเป็นแกนด้ามและใช้หวายหอมพัน	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถทำด้ามไม้ตีฟูกได้	
เนื้อหา	การผ่าหวาย การเลียด การทำด้ามไม้ตีฟูก การพันด้ามไม้ตีฟูก	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูตรวจอุปกรณ์และแจกหวายให้นักเรียนคนละ 3 เส้น

ขั้นสอน

1. แจกใบงานที่ 1-2 ให้นักเรียนได้ศึกษา
2. ครูภูมิปัญญาอธิบายสาธิตผ่าหวาย การเลียดหวาย ขูดหวายเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการเครื่องมือทำงาน
3. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสาธิตและใบงานที่ 1
4. นักเรียนได้เส้นหวายที่ผ่าตามขนาดที่ต้องการคนละประมาณ 2-3 เส้น
5. ครูภูมิปัญญาสาธิตการทำแกนหวายและพันด้ามไม้ตีฟูก
6. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการสาธิตและใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ครูตรวจความเรียบร้อยของผลงานและซักถามนักเรียนถึงขั้นตอนในการทำด้ามไม้ตีฟูกเพื่อตรวจความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนจากงานที่ทำ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. หวายหอม
2. หวายขม
3. มีดคัทเตอร์
4. เครื่องเลียด

ประเมินผลงาน

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
 - เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง

- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ความสะอาด

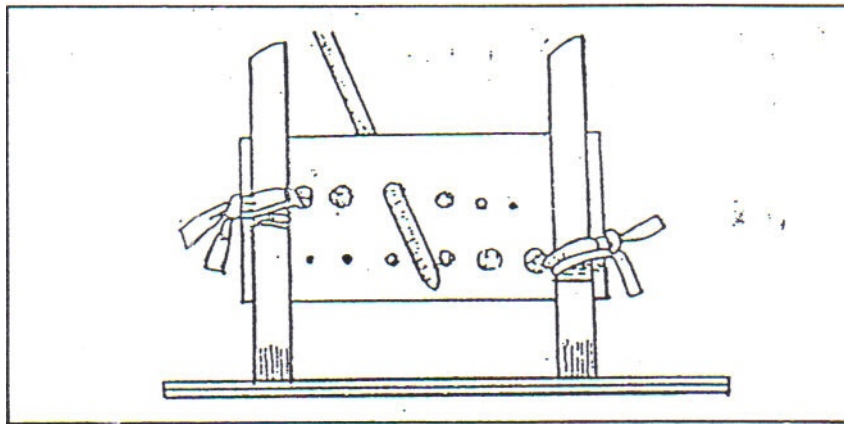
การทำด้ามไม้ตีผูก

* การผ่าหอย*

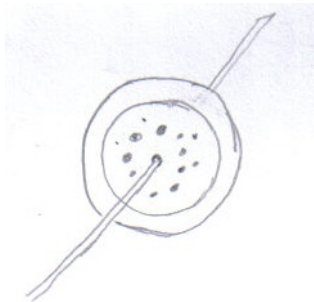
การนำเส้นหอยทำความสะอาดเสร็จแล้วมาใช้ผ่าเป็นเส้นๆ เส้นของหอยหอมสามารถผ่าเป็นเส้นหอยเล็กๆที่จะพันด้ามได้ประมาณ 4 เส้นหรืออาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเส้นหอยที่จะใช้ผ่าด้วย โดยใช้มีดผ่าหอยผ่าลงตรงกลางของเส้นหอย(แบ่งซีกเส้นหอย)ยาวตลอดทั้งเส้นจะได้เส้นหอย 2 เส้นจากนั้นผ่าเส้นหอยที่ผ่าครึ่งนำมาผ่าแบ่งครึ่งอีกทั้ง 2 เส้น จะได้เส้นหอย 4 เส้นนำไปเกลียด

* การเกลียดหอย*

นำเส้นหอยที่ผ่าเข้าเครื่องเกลียดเพื่อให้เส้นหอยที่ผ่ามีขนาดสม่ำเสมอทุกเส้นและลดความคมของเส้นหอย วิธีการใช้คือ สอดเส้นหอยที่ผ่าเข้าไปในรูขนาดต่างๆแล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นหอยเรียบเสมอกันตลอดทั้งเส้น

หรือถ้าไม่ใช่เครื่องเลียดให้ใช้งานสักกะสัใจจะรู้ว่ามีรูขนาดต่างๆกันและให้นักเรียนคนหนึ่งถืองานเลียดอีกคนใช้เส้นหวายผ่าใส่เข้าไปในรูของกันงานที่เจาะไว้แล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นหวายเรียบเหลือแต่ผิวบนหรือบางพอจะพันได้โดยไม่ขาด

การชุผิวหวาย

การนำหวายที่เลียดแล้วมาชุค้ำด้านที่เป็นเนื้อให้บางเพื่อให้มีความอ่อนตัวเหมาะที่จะพันค้ำไม้ตีฟูกได้

วิธีการชุค้ำหวาย คือ การนำเอาฝ้าหนาๆ (นิยมนำฝ้าขีนมาใช้) มาวางบนเข้าข้างใดข้างหนึ่งที่ถนัดแล้วนำเส้นหวายมาวางบนเข้าจึงมีค้ำค้ดเตอร์ชุค้ำเนื้อหวายที่หนาออก เช่นถนัดขวา นำฝ้าวางบนเข้าด้านซ้ายมือ นำเส้นหวายที่เลียดแล้ววางลงบนฝ้าแล้วใช้มีค้ำค้ดเตอร์ชุค้ำตั้งแต่ปลายค้ำด้านใดค้ำด้านหนึ่งที่ละค้ำบ โดยลากค้ำค้ดเตอร์ออกจากค้ำและใช้น้ำหนักมือให้เสมอกัน ไม่เช่นนั้นเส้นหวายจะขาดถ้าค้ำค้ดเตอร์แรงจนเกินไป การชุค้ำผิวหวายชุค้ำให้เส้นบางอ่อนตัวสามารถพันได้จึงนำไปใช้งานได้

ใบงานที่ 2

* การทำแกนหวาย *

เพื่อให้ด้ามจับ ไม้ตีฟูกมีขนาดเหมาะสมมือจึงใช้หวายขมมาเป็นแกนเนื่องจากขนาดไม้ใหญ่และเล็กเกินไปใช้หวายขมยาวประมาณ 35 เซนติเมตรหรือ 13 นิ้ว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เซนติเมตร นำมาเหลาปลายหวายด้านใดด้านหนึ่งประมาณ 10 เซนติเมตรให้เรียวแบนเพื่อที่จะเสียบเข้าระหว่างฐานการขึ้นรูปของไม้ตีฟูก

* การพันด้าม *

นำตัวไม้ตีฟูกแกนที่จะพันเป็นด้ามและเส้นหวายที่เลียดเรียบร้อยมาประกอบพันด้ามคือหวายขมที่เหลาเรียบร้อยนำด้านที่เหลาเสียบเข้าไปตรงฐานไขว้ซ้อนทับกันจากนั้นใช้เหล็กเจาะหวายหรือเหล็กก้านรุ่มเจาะเส้นหวายที่เหลือมาจากการขึ้นรูป เจาะห่างจากฐานขึ้นรูปประมาณ 4 เซนติเมตร เจาะเส้นที่ 2 ข้างขวาหรือซ้ายแล้วแต่ถนัดแล้วนำปลายเส้นหวายพันเสียบเข้าไปให้แน่นตรงโคนปลายหวายที่เป็นช่องว่างให้นำหวายหอมที่ไม่ได้ผ่าเสียบใส่ทุกช่องและดึงพันให้รอบแกนหวายแต่ละรอบควรดึงเส้นหวายให้ตึงชิดและแน่นเพื่อความสวยงามเมื่อพันใกล้ถึงปลายสุดนำหวายหอมที่ไม่ได้ผ่ายาวประมาณ 10 เซนติเมตรโค้งประกบกับแกนและปลายโค้งด้านบนเหลือไว้เป็นที่แขวน การพันด้ามปลายสุดให้ใช้เส้นหวายเลียดยาวประมาณ 10 เซนติเมตร 10 เส้นเสียบปิดไว้ก่อนพันถึงปลายด้าม

แบบสังเกตพฤติกรรม5

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน															ผลการประเมิน				
		เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง			ทำงานตามลำดับขั้นตอน			ทำงานเสร็จตามเวลา			ความเอื้อเพื่อผู้แม่			ความสะอาด			ผ่าน	ไม่ผ่าน			
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2					
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					
15																					

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี 1 หมายถึง พอใช้ 0 หมายถึง ควรแก้ไขปรับปรุง
การประเมินพิจารณาจากคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การประเมิน

- เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง
 - 2 คะแนน เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานถูกต้องไม่ทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ตนเองและผู้อื่น
 - 1 คะแนน ใช้อุปกรณ์ถูกต้องแต่ทำให้ตนเองมีบาดเจ็บ
 - 0 คะแนน ใช้อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง
- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - 2 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดหาย ขัดละเอียด
 - 1 คะแนน ปอกผิวหอย ขัดละเอียด
 - 0 คะแนน ไม่ทำตามขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน ทำงานเสร็จภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน ทำงานเสร็จแต่ไม่ทันเวลา
 - 0 คะแนน ทำงานไม่เสร็จ
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้เป็นครั้งคราว แต่ไม่ให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลือหรือให้ยืมอุปกรณ์แก่เพื่อน
- ความสะอาด
 - 2 คะแนน เส้นหอยมีความสะอาดและพื้นมีการเก็บทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน เส้นหอยมีความสะอาด แต่ไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน เส้นหอยไม่มีความสะอาดและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน

แผนการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยที่ 2	กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)	
เรื่อง	การตกแต่งผลิตภัณฑ์	เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การตกแต่งเพื่อความสวยงามและความคงทนของผลิตภัณฑ์	
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถนำชิ้นงานมารวมไฟดูวิธี 2. นักเรียนสามารถเคลือบเงาผลิตภัณฑ์ได้	
เนื้อหา	การรวมไฟ คือการเผาขนหวายที่ติดค้างบนชิ้นงานและการเคลือบเงา คือการทาแล็กเกอร์ชิ้นงาน	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความจำเป็นในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ในประเด็นต่อไปนี้
 - นักเรียนเคยตกแต่งผลิตภัณฑ์อะไรบ้าง อย่างไร
 - นักเรียนคิดว่าการตกแต่งผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

ขั้นสอน

2. ครูแจกใบงานที่ 1 ให้นักเรียนได้ศึกษา
3. ครูภูมิปัญญาอธิบายถึงความจำเป็นการรวมไฟ เคลือบเงาไม้ตีฟูกและสาธิตแต่ละขั้นตอนให้นักเรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง
4. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการสาธิตและใบงานที่ 1

ขั้นสรุป

5. ชักถามนักเรียนถึงขั้นตอนการรวมไฟและเคลือบเงาเพื่อดูนักเรียนมีความเข้าใจมากน้อย และนักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนอีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เตาถ่าน
2. แล็กเกอร์ (น้ำมันสน, น้ำมันวานิช)
3. แปรงทาสี
4. ใบงาน

5. แบบฝึกหัด

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
 - ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์
 - ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - ความรับผิดชอบ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ความประณีต
2. ตรวจสอบแบบฝึกหัด
 - ข้อละ 5 คะแนน

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาอย่างน้อย 5 ข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

2. การรวมไฟทำเพื่ออะไร

.....

.....

.....

.....

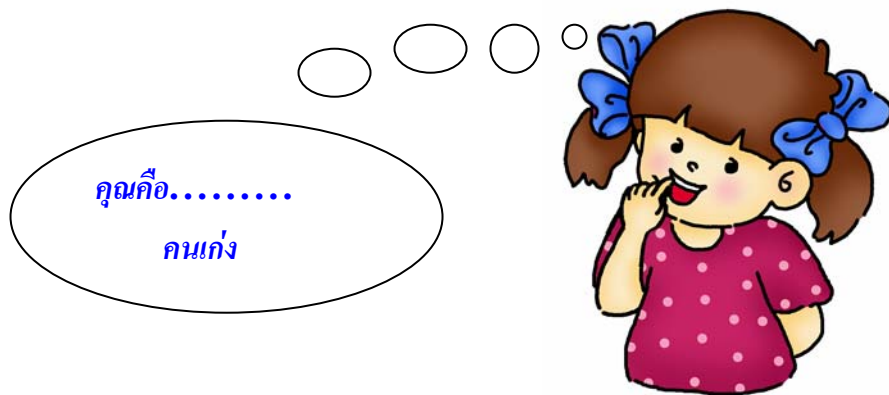
.....

3. นักเรียนจงบอกขั้นตอนในการเคลื่อนเงา

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

การตากแห้งผลิตภัณฑ์

❖ **การรมไฟ** คือการนำไม้ตีฟูกหรือผลิตภัณฑ์ทำจากหวายที่ทำเสร็จก่อนเคลือบเงาไปเผาบนหวายที่ค้างคิอดอยู่บนชิ้นงาน เพื่อเก็บรายละเอียดก่อนทาแล็คเกอร์

❖ **การเคลือบเงา** คือการนำไม้ตีฟูกหรือผลิตภัณฑ์ทำจากหวายที่เสร็จสมบูรณ์แล้วไปทาแล็คเกอร์
ขั้นตอนในการเคลือบเงา

1. นำไม้ตีฟูกมาทาแล็คเกอร์ทั่วตลอดทั้งอันทั้ง 2 ด้าน
2. นำไปตากแดดให้แห้ง
3. นำไม้ตีฟูกมาทาแล็คเกอร์ตามข้อ 1 และ 2 อีก 2 ครั้ง

เพื่อความคงทนและสวยงามควรทาแล็คเกอร์ 2-3 ครั้ง

❖ **ข้อควรระวังในการเคลือบเงา**

1. การทาแล็คเกอร์ควรทาในพื้นที่ถ่ายเทสะดวก
2. ผู้ทาแล็คเกอร์ควรนำผ้ามาปิดจมูกเพื่อสุขภาพอนามัยของตน เนื่องจากกลิ่นส่งผลต่อสุขภาพ
3. การเคลือบเงา ควรทำในวันที่แดดดี เพื่อชิ้นงานจะแห้งเร็ว
4. ควรใช้แปรงทาสีใหม่ หรือถ้าใช้แปรงทาสีเก่าควรนำแปรงไปล้างน้ำมันยางให้สะอาด เพื่อให้แล็คเกอร์ติดชิ้นงานได้ดี
5. ในการทาแล็คเกอร์ชิ้นงาน อย่าวางชิ้นงานลงบนพื้นควรนำกระดาษมารองเพื่อไม่ให้พื้น
ลื่น

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบฝึกหัด

- ข้อ 1. 5 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 5 ข้อ
 4 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 4 ข้อ
 3 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 3 ข้อ
 2 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 2 ข้อ
 1 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 1 ข้อ
- ข้อ 2. 2 คะแนน บอกวัตถุประสงค์ในการรวมไฟได้อย่างน้อย 2 ข้อ
 1 คะแนน บอกวัตถุประสงค์ในการรวมไฟได้อย่างน้อย 1 ข้อ
- ข้อ 3. 3 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน
 2 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ 2 ขั้นตอน
 1 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ 1 ขั้นตอน

เกณฑ์การประเมินผล

- ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์
 - 2 คะแนน ทำงานอย่างปลอดภัยโดยไม่มีอุบัติเหตุ
 - 1 คะแนน ทำงานไม่ปลอดภัยมีแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุ
 - 0 คะแนน ทำงานแล้วเกิดอุบัติเหตุ
- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - 2 คะแนน ทำงานตามขั้นตอนได้ถูกต้อง
 - 1 คะแนน ทำงานตามขั้นตอนแต่ไม่ครบทุกข้อ
 - 0 คะแนน ทำงานผิดขั้นตอน
- ความรับผิดชอบ
 - 2 คะแนน นำอุปกรณ์การใช้งานมาครบทุกชิ้นและทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน นำอุปกรณ์การใช้งานมาไม่ครบ แต่มีการทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน ไม่นำอุปกรณ์การใช้งานมาและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์และให้คำแนะนำแก่เพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์หรือให้คำแนะนำเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง

0 คะแนน ไม่ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์และคอยคำนิเพื่อน

- ความประณีตสวยงาม

2 คะแนน ชิ้นงานมีความประณีตสวยงาม

1 คะแนน ชิ้นงานเสร็จสมบูรณ์ แต่เส้นหวายหักและจัดทรงเบี้ยว

0 คะแนน ชิ้นงานไม่เสร็จในชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 7

หน่วยที่ 3	การประมาณราคาขาย
เรื่อง	การลงทุน การตลาด(การคิดค่าวัสดุแรงงานและการกำหนดราคา)และการประเมินผล งาน เวลา 2 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำงานจกसानเพื่อจำหน่ายจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการ คือในด้านการคำนวณต้นทุนกำไรรวมถึงการพิจารณาราคาสินค้าในตลาด เพื่อกำหนดราคาจำหน่าย
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถอธิบายวิธีการคิดหาต้นทุน กำไรได้ 2. นักเรียนสามารถกำหนดราคาจำหน่ายได้เหมาะสม
เนื้อหา	การคำนวณต้นทุน กำไรและกำหนดราคาจำหน่ายพร้อมแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ครูให้นักเรียนนำผลงานของแต่ละคนจัดวางแสดงที่หน้าชั้นเรียน พร้อมแจกกระดาษให้
คนละ 1 แผ่นเพื่อกำหนดราคาสินค้าและคิดไว้ที่ผลงานของตนและสนทนาในหัวข้อต่อไปนี้
- เหตุใดนักเรียนจึงตั้งราคานี้กับชิ้นงานของตน

ขั้นสอน

- ครูแจ้งจุดประสงค์ในการให้กำหนดราคาผลงานของตนและสอนการคำนวณหาต้นทุน
วิธีคำนวณต้นทุนในการผลิตเพื่อที่นักเรียนสามารถคำนวณรายจ่ายและรายรับที่ต้องการจากชิ้นงานได้
โดยไม่กำเกินควร
- ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มและแจกใบงานที่ 1
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบงานและจัดทำบัญชีร่วมกันคิดสิ่งที่เป็นต้นทุน ราคาค่าแรง
กำไรและกำหนดราคาจำหน่ายตามที่กำหนดในใบงานและครูคอยให้คำแนะนำ
- ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นถึงเกณฑ์ในการกำหนดราคา และให้เปรียบเทียบ
กับราคาขายที่กำหนดขึ้นใหม่กับราคาที่นักเรียนที่กำหนดขึ้นเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปราคาของชิ้นงานและอภิปรายถึงปัญหาอุปสรรคที่พบ
พร้อมแนวทางแก้ไขปรับปรุง

สื่อการเรียนการสอน

1. ผลงานของนักเรียน (ไม้ตีฟูก)
2. ใบความรู้เรื่องการลงทุนการตลาด (การคิดค่าวัสดุ แรงงานและกำหนดราคา) และการประเมินผลงาน (สำหรับครู)
3. ใบงาน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
 - วางแผนการทำงาน
 - ความรับผิดชอบในบทบาทสมาชิกกลุ่ม
 - วิจารณ์งานของเพื่อนและของตน
 - การยอมรับและปรับปรุงงาน
2. ตรวจใบงาน

ใบความรู้ที่ 1 (สำหรับครู)

เรื่อง การประเมินผลงาน การคิดค่าวัสดุ แรงงานและกำหนดราคาสินค้า

การประเมินผลงาน

ให้นักเรียนจัดนำผลงานจัดเรียงหน้าชั้นเรียน และกำหนดราคาขายผลงานตน

การคำนวณหาต้นทุนในการผลิต

การทำงานจักสานเพื่อการค้า ผู้ผลิตจำเป็นต้องทราบต้นทุนการผลิต และราคาที่จำหน่ายในท้องตลาดปัจจุบัน การทราบต้นทุนการผลิตจะทำให้ทราบกำไร ราคาขาย และค่าแรงได้ การทราบต้นทุนการผลิตผู้ผลิตผู้ทำงานจักสานต้องจดบันทึกค่าใช้จ่ายต่างๆ เริ่มตั้งแต่การดำเนินงานจนกระทั่งจำหน่าย นอกจากนี้ผู้ทำงานจักสานจำเป็นต้องทราบราคาขายในท้องตลาดด้วย และนำมากำหนดราคาสินค้าของตนเองเพื่อผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพสมราคาและมีราคาไม่สูงกว่าท้องตลาด

วิธีคำนวณต้นทุน

โดยการทำบัญชีเพื่อจดบันทึกเกี่ยวกับต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆตั้งแต่เริ่มต้น ควรแยกเป็นอุปกรณ์ถาวรซึ่งได้แก่ มีด เลื่อย กรรไกร เป็นต้นและค่าวัสดุสิ้นเปลืองได้แก่ แล็กเกอร์ เป็นต้น ในการคิดต้นทุนจะคิดเฉพาะส่วนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลืองและนำไปคิดกำไรและราคาจำหน่าย ทั้งนี้ต้องดูราคาขายในท้องตลาดด้วย

แหล่งในการจำหน่ายผลผลิต

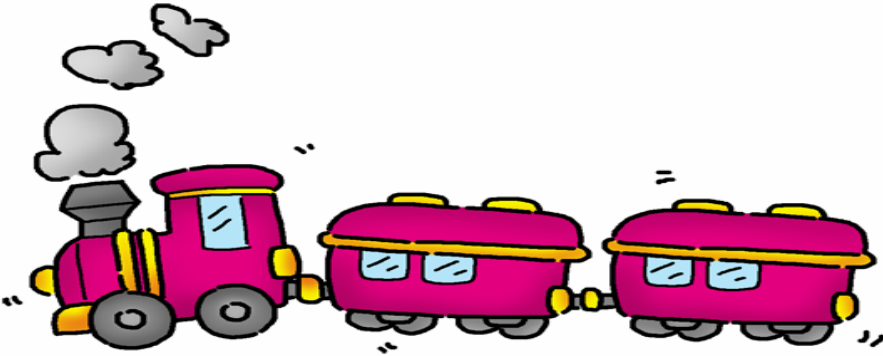
ในการจำหน่ายงานจักสานที่เสร็จแล้ว ในที่นี้คือไม้ตีฟูก สามารถวางจำหน่ายที่ท้องถิ่นนักเรียนอาศัยอยู่ ฝากขายกับกลุ่มแม่บ้านของชุมชน หรือจัดนิทรรศการในโรงเรียนแล้วเชิญผู้ปกครองหรือคนในชุมชนมากเลือกซื้อสินค้า

ใบงานที่ 1

การประเมินผลงาน การคิดค่าวัสดุ แรงงาน และกำหนดราคาสินค้า

1. นักเรียนทดลองคิดคำนวณในการปฏิบัติการจริง ในประเด็นต่อไปนี้

- บันทึกค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุน เฉพาะค่าวัสดุสิ้นเปลือง
- คำนวณกำไรที่ต้องการ
- กำหนดราคาขาย

ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

การดำเนินการสนามมวย วันที่ 1 มกราคม 2548 ดังนี้

รายจ่าย

1. ซื้อมีดอีโต้ 2 เล่ม เล่มละ 50 บาท
2. ซื้อมีดดอก 2 เล่ม เล่มละ 30 บาท
3. ซื้อหินลับมีด 1 ก้อน ก้อนละ 50 บาท
4. ซื้อเลื่อยยนต์ 1 ปืน ราคา 120 บาท
5. ซื้อเลื่อยตัดเหล็ก 1 ปืน ราคา 100 บาท

รายรับ

1. ร่วมลงทุนคนละ 20 บาท(30 คน) 600 บาท
2. ขายอาหารระหว่างพักกลางวัน 150 บาท
3. ขายอาหารช่วงเลิกเรียน 200 บาท
4. ขายมวย 50 ใบ 700 บาท

รายรับ

รายจ่าย

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1 ม.ค. 48	ร่วมลงทุนคนละ 20 บาท	600	1 ม.ค. 48	ซื้อ มีดอีโต้ 2 เล่ม	100
	ขายอาหารช่วงกลางวัน	150		ซื้อมีดดอก 2 เล่ม	60
	ขายอาหารช่วงเลิกเรียน	200		ซื้อหินลับมีด 1 ก้อน	50
	ขายมวย 50 บาท	700		ซื้อเลื่อยยนต์ 1 ปืน	120
				ซื้อเลื่อยตัดเหล็ก	100
	รวมรายรับ	1,650			
	รวมรายจ่าย	430			
	เหลือเงิน	1,220			
	ยกยอดไป	1,220		รวม	430

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

พิจารณาคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบฝึกหัด

- 10 คะแนน นักเรียนทำใบงานครบทั้ง 3 ประเด็นและคำนวณตัวเลขบวก ลบถูกต้อง
 - 9 คะแนน นักเรียนทำใบงานครบทั้ง 3 ประเด็นแต่คำนวณตัวเลขบวก ลบไม่ถูกต้อง
 - 8 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 2 ประเด็นและคำนวณตัวเลขถูกต้อง
 - 7 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 2 ประเด็นและคำนวณตัวเลขไม่ถูกต้อง
 - 6 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 1 ประเด็นและคำนวณตัวเลขถูกต้อง
- ถ้าทำงานแตกต่างนอกเหนือจากใบงานที่มอบหมายขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของครูผู้สอน

การประเมินผล

- วางแผนการทำงาน

- 2 คะแนน มีการวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม
- 1 คะแนน มีการวางแผนแต่ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม
- 0 คะแนน ไม่มีการวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม

- ความรับผิดชอบในบทบาทสมาชิกกลุ่ม

- 2 คะแนน มีความรับผิดชอบต่อการทำงานภายในกลุ่ม
- 1 คะแนน เฉยๆ ไม่มีส่วนร่วมในกลุ่ม
- 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลืองานในกลุ่มและคอยแกล้งเพื่อนในกลุ่ม

- ความร่วมมือในการทำงาน

- 2 คะแนน ให้ความร่วมมือทุกอย่างโดยเพื่อนไม่ต้องร้องขอ
- 1 คะแนน ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนร้องขอ
- 0 คะแนน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน

- วิจารณ์งานของเพื่อนและของตน

- 2 คะแนน สามารถวิจารณ์งานของตนเองและของเพื่อนได้อย่างมีเหตุผล
- 1 คะแนน วิจารณ์แต่งานของเพื่อนหรือของตนเอง
- 0 คะแนน ไม่กล้าแสดงการวิจารณ์ใดๆ

- การยอมรับและปรับปรุงงาน

- 2 คะแนน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและนำกลับไปปรับปรุง
- 1 คะแนน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนแต่ไม่นำกลับไปปรับปรุง
- 0 คะแนน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ภาคผนวก ค
แผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหอย	
เรื่อง	ลักษณะทั่วไปของหอย	เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
สาระสำคัญ	หอยเป็นพืชตระกูลเดียวกับปาล์มมีหลายชนิด แต่ในชุมชนหอยที่นิยมนำมาจักสานมีเพียง 5 ชนิด ได้แก่ หอยโป่ง หอยขม หอยตะคร้ำ หอยหอม หอยชุมพร	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถบอกลักษณะของหอยแต่ละชนิดและประโยชน์ได้	
เนื้อหา	ลักษณะทั่วไปของหอยที่นำมาใช้ในชุมชน คือ หอยโป่งเป็นหอยมีลำต้นขนาดใหญ่ หอยขม มีลำต้นขนาดเท่าหัวแม่มือ หอยตะคร้ำมีผิวสีเหลือง หอยหอมมีลำต้นเล็กสีผิวขาวนวล หอยชุมพรผิวเนื้อดำแดงคล้ำและประโยชน์ที่ได้จากหอยที่นำมาใช้งาน	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำต้นหอย ลำต้นหอยโป่ง หอยขม หอยตะคร้ำ หอยหอม หอยชุมพร และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหอยให้นักเรียนดู แล้วร่วมสนทนาซักถามจากของจริงประเด็นต่อไปนี้
 - นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับหอยที่นำมาทำชิ้นงาน
 - นักเรียนเคยทำงานจักสานหอยมาบ้างหรือไม่
 - นักเรียนคิดว่าส่วนใดของหอยนำมาใช้ทำชิ้นงาน

ขั้นสอน

2. ครูกล่าวโยงถึงเรื่องที่สอนในประเด็นต่อไปนี้
 - ลักษณะของต้นหอยว่ามีส่วนประกอบของลำต้น ราก ใบ ดอกและผลจากของจริงและกล่าวนำถึงหอยแต่ละชนิดในชุมชนว่ามีใครรู้จักบ้างและมีหอยอะไร
 - นำหอยแต่ละชนิดให้นักเรียนดูประกอบการสอนเพื่อให้เปรียบเทียบความแตกต่างของหอยอื่นๆ ได้
 - นักเรียนคิดว่าหอยให้ประโยชน์ในด้านใด
3. ครูแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะของหอยแต่ละชนิดและประโยชน์ของหอยในด้านต่างๆ พร้อมส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้น
4. ครูอธิบายและเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

5. ครูให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงานที่ 1-2

สื่อการเรียนการสอน

1. ต้นหวายและผลิตภัณฑ์จากหวาย
2. ตัวอย่างหวายทั้ง 5 ชนิด ไคแก่ หวายโป่ง หวายขม หวายตะคร้ำ หวายหอม หวายชุมพร
3. ใบงานที่ 1-2
4. ใบความรู้ที่ 1-3 (สำหรับครู)

การประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
 - ใบงานที่ 1 ถ้าถูก 2 ข้อขึ้นไป ผ่าน
 - ใบงานที่ 2 ถ้าถูก 3 ข้อขึ้นไป ผ่าน
2. ความถูกต้องของการรายงาน

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

หวาย

หวายเป็นผลผลิตที่ได้จากป่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ เช่น การจักสาน ใช้ทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ลักษณะของหวายจะแบ่งออกเป็น ส่วนต่างๆดังนี้

ลำต้น (Stems) ลำต้นของหวายประกอบด้วยปล้องหลายๆปล้องต่อกันเป็นลำยาว ความยาวของปล้องแตกต่างกันไปในแต่ละลำและแต่ละชนิด ซึ่งลักษณะของปล้องหวายจะเห็นได้ชัดในลำของหวายตอนล่างที่แก่แล้ว ส่วนลำที่ยังอ่อนหรือยังเล็กจะถูกปกคลุมด้วยกาบหุ้มลำต่างกันไปตามชนิดของหวาย ทำให้มองคล้ายกับว่าหวายนั้นมีแต่หนาม

ราก (Roots) เป็นรากฝอยซึ่งมีแขนงมากมายแตกประสานกันอยู่ในลักษณะของพีชใบเลียงเดี่ยว

ใบ (Leaf) แบ่งออกเป็น 3-4 ส่วนคือ กาบหุ้มใบ ก้านใบ ใบย่อย และอวัยวะที่ใช้ปีนป่าย

ดอกและผล (Flower and fruits) การออกดอกของหวายมี 2 ลักษณะคือ แบบที่ 1 ข้อที่ตอนยอดของลำหวายจะสร้างดอกขึ้นมาพร้อมกับยอดหวาย แบบที่ 2 ลำต้นจะสร้างช่อดอกขึ้นมาที่หลังยอดหวาย ผลหวายมีลักษณะมีเกล็ดซ้อนกันย้อนกลับในแนวตั้ง ผลจะแข็งเป็นมันเกล็ดจะมีสีแตกต่างตามชนิดของหวายเช่น สีน้ำตาลเหลือง น้ำตาลอ่อน น้ำตาลปนแดง

ครั้งแรกเมื่อหวายอายุพอที่จะมีผลจะมีปลีหุ้มแต่พอเมื่อผลแก่ปลีจะคลี่ออกให้เห็น ลูกหวายเป็นเม็ดกลมๆเล็กขนาดเท่าเม็ดข้าวโพดมีสีขาวอ่อนไปทางสีเขียว ผลจะออกเป็นพวง เริ่มมีผลตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน และจะสุกเต็มที่ราวเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ลูกหวายเมื่อแกะออกมีเนื้อรับประทานได้มีรสหวานแกมฝาด มีเมล็ดในที่แข็งและค่อนข้างใหญ่

ลูกหวายมีหลายขนาดแล้วแต่ชนิด

ใบความรู้ที่ 2 (สำหรับครู)

หวายที่ชุมชนเลือกนำมาใช้ในการทำงานหัตถกรรมจักสานหวาย

หวายโป่ง เป็นหวายขนาดใหญ่ประมาณเท่ากับไม้รวก

เนื้อหวายเหนียวมาก ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ทำโต๊ะ เก้าอี้ เติงนอน ใช้เป็นโครงสำหรับทำและบังลิ่งของ หวายชนิดนี้ถูกน้ำ ไม่ยี้ด ไม่หด ภาคเหนือใช้แทนเชือกเพื่อลากซุง

หวายขม ลำต้นโตประมาณหัวแม่มือ เป็นหวายเพราะไม่ค่อยเหนียว

เนื้อสีแดง และคล้ำ เส้นแข็งหยาบ ใช้แทนเชือกผูกของที่ไม่ต้องการความแน่น มักใช้ทำที่ตั้งของมดหัวเสา

หวายตะค้า มี 2 ชนิดคือ

✿ ตะค้าทะเลหรือตะค้าทอง เป็นหวายที่มีมากในภาคใต้ที่มีสีเหลืองใช้มัดขอบกระด้งหรือของตะกร้า เป็นหวายที่นำมาจักสานได้ดี

✿ ตะค้าดอน มีผิวหนาและมีสีเหลืองมากกว่า ค่อนข้างเหนียวใช้สานพื้นเก้าอี้ ใช้ผูกของหรือใช้พัน หรือผูกขอบตะกร้าต่าง

หวายหอม เป็นหวายลำเล็กๆผิวสวยสีขาวเหลืองนวลเป็นมันเนื้อในขาว

ละเอียด เป็นหวายที่เหนียวจักเหลาเกลาได้ง่าย ผิวริมนอกจักเวียนเป็นเส้นเหมาะสำหรับถัก ผูก มัด พัน เนื้อในเรียกว่าซี่หวาย เจียนเป็นเส้นกลมใช้สานเป็นสิ่งของต่างๆได้ และย้อมสีได้

หวายชุมพร มีมากที่จังหวัดชุมพร ลำเล็กผิวเนื้อแดงดำคล้ำ แขนงน้ำได้ดี

แม้ในน้ำทะเลทั้งปีก็ไม่เน่าขาดเปื่อย ชาวประมงจึงนำมาใช้ทำเชือก ผูกเชือก ทำโป๊ะ หวายชนิดนี้จักเป็นดอกสานขอบปาก หรือจักผ่าสานเป็นเครื่องใช้ที่ต้องการความแข็งแรงทนทานได้เช่น บั้งกี เป็นต้น

ใบความรู้ที่ 3 (สำหรับครู)

ประโยชน์ของงานจักสาน

เครื่องจักสานมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังนี้

1. **ประโยชน์ในด้านของเครื่องใช้** บรรดาเครื่องจักสานที่เป็นภาชนะซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ในการรับประทานซึ่งเป็นกิจกรรมประการหนึ่งของการดำเนินชีวิตทางกายภาพ หากปราศจากภาชนะต่างๆแล้วความไม่สะดวกจะเกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์เรา

2. **ประโยชน์ในการทำงาน** มนุษย์จำเป็นต้องทำงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญ และบรรดางานดังกล่าวนี้เองที่มีเครื่องจักสานมีบทบาทอยู่ด้วย เช่น เครื่องมือทำงานประเภทต่างๆที่เราต้องใช้ในการทำงานทุกวันนี้โดยเฉพาะขวานาและขวานวน ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ

3. **ประโยชน์ในการเล่นและสร้างความเพลิดเพลิน** การเล่นและการพักผ่อนเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ชาวบ้านในชนบทมักจะสร้างเครื่องเล่นขึ้นมาให้ลูกหลานของตนเป็นประการแรกและได้สร้างให้กับตนเองเพื่อเป็นการผ่อนคลายที่ตึงเครียด ภายหลังจากที่ทำงานมาตลอดทั้งวัน

4. **ประโยชน์ในการนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่ง** เครื่องจักสานเป็นฝีมือที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีต จึงมีผู้นิยมนำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านและนำมาเป็นของขวัญและของที่ระลึก

5. **ประโยชน์ที่แสดงให้เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ของชาติ** มนุษย์มีการถ่ายทอดเรื่องราวในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนสู่ลูกหลาน ในด้านของงานศิลปะเพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

6. **ประโยชน์ในพิธีกรรมอันเกิดจากความเชื่อ** มนุษย์มีศาสนาและความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้สำนึกที่จะประพฤติดีประพฤติชอบ และในบรรดาสิ่งที่แทนหรือสัญลักษณ์ของศาสนาและความเชื่อปรากฏว่าเครื่องจักสานมีบทบาทรวมอยู่ด้วย เครื่องจักสานนั้นอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์เราเป็นอย่างมากและคิดว่าคงจะเป็นเช่นนี้ตลอดไปไม่ว่าจะได้รับการอิทธิพลของวัฒนธรรมใหม่มาอย่างน้อยเพียงใดก็ตาม

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะของลำต้นหวายมีความแตกต่างจากต้นไผ่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ลูกหวายมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. หวายชุมพร สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และหวายนี้มีมากในที่ใด

.....

.....

.....

.....

.....

4. ถ้าครูให้นักเรียนเลือกหวายมาทำชิ้นงานด้วยตนเอง นักเรียนคิดว่าจะทำชิ้นงานอะไร โดยใช้หวายชนิดไหน เพราะเหตุใด

.....

.....

คำแนะนำการใช้ใบงาน เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

- ข้อ 1. 2 คะแนน นักเรียนบอกถึงความแตกต่างของต้นหวายและต้นไผ่ได้อย่างชัดเจน
 1 คะแนน นักเรียนบอกความแตกต่างของต้นไผ่และหวายได้แต่ไม่ชัดเจน
 0 คะแนน นักเรียนบอกความแตกต่างของต้นหวายและต้นไผ่ไม่ได้
- ข้อ 2. 2 คะแนน บอกลักษณะของลูกหวายได้ครบ
 1 คะแนน บอกลักษณะของลูกหวายได้ไม่ครบ
 0 คะแนน บอกลักษณะของลูกหวายไม่ได้เลย
- ข้อ 3. 2 คะแนน ตอบคำถามได้ทั้ง 2 ข้อถูกต้อง
 1 คะแนน ตอบคำถามได้ 1 ข้อ
 0 คะแนน ตอบคำถามไม่ถูกต้องทั้งหมด
- ข้อ 4. 2 คะแนน ตอบคำถามได้ถูกต้องทั้ง 3 ข้อ
 1 คะแนน ตอบคำถามได้เพียงข้อเดียว
 0 คะแนน ไม่ตอบคำถาม

ใบงานที่ 2

- 2 คะแนน ตอบได้ 3 ข้อขึ้นไปหรือตอบตามความเหมาะสมที่ครูผู้สอนเห็นสมควร
 1 คะแนน ตอบมาเพียงข้อเดียว

แผนการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหวาย	
เรื่อง	อุปกรณ์และขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวาย	เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
สาระสำคัญ	ความรู้ด้านเครื่องมือและขั้นตอนในการผลิตงานจักสานเป็นสิ่งที่มีผู้ประกอบอาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการทำงาน	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถบอกวิธีการใช้ การเก็บรักษาและขั้นตอนการผลิตงานหวายได้	
เนื้อหา	เครื่องมือ เช่น มีด เครื่องมือตอก เครื่องมือวัด เหล็กเจาะหวายและขั้นตอนในการผลิตงานหวาย ปอกผิวหวาย ขัดหยาบ ขึ้นรูปทรง ขัดละเอียด เคลือบเงา	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูกล่าวทบทวนความรู้เรื่องลักษณะและประโยชน์ของหวายจากที่เรียนในชั่วโมงก่อน และซักถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- นักเรียนรู้จักอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสานหวายชนิดใดบ้าง
- นักเรียนสามารถรู้และเข้าใจการใช้อุปกรณ์เหล่านี้มากแค่ไหน

ขั้นสอน

2. ครูสาธิตการใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ถูกต้องให้นักเรียนดู ซึ่งประกอบด้วย มีด มีดขูดผิวหวาย สายวัด ค้อน เหล็กหมาด เครื่องเลียด กรรไกรตัดกิ่ง และสอนเรื่องขั้นตอนในการจักสานงานหวาย เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนการทำงานจักสานขั้นพื้นฐาน

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ 2กลุ่มซึ่งกลุ่มที่ 1 อภิปรายถึงการใช้เครื่องมือแต่ละชนิดและการเก็บรักษาเครื่องมืออย่างถูกต้องของงานจักสานหวาย และให้กลุ่มที่ 2 อภิปรายถึงขั้นตอนในการผลิตงานหวาย โดยส่งตัวแทนมานำเสนอหน้าชั้น

4. ครูอธิบายและเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการใช้เครื่องมือแต่ละชนิดอย่างถูกวิธีและขั้นตอนในการผลิตงานหวายแล้วทำแบบฝึกหัดที่ 1

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างเครื่องมือ มีด, สายวัด, ค้อน, เหล็กเจาะหวาย, กรรไกรตัดกิ่ง
2. ใบความรู้ที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวายและใบความรู้ที่ 2 ขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (สำหรับครู)

การประเมินผล

1. ตรวจแบบฝึกหัด
 - ข้อ 1 ถ้านักเรียนตอบได้ 3 ข้อ ผ่าน
 - ข้อ 2 ถ้านักเรียนตอบ “การนำหวายปอกเอาฝิวออก” ให้เต็ม เพราะถ้าขั้นตอนที่ 1 ปอกฝิวหวายไม่หมด เมื่อนำไปทอแล้วเกออร์ชิ้นงานไม่สวย

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

เครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

ในการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย ผู้ประกอบอาชีพต้องมีเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

- **มีด** ใช้สำหรับผ่าหวาย ออกเป็นซีกๆตามต้องการ เช่นมีดอีโต้

- **มีดขูดผิวหวาย** ใช้ขูดหรือปอกผิวหวาย เช่นมีดคัตเตอร์

- **เครื่องมือวัดความยาว** ที่นิยมใช้คือตลับเมตร ขนาดความยาว 1 เมตร,

สายวัดมีความอ่อนตัว สามารถวัดส่วนโค้งงอได้, ไม้บรรทัด

- **เครื่องมือใช้ในงานตอก** ได้แก่ก้อนหงอนขนาดเล็กใช้ในการตอกตะปูซึ่งเป็นตะปูขนาดเล็ก ส่วนด้านหงอนมีไว้ใช้ถอนตะปูเมื่อต้องการถอนออก

- **เหล็กเจาะหวาย** เป็นเหล็กปลายแบนซึ่งปลายที่แบนมีขนาดแตกต่างกันตามความจำเป็นใช้อาจทำขึ้นเองจากก้านร่ม จากเหล็กซี่ล้อมอเตอร์ไซค์ก็ได้ ใช้ในการเจาะหวายให้เป็นรูแล้วสอดปลายหวายเพื่อเก็บปลายหวาย หรือเพิ่มเริ่มงานสานหวายใหม่ก็ได้

- **เครื่องเลียด** เป็นอุปกรณ์ที่ทำให้เส้นดอกมีขนาดสม่ำเสมอทุกเส้นและลดความคมสามารถใช้เลียดเส้นหวายให้มีขนาดเล็กตามความต้องการ ด้วยทำแผ่นสังกะสีเจาะรูกลมขนาดต่างๆวิธีการใช้คือ สอดเส้นดอกหรือหวายเข้าไปในรูขนาดต่างๆแล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นดอกเรียบเสมอลดทั้งเส้น

- **กรรไกรตัดกิ่ง** เป็นกรรไกรที่ใช้ตัดกิ่งไม้ต่างๆไป ใช้ในการตัดหวายให้เส้นยาวตามความต้องการ ช่วยให้ความสะดวกรวดเร็วกว่าใช้มีดตัด

เครื่องมืออื่นๆที่จำเป็น

คีมเหล็ก ใช้สำหรับตัดเส้นลวดเวลาผูกขอบหรือขอบเข้าภาชนะตัดหัวตะปูบางที่จะใช้ดึงเส้นดอกเวลานาน

ภาชนะใส่น้ำ ดินสอ ฟองน้ำ เต้า ไม้ตัดหวาย

การดูแลรักษา

เครื่องมือทุกชิ้นเมื่อใช้เสร็จแล้วควรเช็ดทำความสะอาดทุกครั้ง และเครื่องมือที่เป็นไม้
อย่าให้เปียกน้ำถ้าไม่จำเป็น

ใบความรู้ที่2 (สำหรับครู)

ขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรม

กรรมวิธีในการผลิตงานผลิตภัณฑ์จากหวาย มีขั้นตอนดังนี้

- ๑ นำหวายปอกเอาผิวออก
- ๑ นำหวายที่ปอกแล้วมาตัดให้ได้รูปทรงหรือขึ้นรูป
- ๑ ตัดหวายตามขนาดที่ต้องการ นำหวายที่ตัดแล้วมาขัดผิวด้วยกระดาษทรายละเอียด
หรือฝอยขัดหม้อเพื่อให้ผิวเกลี้ยง
- ๑ นำงานที่ได้มาขัดหยาบ
- ๑ เสาขนหวายด้วยการใช้ไฟลน
- ๑ ขัดละเอียด
- ๑ พ่นหรือทาแล็กเกอร์ 2-3 ครั้ง
- ๑ บรรจุห่อเพื่อออกจำหน่าย

แบบฝึกหัดที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนบอกวิธีการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือต่อไปนี้
เหล็กหมาด ค้อน เลื่อย มีดคัตเตอร์ กรรไกรตัดกิ่ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าขั้นตอนใดในการจักสานหวายมีความสำคัญที่สุด

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณาดังนี้

- ข้อ 1. 5 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือใดครบทั้ง 5 ชนิด
 4 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือใดครบทั้ง 4 ชนิด
 3 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือใดครบทั้ง 3 ชนิด
 2 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือใดครบทั้ง 2 ชนิด
 1 คะแนน บอกการใช้อุปกรณ์และการเก็บรักษาเครื่องมือใดครบทั้ง 1 ชนิด
- ข้อ 2. 5 คะแนน กรณีตอบ “การนำหวายมาปลูกเปลือก” เพราะเป็นขั้นตอนแรกถ้าขั้นตอนนี้ทำ
 ไม่ละเอียดขั้นตอนอื่นๆที่ตามมาจะมีตำหนิเคลือบเงาไม่เรียบ ฉะนั้นถ้าตอบข้ออื่นๆให้ 4 คะแนน

แผนการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 2	กระบวนการเตรียมการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)
เรื่อง	การเตรียมหวาย เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำความสะอาดเส้นหวายมีความสำคัญถ้าทำความสะอาดเส้นหวายไม่สะอาดจะมีปัญหาในการเคลือบเงา
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถเตรียมเส้นหวายได้ถูกต้อง
เนื้อหา	การเตรียมหวาย คือ การปอกผิว การขัดหยาบ การขัดละเอียด หรือการทำความสะอาดเส้นหวาย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูภูมิปัญญาแนะนำในการเลือกหวายหอมที่นำมาใช้งานเพื่อให้ได้เส้นหวายที่มีขนาดพอเหมาะและแข็งแรงเพราะถ้าเลือกหวายอ่อนเมื่อตัด โค้ง งอ จะหักและการเลือกเส้นหวายขนาดเล็กทำให้ได้ไม้ตีฟูกที่มีเล็ก การเลือกหวายควรเลือกขนาดของเส้นที่เท่ากันทั้ง 3 เส้นให้มีขนาดเท่ากันเพื่อความสวยงาม

ขั้นสอน

2. นักเรียนเลือกหวายหอมคนละ 6 เส้น การขึ้นรูปไม้ตีฟูกใช้เพียง 3 เส้นแต่อีกเส้น 3 เส้นสำรองกันหักหรือขาดขณะทำงาน

3. ครูภูมิปัญญาแนะนำพร้อมสาธิตการปอกผิวหวาย ขัดหยาบ ขัดละเอียด(ทำความสะอาดเส้นหวาย)

3. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่สาริต

ขั้นสรุป

4. ครูซักถามนักเรียนถึงการเตรียมหายใจและทำความสะอาดเส้นเพื่อวัดว่านักเรียนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในการปฏิบัติงานตรวจสอบความเรียบร้อยของเส้นหายใจที่ทำความสะอาด

สื่อการเรียนการสอน

1. หายใจหอม
2. มีคัตเตอร์
3. ฝอยขัดหม้อ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
 - เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง
 - ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - ทำงานเสร็จตามเวลา
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ความสะอาด

ประเมินผลจากแบบสังเกตในตาราง พิจารณาคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไปสรุป

“ผ่าน”

2. ตรวจสอบความสะอาดของเส้นหายใจ

ใบความรู้ที่ 1(สำหรับครู)

การเตรียมหายใจ

ขั้นเตรียมหายใจก่อนขึ้นรูปไม้ตีฟูกมีดังนี้

✿ การปกผิว คือการเอามือเคลือบหรือคัตเตอร์เลาะเอาใบหรือกาบใบที่หุ้มเส้นหายใจซึ่งหลุดไม่หมดออกและเลาะเอาข้อหายใจที่เป็นปมให้เรียบเท่ากับเส้นหายใจ

✿ การขัดหยาบ คือการเอาฝอยขัดหม้อหรือกระดาษทรายขัดเส้นหายใจเพื่อเอาสิ่งสกปรกที่เกาะอยู่บนเส้นหายใจออกและให้ข้อหายใจมีความเรียบขึ้น และต้องการให้ความมันของผิวหายใจลดลง

✿ การขัดละเอียด คือการเอากระดาษทรายละเอียดมาขัดเส้นหายใจอีกครั้ง เพื่อให้เส้นหายใจมีความเรียบขึ้น

✿ การทำความสะอาดเส้นหายใจ เพื่อให้เส้นหายใจมีความเรียบและความมันบนผิวหายใจลดลง เมื่อเคลือบเงาจะทำให้เส้นเคอร์อยู่ติดคงทนได้นาน

เก่งจริงนะ....

.....ตัวแค่นี้

1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
11																				
12																				
13																				
14																				
15																				

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

พิจารณาจากคะแนนรวมถ้าได้ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การประเมิน

- เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง

2 คะแนน เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานถูกต้องไม่ทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ตนเองและผู้อื่น

1 คะแนน ใช้อุปกรณ์ถูกต้องแต่ทำให้ตนเองมีบาดเจ็บ

0 คะแนน ใช้อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง

- ทำงานตามลำดับขั้นตอน

2 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดหยาบ ชัดละเอียด

1 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดละเอียด

- 0 คะแนน ไม่ทำตามขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน ทำงานเสร็จภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน ทำงานเสร็จแต่ไม่ทันเวลา
 - 0 คะแนน ทำงานไม่เสร็จ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้เป็นครั้งคราว แต่ไม่ให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลือหรือให้ยืมอุปกรณ์แก่เพื่อน
 - ความสะอาด
 - 2 คะแนน เส้นหวายมีความสะอาดและพื้นมีการเก็บทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน เส้นหวายมีความสะอาด แต่ไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน เส้นหวายไม่มีความสะอาดและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน

แผนการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 2	กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)
เรื่อง	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก เวลา 4 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก ขึ้นอยู่กับการตัดเส้นหวายทั้ง 3 เส้นให้ได้ตามรูปทรง
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถขึ้นรูปไม้ตีฟูกอย่างถูกต้อง
เนื้อหา	การขึ้นรูปไม้ตีฟูก คือการทำตัวไม้ตีฟูกให้เป็นรูปทรงที่ออกแบบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำตัวอย่างไม้ตีฟูกที่เสร็จสมบูรณ์และตัวอย่างการขึ้นรูปไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อนมาให้นักเรียนดูและสนทนาซักถามในประเด็นดังนี้

- นักเรียนเคยเห็น ไม้ตีฟูกหรือไม่และสามารถทำไปใช้ทำอะไรได้บ้าง
- การเริ่มทำในการตอนแรกควรทำอย่างไร

ขั้นสอน

2. ครูภูมิปัญญาอธิบาย สาธิตการขึ้นรูปไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง
3. แจกใบงาน 1-4 ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามแต่ละชั้นต่อนเมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ตามชั้นตอนที่ 1 ตามใบงานที่ 1 เสร็จ ครูตรวจดูความเรียบร้อยของสานหวายไม่ผิดหรือเบี้ยว จึงให้ทำชั้นตอนที่ 2 เสร็จหนึ่งชั้นต่อนต่อไปงานครูตรวจสอบความถูกต้องทุกครั้ง เพื่อความถูกต้องของชิ้นงาน

ขั้นสรุป

4. ครูตรวจความเรียบร้อยของผลงานพร้อมให้นักเรียนส่งผลงานและช่วยกันเรียงผลงานเพื่อชมเชยและเปรียบเทียบ วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ดีและข้อควรปรับปรุงแก้ไขผลงานเพื่อความถูกต้อง นักเรียนช่วยทำความสะอาดสถานที่ทำงานและเก็บอุปกรณ์ที่ใช้

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ใบงานที่ 1-4
2. หวายหอม
3. ไม้ตีฟูกที่เสร็จสมบูรณ์ และไม้ตีฟูกแต่ละชั้นต่อน

การประเมินผลงาน

1. สังเกตพฤติกรรม
 - ความสนใจ ตั้งใจ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ทำงานเสร็จทันกำหนดเวลา
 - การยอมรับและการปรับปรุงงาน
 - ความประณีต

จากแบบสังเกตพฤติกรรมคะแนนรวม 6 คะแนนขึ้นไปถือว่า “ผ่าน”

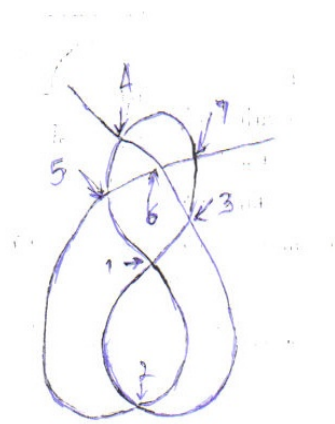
ใบงานที่ 1

วิธีจักสานไม้ตีฟูก

ขั้นตอนที่ 1

นักเรียนนำหวายหอมที่ทำความสะอาดเส้นแล้ว 1 เส้น มาตัดโค้งให้เป็นรูปเลขแปดตั้งรูปข้างล่าง ตรงจุดที่หวายไขว้กัน (จุด 1 จุด 2) จุดที่ 2 (เส้นหวายซ้ายทับขวา)นักเรียนผู้สานกดไว้ด้วยมือซ้ายและมือขวาจับเส้นหวายด้านขวาตัดโค้งสอดใต้เส้นซ้ายจุดที่ 3 และจุดที่ 4 จึงเปลี่ยนมือ

ขวากจุดที่ 2 แทนและนำเส้นหวายด้านซ้ายสานคัดโค้งทับบนจุดที่ 5 สอดใต้จุดที่ 6 และทับสานทับจุดที่ 7 นักเรียนจะได้หวายรูปสำเร็จดังรูปด้านล่าง

รูปที่ 1

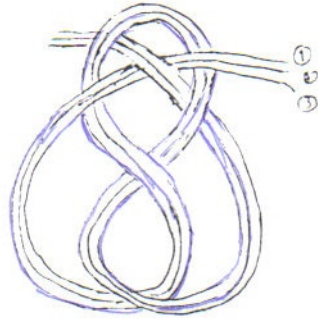
จุดที่ 1 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 3 ขวาล่าง ซ้ายบน
จุดที่ 5 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 7 ซ้ายบน ขวาล่าง

จุดที่ 2 ซ้ายบน ขวาล่าง
จุดที่ 4 ขวาล่าง ซ้ายบน
จุดที่ 6 ซ้ายล่าง ขวาบน

ใบงานที่ 2

ขั้นตอนที่ 2

เมื่อสานหวายได้ดังรูปที่ 1 จึงนำหวายเส้นที่ 2 และ 3 มาสานเรียงซ้อนให้เหมือนดังรูปด้านล่าง

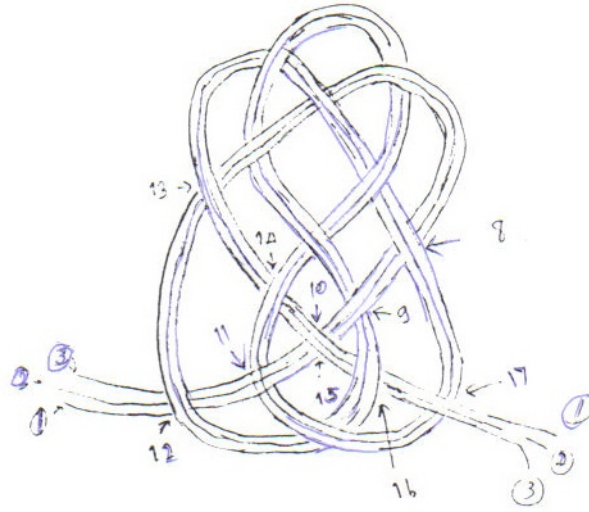

รูปที่ 2

สานหวายครบทั้ง 3 เส้นออกมาดังรูป นักเรียนควรดึงเส้นหวายให้ได้รูปทรงและชัดเจนเพื่อความสวยงาม

ใบงานที่ 3

ขั้นตอนที่ 3

รูปที่ 3

นักเรียนสานหวายคังรูป

โดยเส้นหวายด้านขวามือ จุดที่ 8 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 10 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 12 สอดใต้ล่าง

โดยเส้นหวายด้านซ้ายมือ จุดที่ 13 โคล้องทับบน

จุดที่ 15 สอดขึ้นบน

จุดที่ 17 สอดขึ้นบน

จุดที่ 9 สอดขึ้นบน

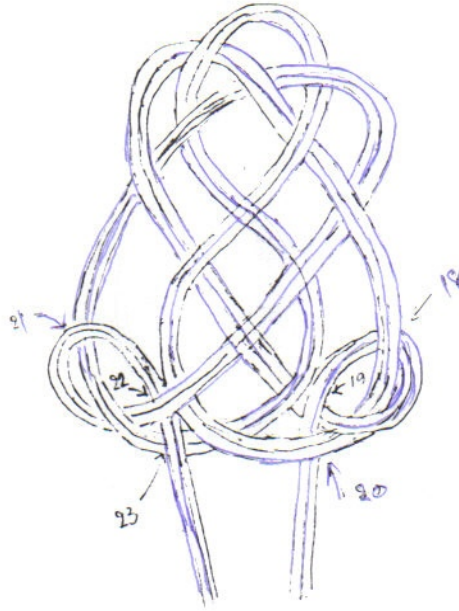
จุดที่ 11 สอดขึ้นบน

จุดที่ 14 สอดใต้ล่าง

จุดที่ 16 สอดใต้ล่าง

ใบงานที่ 4

ขั้นตอนที่ 4

รูปที่ 4

นักเรียนสานหวายให้เหมือนดังรูป

โดยเส้นหวายด้านขวา จุดที่ 18 โค้งสอดใต้

จุดที่ 19 สอดทับบน

จุดที่ 20 สอดลงล่าง

เส้นหวายด้านซ้าย จุดที่ 21 โค้งทับบน

จุดที่ 22 สอดลงล่าง

จุดที่ 23 สอดทับบน

นักเรียนสานหวายเสร็จจะออกมาดังรูป ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนี่ 4

แบบสังเกตพฤติกรรม4

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน	ผลการประเมิน

		ความสนใจ ตั้งใจ			ทำงาน เสร็จตาม เวลา			ยอมรับและ ปรับปรุงงาน			ความ เอื้อเพื่อต่อ แม่			ความประณีต			ผ่าน	ไม่ ผ่าน
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2		
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมิน

- ความสนใจ ตั้งใจ

2 คะแนน นักเรียนสนใจฟังและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม

1 คะแนน นักเรียนสนใจฟัง แต่ไม่ตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม

- 0 คะแนน ไม่สนใจฟังและไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน นักเรียนส่งงานได้ทันภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน นักเรียนส่งงานไม่ทันภายในชั่วโมงเรียน
 - 0 คะแนน นักเรียนนำงานมาส่งในวันถัดไป
 - การยอมรับและปรับปรุงงาน
 - 2 คะแนน นักเรียนยอมรับฟังและแก้ไขงานในส่วนที่ไม่ถูกต้อง
 - 1 คะแนน นักเรียนยอมรับฟัง แต่ไม่แก้ไขให้ถูกต้อง
 - 0 คะแนน นักเรียนไม่ยอมรับฟังและไม่ยอมแก้ไขงานให้ถูกต้อง
 - ความเอื้อเฟื้อเพื่อน
 - 2 คะแนน คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อนในการทำงาน
 - 1 คะแนน ให้คำแนะนำเป็นบางครั้งแต่ไม่เต็มใจให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ให้คำแนะนำใดๆแก่เพื่อน

แผนการเรียนรู้ที่ 5

หน่วยที่ 2 กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)

เรื่อง	การทำด้ามไม้ตีฟูก	เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำด้ามไม้ตีฟูก ใช้หวายขมเป็นแกนด้ามและใช้หวายหอมพัน	
จุดประสงค์	นักเรียนสามารถทำด้ามไม้ตีฟูกได้	
เนื้อหา	การผ่าหวาย การเลียด การทำด้ามไม้ตีฟูก การพันด้ามไม้ตีฟูก	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูตรวจอุปกรณ์และแจกหวายให้นักเรียนคนละ 3 เส้น

ขั้นสอน

1. แจกใบงานที่ 1-2 ให้นักเรียนได้ศึกษา
2. ครูภูมิปัญญาอธิบายสาธิตผ่าหวาย การเลียดหวาย ขูดหวายเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการเครื่องมือทำงาน
3. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสาธิตและใบงานที่ 1
4. นักเรียนได้เส้นหวายที่ผ่าตามขนาดที่ต้องการคนละประมาณ 2-3 เส้น
5. ครูภูมิปัญญาสาธิตการทำแกนหวายและพันด้ามไม้ตีฟูก
6. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการสาธิตและใบงานที่ 2

ขั้นสรุป

ครูตรวจความเรียบร้อยของผลงานและซักถามนักเรียนถึงขั้นตอนในการทำด้ามไม้ตีฟูกเพื่อตรวจความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนจากงานที่ทำ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. หวายหอม
2. หวายขม
3. มีดคัทเตอร์
4. เครื่องเลียด

ประเมินผลงาน

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
 - เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง

- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ความสะอาด

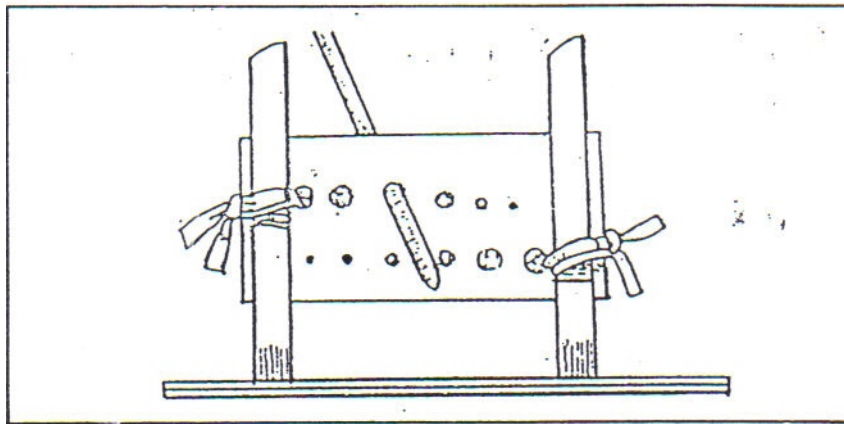
การทำด้ามไม้ตีฟูก

* การผ่าหวาย*

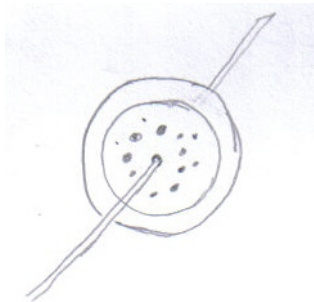
การนำเส้นหวายทำความสะอาดเสร็จแล้วมาใช้ผ่าเป็นเส้นๆ เส้นของหวายหอมสามารถผ่าเป็นเส้นหวายเล็กๆที่จะพันด้ามได้ประมาณ 4 เส้นหรืออาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเส้นหวายที่จะใช้ผ่าด้วย โดยใช้มีดผ่าหวายผ่าลงตรงกลางของเส้นหวาย(แบ่งซีกเส้นหวาย)ยาวตลอดทั้งเส้นจะได้เส้นหวาย 2 เส้นจากนั้นผ่าเส้นหวายที่ผ่าครึ่งนำมาผ่าแบ่งครึ่งอีกทั้ง 2 เส้น จะได้เส้นหวาย 4 เส้นนำไปเกลียด

* การเกลียดหวาย*

นำเส้นหวายที่ผ่าเข้าเครื่องเกลียดเพื่อให้เส้นหวายที่ผ่ามีขนาดสม่ำเสมอทุกเส้นและลดความคมของเส้นหวาย วิธีการใช้คือ สอดเส้นหวายที่ผ่าเข้าไปในรูขนาดต่างๆแล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นหวายเรียบเสมอกันตลอดทั้งเส้น

หรือถ้าไม่ใช่เครื่องเลียดให้ใช้งานสักกะสัใจจะรู้ว่ามีรูขนาดต่างๆกันและให้นักเรียนคนหนึ่งถืองานเลียดอีกคนใช้เส้นหวายผ่าใส่เข้าไปในรูของกันงานที่เจาะไว้แล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นหวายเรียบเหลือแต่ผิวบนหรือบางพอจะพันได้โดยไม่ขาด

การชุผิวหวาย

การนำหวายที่เลียดแล้วมาชุค้ำด้านที่เป็นเนื้อให้บางเพื่อให้มีความอ่อนตัวเหมาะที่จะพันค้ำไม้ตีฟูกได้

วิธีการชุค้ำหวาย คือ การนำเอาฝ้าหนาๆ (นิยมนำฝ้าขีนมาใช้) มาวางบนเข้าข้างใดข้างหนึ่งที่ถนัดแล้วนำเส้นหวายมาวางบนเข้าจึงมีค้ำค้ดเตอร์ชุค้ำเนื้อหวายที่หนาออก เช่นถนัดขวา นำฝ้าวางบนเข้าด้านซ้ายมือ นำเส้นหวายที่เลียดแล้ววางลงบนฝ้าแล้วใช้มีค้ำค้ดเตอร์ชุค้ำตั้งแต่ปลายด้านใดด้านหนึ่งที่ละค้บ โดยลากค้ำค้ดเตอร์ออกจากตัวและใช้น้ำหนักมือให้เสมอกัน ไม่เช่นนั้นเส้นหวายจะขาดถ้าค้ำค้ดเตอร์แรงจนเกินไป การชุค้ำผิวหวายชุค้ำให้เส้นบางอ่อนตัวสามารถพันได้จึงนำไปใช้งานได้

ใบงานที่ 2

* การทำแกนหวาย *

เพื่อให้ด้ามจับ ไม้ตีฟูกมีขนาดเหมาะสมมือจึงใช้หวายขมมาเป็นแกนเนื่องจากขนาดไม้ใหญ่และเล็กเกินไปใช้หวายขมยาวประมาณ 35 เซนติเมตรหรือ 13 นิ้ว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เซนติเมตร นำมาเหลาปลายหวายด้านใดด้านหนึ่งประมาณ 10 เซนติเมตรให้เรียวแบนเพื่อที่จะเสียบเข้าระหว่างฐานการขึ้นรูปของไม้ตีฟูก

* การพันด้าม *

นำตัวไม้ตีฟูกแกนที่จะพันเป็นด้ามและเส้นหวายที่เลียดเรียบร้อยมาประกอบพันด้ามคือหวายขมที่เหลาเรียบร้อยนำด้านที่เหลาเสียบเข้าไปตรงฐานไขว้ซ้อนทับกันจากนั้นใช้เหล็กเจาะหวายหรือเหล็กก้านรุ่มเจาะเส้นหวายที่เหลื่อมาจากการขึ้นรูป เจาะห่างจากฐานขึ้นรูปประมาณ 4 เซนติเมตร เจาะเส้นที่ 2 ข้างขวาหรือซ้ายแล้วแต่ถนัดแล้วนำปลายเส้นหวายพันเสียบเข้าไปให้แน่นตรงโคนปลายหวายที่เป็นช่องว่างให้นำหวายหอมที่ไม่ได้ผ่าเสียบใส่ทุกช่องและดึงพันให้รอบแกนหวายแต่ละรอบควรดึงเส้นหวายให้ตึงชิดและแน่นเพื่อความสวยงามเมื่อพันใกล้ถึงปลายสุดนำหวายหอมที่ไม่ได้ผ่ายาวประมาณ 10 เซนติเมตรโค้งประกบกับแกนและปลายโค้งด้านบนเหลือไว้เป็นที่แขวน การพันด้ามปลายสุดให้ใช้เส้นหวายเลียดยาวประมาณ 10 เซนติเมตร 10 เส้นเสียบปิดไว้ก่อนพันถึงปลายด้าม

แบบสังเกตพฤติกรรม5

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน															ผลการประเมิน		
		เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง			ทำงานตามลำดับขั้นตอน			ทำงานเสร็จตามเวลา			ความเอื้อเพื่อผู้แพ้			ความสะอาด			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2			
1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			
12																			
13																			
14																			
15																			

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี 1 หมายถึง พอใช้ 0 หมายถึง ควรแก้ไขปรับปรุง

การประเมินพิจารณาจากคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การประเมิน

- เลือกเครื่องมือได้ถูกต้อง
 - 2 คะแนน เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานถูกต้องไม่ทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ตนเองและผู้อื่น
 - 1 คะแนน ใช้อุปกรณ์ถูกต้องแต่ทำให้ตนเองมีบาดเจ็บ
 - 0 คะแนน ใช้อุปกรณ์ไม่ถูกต้อง
- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - 2 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดหยาบ ชัดละเอียด
 - 1 คะแนน ปอกผิวหอย ชัดละเอียด
 - 0 คะแนน ไม่ทำตามขั้นตอน
- ทำงานเสร็จตามเวลา
 - 2 คะแนน ทำงานเสร็จภายในชั่วโมงเรียน
 - 1 คะแนน ทำงานเสร็จแต่ไม่ทันเวลา
 - 0 คะแนน ทำงานไม่เสร็จ
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ได้เป็นครั้งคราว แต่ไม่ให้คำแนะนำ
 - 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลือหรือให้ยืมอุปกรณ์แก่เพื่อน
- ความสะอาด
 - 2 คะแนน เส้นหอยมีความสะอาดและพื้นมีการเก็บทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน เส้นหอยมีความสะอาด แต่ไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน เส้นหอยไม่มีความสะอาดและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน

แผนการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยที่ 2	กระบวนการทำงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก)	
เรื่อง	การตกแต่งผลิตภัณฑ์	เวลา 3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การตกแต่งเพื่อความสวยงามและความคงทนของผลิตภัณฑ์	
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถนำชิ้นงานมารวมไฟลูกวิธี 2. นักเรียนสามารถเคลือบเงาผลิตภัณฑ์ได้	
เนื้อหา	การรวมไฟ คือการเผาขนหวายที่ติดค้างบนชิ้นงานและการเคลือบเงา คือการทาแล็กเกอร์ชิ้นงาน	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความจำเป็นในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ในประเด็นต่อไปนี้
 - นักเรียนเคยตกแต่งผลิตภัณฑ์อะไรบ้าง อย่างไร
 - นักเรียนคิดว่าการตกแต่งผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

ขั้นสอน

2. ครูแจกใบงานที่ 1 ให้นักเรียนได้ศึกษา
3. ครูภูมิปัญญาอธิบายถึงความจำเป็นการรวมไฟ เคลือบเงาไม้ตีฟูกและสาธิตแต่ละขั้นตอนให้นักเรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง
4. นักเรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการสาธิตและใบงานที่ 1

ขั้นสรุป

5. ชักถามนักเรียนถึงขั้นตอนการรวมไฟและเคลือบเงาเพื่อดูนักเรียนมีความเข้าใจมากน้อย และนักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนอีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เตาถ่าน
2. แล็กเกอร์ (น้ำมันสน, น้ำมันวานิช)
3. แปรงทาสี
4. ใบงาน

5. แบบฝึกหัด

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
 - ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์
 - ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - ความรับผิดชอบ
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ความประณีต
2. ตรวจแบบฝึกหัด
 - ข้อละ 5 คะแนน

แบบฝึกหัด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาอย่างน้อย 5 ข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

2. การรวมไฟทำเพื่ออะไร

.....

.....

.....

.....

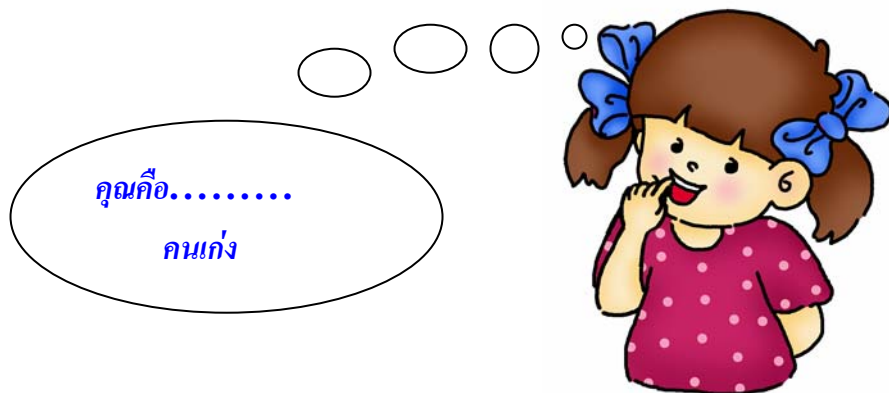
.....

3. นักเรียนจงบอกขั้นตอนในการเคลื่อนเงา

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

การตากแห้งผลิตภัณฑ์

❖ **การรมไฟ** คือการนำไม้ตีฟูกหรือผลิตภัณฑ์ทำจากหวายที่ทำเสร็จก่อนเคลือบเงาไปเผาบนหวายที่ค้างคิอดอยู่บนชิ้นงาน เพื่อเก็บรายละเอียดก่อนทาแล็คเกอร์

❖ **การเคลือบเงา** คือการนำไม้ตีฟูกหรือผลิตภัณฑ์ทำจากหวายที่เสร็จสมบูรณ์แล้วไปทาแล็คเกอร์
ขั้นตอนในการเคลือบเงา

1. นำไม้ตีฟูกมาทาแล็คเกอร์ทั่วตลอดทั้งอันทั้ง 2 ด้าน
2. นำไปตากแดดให้แห้ง
3. นำไม้ตีฟูกมาทาแล็คเกอร์ตามข้อ 1 และ 2 อีก 2 ครั้ง

เพื่อความคงทนและสวยงามควรทาแล็คเกอร์ 2-3 ครั้ง

❖ **ข้อควรระวังในการเคลือบเงา**

1. การทาแล็คเกอร์ควรทาในพื้นที่ถ่ายเทสะดวก
2. ผู้ทาแล็คเกอร์ควรนำผ้ามาปิดจมูกเพื่อสุขภาพอนามัยของตน เนื่องจากกลิ่นส่งผลกระทบต่อสุขภาพ
3. การเคลือบเงา ควรทำในวันที่แดดดี เพื่อชิ้นงานจะแห้งเร็ว
4. ควรใช้แปรงทาสีใหม่ หรือถ้าใช้แปรงทาสีเก่าควรนำแปรงไปล้างน้ำมันยางให้สะอาด เพื่อให้แล็คเกอร์ติดชิ้นงานได้ดี
5. ในการทาแล็คเกอร์ชิ้นงาน อย่าวางชิ้นงานลงบนพื้นควรนำกระดาษมารองเพื่อไม่ให้พื้น
ลื่น

แบบสังเกตพฤติกรรม 6

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน															ผลการประเมิน					
		ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์			ทำงานตามลำดับขั้นตอน			ความรับผิดชอบ			ความเอื้อเพื่อเพื่อน			ความประณีตสวยงาม			ผ่าน	ไม่ผ่าน				
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2						
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี 1 หมายถึง พอใช้ 0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง
การประเมินพิจารณาจากคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบฝึกหัด

- ข้อ 1. 5 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 5 ข้อ
 4 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 4 ข้อ
 3 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 3 ข้อ
 2 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 2 ข้อ
 1 คะแนน บอกข้อระวังในการเคลื่อนเงาได้อย่างน้อย 1 ข้อ
- ข้อ 2. 2 คะแนน บอกวัตถุประสงค์ในการรวมไฟได้อย่างน้อย 2 ข้อ
 1 คะแนน บอกวัตถุประสงค์ในการรวมไฟได้อย่างน้อย 1 ข้อ
- ข้อ 3. 3 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน
 2 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ 2 ขั้นตอน
 1 คะแนน บอกขั้นตอนการเคลื่อนเงาได้ 1 ขั้นตอน

เกณฑ์การประเมินผล

- ความระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์
 - 2 คะแนน ทำงานอย่างปลอดภัยโดยไม่มีอุบัติเหตุ
 - 1 คะแนน ทำงานไม่ปลอดภัยมีแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุ
 - 0 คะแนน ทำงานแล้วเกิดอุบัติเหตุ
- ทำงานตามลำดับขั้นตอน
 - 2 คะแนน ทำงานตามขั้นตอนได้ถูกต้อง
 - 1 คะแนน ทำงานตามขั้นตอนแต่ไม่ครบทุกข้อ
 - 0 คะแนน ทำงานผิดขั้นตอน
- ความรับผิดชอบ
 - 2 คะแนน นำอุปกรณ์การใช้งานมาครบทุกชิ้นและทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 1 คะแนน นำอุปกรณ์การใช้งานมาไม่ครบ แต่มีการทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
 - 0 คะแนน ไม่นำอุปกรณ์การใช้งานมาและไม่ทำความสะอาดพื้นที่ทำงาน
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์และให้คำแนะนำแก่เพื่อน
 - 1 คะแนน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์หรือให้คำแนะนำเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง

0 คะแนน ไม่ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์และคอยคำนิเพื่อน

- ความประณีตสวยงาม

2 คะแนน ชิ้นงานมีความประณีตสวยงาม

1 คะแนน ชิ้นงานเสร็จสมบูรณ์ แต่เส้นหวายหักและจัดทรงเบี้ยว

0 คะแนน ชิ้นงานไม่เสร็จในชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 7

หน่วยที่ 3	การประมาณราคาขาย
เรื่อง	การลงทุน การตลาด(การคิดค่าวัสดุแรงงานและการกำหนดราคา)และการประเมินผล งาน เวลา 2 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำงานจกसानเพื่อจำหน่ายจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการ คือในด้านการคำนวณต้นทุนกำไรรวมถึงการพิจารณาราคาสินค้าในตลาด เพื่อกำหนดราคาจำหน่าย
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถอธิบายวิธีการคิดหาต้นทุน กำไรได้ 2. นักเรียนสามารถกำหนดราคาจำหน่ายได้เหมาะสม
เนื้อหา	การคำนวณต้นทุน กำไรและกำหนดราคาจำหน่ายพร้อมแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ครูให้นักเรียนนำผลงานของแต่ละคนจัดวางแสดงที่หน้าชั้นเรียน พร้อมแจกกระดาษให้
คนละ 1 แผ่นเพื่อกำหนดราคาสินค้าและคิดไว้ที่ผลงานของตนและสนทนาในหัวข้อต่อไปนี้
- เหตุใดนักเรียนจึงตั้งราคานี้กับชิ้นงานของตน

ขั้นสอน

- ครูแจ้งจุดประสงค์ในการให้กำหนดราคาผลงานของตนและสอนการคำนวณหาต้นทุน
วิธีคำนวณต้นทุนในการผลิตเพื่อที่นักเรียนสามารถคำนวณรายจ่ายและรายรับที่ต้องการจากชิ้นงานได้
โดยไม่กำเกินควร
- ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มและแจกใบงานที่ 1
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบงานและจัดทำบัญชีร่วมกันคิดสิ่งที่เป็นต้นทุน ราคาค่าแรง
กำไรและกำหนดราคาจำหน่ายตามที่กำหนดในใบงานและครูคอยให้คำแนะนำ
- ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นถึงเกณฑ์ในการกำหนดราคา และให้เปรียบเทียบ
กับราคาขายที่กำหนดขึ้นใหม่กับราคาที่นักเรียนที่กำหนดขึ้นเอง

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปราคาของชิ้นงานและอภิปรายถึงปัญหาอุปสรรคที่พบ
พร้อมแนวทางแก้ไขปรับปรุง

สื่อการเรียนการสอน

1. ผลงานของนักเรียน (ไม้ตีฟูก)
2. ใบความรู้เรื่องการลงทุนการตลาด (การคิดค่าวัสดุ แรงงานและกำหนดราคา) และการประเมินผลงาน (สำหรับครู)
3. ใบงาน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
 - วางแผนการทำงาน
 - ความรับผิดชอบในบทบาทสมาชิกกลุ่ม
 - วิจารณ์งานของเพื่อนและของตน
 - การยอมรับและปรับปรุงงาน
2. ตรวจใบงาน

ใบความรู้ที่ 1 (สำหรับครู)

เรื่อง การประเมินผลงาน การคิดค่าวัสดุ แรงงานและกำหนดราคาสินค้า

การประเมินผลงาน

ให้นักเรียนจัดนำผลงานจัดเรียงหน้าชั้นเรียน และกำหนดราคาขายผลงานตน

การคำนวณหาต้นทุนในการผลิต

การทำงานจักสานเพื่อการค้า ผู้ผลิตจำเป็นต้องทราบต้นทุนการผลิต และราคาที่จำหน่ายในท้องตลาดปัจจุบัน การทราบต้นทุนการผลิตจะทำให้ทราบกำไร ราคาขาย และค่าแรงได้ การทราบต้นทุนการผลิตผู้ผลิตผู้ทำงานจักสานต้องจดบันทึกค่าใช้จ่ายต่างๆ เริ่มตั้งแต่การดำเนินงานจนกระทั่งจำหน่าย นอกจากนี้ผู้ทำงานจักสานจำเป็นต้องทราบราคาขายในท้องตลาดด้วย และนำมากำหนดราคาสินค้าของตนเองเพื่อผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพสมราคาและมีราคาไม่สูงกว่าท้องตลาด

วิธีคำนวณต้นทุน

โดยการทำบัญชีเพื่อจดบันทึกเกี่ยวกับต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆตั้งแต่เริ่มต้น ควรแยกเป็นอุปกรณ์ถาวรซึ่งได้แก่ มีด เลื่อย กรรไกร เป็นต้นและค่าวัสดุสิ้นเปลืองได้แก่ แล็กเกอร์ เป็นต้น ในการคิดต้นทุนจะคิดเฉพาะส่วนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลืองและนำไปคิดกำไรและราคาจำหน่าย ทั้งนี้ต้องดูราคาขายในท้องตลาดด้วย

แหล่งในการจำหน่ายผลผลิต

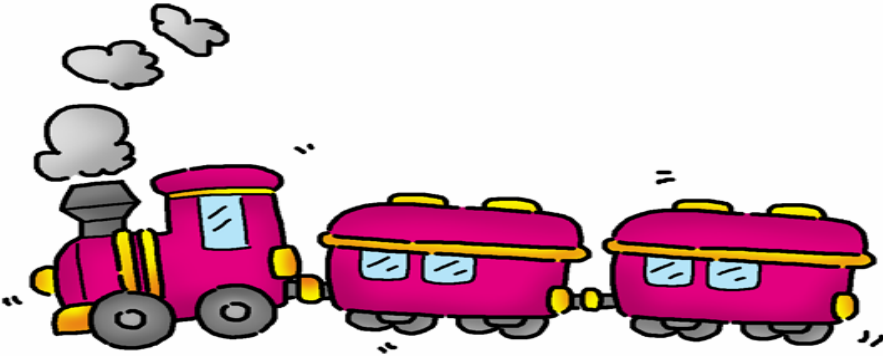
ในการจำหน่ายงานจักสานที่เสร็จแล้ว ในที่นี้คือไม้ตีฟูก สามารถวางจำหน่ายที่ท้องถิ่นนักเรียนอาศัยอยู่ ฝากขายกับกลุ่มแม่บ้านของชุมชน หรือจัดนิทรรศการในโรงเรียนแล้วเชิญผู้ปกครองหรือคนในชุมชนมากเลือกซื้อสินค้า

ใบงานที่ 1

การประเมินผลงาน การคิดค่าวัสดุ แรงงาน และกำหนดราคาสินค้า

1. นักเรียนทดลองคิดคำนวณในการปฏิบัติการจริง ในประเด็นต่อไปนี้

- บันทึกค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุน เฉพาะค่าวัสดุสิ้นเปลือง
- คำนวณกำไรที่ต้องการ
- กำหนดราคาขาย

ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

การดำเนินการสนามมวย วันที่ 1 มกราคม 2548 ดังนี้

รายจ่าย

1. ซื้อมีดอีโต้ 2 เล่ม เล่มละ 50 บาท
2. ซื้อมีดดอก 2 เล่ม เล่มละ 30 บาท
3. ซื้อหินลับมีด 1 ก้อน ก้อนละ 50 บาท
4. ซื้อเลื่อยยนต์ 1 ปืน ราคา 120 บาท
5. ซื้อเลื่อยตัดเหล็ก 1 ปืน ราคา 100 บาท

รายรับ

1. ร่วมลงทุนคนละ 20 บาท(30 คน) 600 บาท
2. ขายอาหารระหว่างพักกลางวัน 150 บาท
3. ขายอาหารช่วงเลิกเรียน 200 บาท
4. ขายมวย 50 ใบ 700 บาท

รายรับ

รายจ่าย

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1 ม.ค. 48	ร่วมลงทุนคนละ 20 บาท	600	1 ม.ค. 48	ซื้อ มีดอีโต้ 2 เล่ม	100
	ขายอาหารช่วงกลางวัน	150		ซื้อมีดดอก 2 เล่ม	60
	ขายอาหารช่วงเลิกเรียน	200		ซื้อหินลับมีด 1 ก้อน	50
	ขายมวย 50 บาท	700		ซื้อเลื่อยยนต์ 1 ปืน	120
				ซื้อเลื่อยตัดเหล็ก	100
	รวมรายรับ	1,650			
	รวมรายจ่าย	430			
	เหลือเงิน	1,220			
	ยกยอดไป	1,220		รวม	430

หมายเหตุ 2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง พอใช้

0 หมายถึง ควรแก้ไข ปรับปรุง

พิจารณาคะแนนรวมถ้าได้ตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป “ผ่าน”

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบฝึกหัด

- 10 คะแนน นักเรียนทำใบงานครบทั้ง 3 ประเด็นและคำนวณตัวเลขบวก ลบถูกต้อง
 - 9 คะแนน นักเรียนทำใบงานครบทั้ง 3 ประเด็นแต่คำนวณตัวเลขบวก ลบไม่ถูกต้อง
 - 8 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 2 ประเด็นและคำนวณตัวเลขถูกต้อง
 - 7 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 2 ประเด็นและคำนวณตัวเลขไม่ถูกต้อง
 - 6 คะแนน นักเรียนทำใบงานเพียง 1 ประเด็นและคำนวณตัวเลขถูกต้อง
- ถ้าทำงานแตกต่างนอกเหนือจากใบงานที่มอบหมายขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของครูผู้สอน

การประเมินผล

- วางแผนการทำงาน

- 2 คะแนน มีการวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม
- 1 คะแนน มีการวางแผนแต่ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม
- 0 คะแนน ไม่มีการวางแผนการทำงานภายในกลุ่ม

- ความรับผิดชอบในบทบาทสมาชิกกลุ่ม

- 2 คะแนน มีความรับผิดชอบต่อการทำงานภายในกลุ่ม
- 1 คะแนน เฉยๆ ไม่มีส่วนร่วมในกลุ่ม
- 0 คะแนน ไม่ช่วยเหลืองานในกลุ่มและคอยแกล้งเพื่อนในกลุ่ม

- ความร่วมมือในการทำงาน

- 2 คะแนน ให้ความร่วมมือทุกอย่างโดยเพื่อนไม่ต้องร้องขอ
- 1 คะแนน ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนร้องขอ
- 0 คะแนน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน

- วิจารณ์งานของเพื่อนและของตน

- 2 คะแนน สามารถวิจารณ์งานของตนเองและของเพื่อนได้อย่างมีเหตุผล
- 1 คะแนน วิจารณ์แต่งานของเพื่อนหรือของตนเอง
- 0 คะแนน ไม่กล้าแสดงการวิจารณ์ใดๆ

- การยอมรับและปรับปรุงงาน

- 2 คะแนน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและนำกลับไปปรับปรุง
- 1 คะแนน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนแต่ไม่นำกลับไปปรับปรุง
- 0 คะแนน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ภาคผนวก ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน เรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

2. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ใช้เวลา 30 นาที
3. กาเครื่องหมาย X ทับข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. หวายคือพืชตระกูลใด

- ก. พืชล้มลุก ข. พืชตระกูลปาล์ม ค. พืชไม้เลื้อย ง. ไม้ยืนต้น

2. หวายมีความแตกต่างจากไม้ไผ่เป็นอย่างไร

- ก. ลำต้นเป็นปล้องต่อกัน ข. สามารถใช้เปลือกมาทำงานได้
ค. ลำต้นกลมและตันตลอด ง. หวายกับไม้ไผ่เป็นพืชตระกูลเดียวกัน

3. ในชุมชนนิยมใช้หวายชนิดใดนำมาใช้ในการจักสาน

- ก. หวายน้ำ หวายโป่ง หวายขม
ข. หวายตะค้าทะเล หวายตะค้าดอน หวายพรวน
ค. หวายชุมพร หวายลิง หวายขม
ง. หวายหอม หวายโป่ง หวายขม

4. หวายชุมพรมีลักษณะเด่นต่างจากหวายชนิดอื่นอย่างไร

- ก. ลำต้นมีสีขาวยนเหลือง ข. ลำต้นเล็ก ผิวเนื้อแดงดำ คล้ำ
ค. ลำต้นเล็ก เปราะง่าย ง. ลำต้นมีขนาดเท่าไม้รวก เนื้อหยาบ

5. หวายชนิดใดที่มีความเหนียวและทน ชาวประมงนิยมนำมาทำเชือกผูกเรือทำโป๊ะ

- ก. หวายโป่ง ข. หวายขม ค. หวายน้ำ ง. หวายชุมพร

6. ในการจักสานเรานำส่วนใดของหวายมาใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์หรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ
 ก. ก้านใบ ข. ราก ค. ลำต้น ง. ถูกทุกข้อ
7. ในชุมชนบ้านห้วยเกรียบ (หรือบ้านในลือค) หวายที่นิยมนำมาใช้จักสานมีกี่ชนิด
 ก. 3 ชนิด ข. 4 ชนิด ค. 5 ชนิด ง. 6 ชนิด
8. หวายขมสามารถทำเป็นเชือกผูกของได้แต่ที่ไม่ต้องการความแน่นเพราะเหตุใด
 ก. หวายขมมีความเหนียว ข. หวายขมมีขนาดใหญ่
 ค. หวายขมเป็นหวายที่เปราะง่าย ง. หวายขมมีความทนแข็งแรง
9. หวายควรมีอายุประมาณเท่าใดจึงสามารถนำมาใช้จักสานได้
 ก. 3 ปี ข. 4 ปี ค. 5 ปี ง. 6 ปี
10. ต้นหวายเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่แบบใด
 ก. ป่าดิบ ชุ่มชื้น ข. ทุ่งกุลาร้องไห้ ค. บ่อทองหลาง ง. ป่าชายเลน
11. ในการทำให้เส้นหวายมีความอ่อนตัวควรทำอย่างไร
 ก. ตากแดด ข. แช่น้ำ ค. ต้ม ง. ถูกทุกข้อ
12. ในการเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) นักเรียนนำหวายชนิดใดมาจักสาน
 ก. หวายโป่ง ข. หวายขม ค. หวายชุมพร ง. หวายหอม
13. กรณีไม่มีเครื่องเลียดหวาย นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งใดทดแทน
 ก. นำแผ่นกระดาษเจาะรูหลายๆขนาด
 ข. จานสังกะสีเจาะรูให้มีขนาดรูแตกต่างกัน
 ค. หม้อเจาะรูหลายๆขนาด ง. กะลามะพร้าวเจาะรูหลายๆขนาด
14. นักเรียนสามารถใช้หวายชนิดใดแทนหวายหอมในการพันด้ามไม้ตีฟูก
 ก. หวายโป่ง ข. หวายขม
 ค. หวายชุมพร ง. ถูกทุกข้อ

15. การทำด้ามไม้ตีฟูก ถ้าไม่ใช้หวายสอดเป็นแกนสามารถใช้สิ่งใดทดแทน
 ก. ไม้ไผ่ ข. แผ่นพลาสติก ค. ท่อพีวีซี ง. กระดาษแข็ง
16. การทำตัวไม้ตีฟูกใช้หวายชนิดใดและใช้จำนวนกี่เส้น
 ก. หวายตะค้า 2 เส้น ข. หวายตะค้า 3 เส้น
 ค. หวายหอม 2 เส้น ง. หวายหอม 3 เส้น
17. การขึ้นรูปไม้ตีฟูกใช้วิธีการตัดอย่างไร
 ก. ตัดเป็นรูปตัวยู ข. ตัดเป็นรูปเลขแปด
 ค. ตัดเป็นรูปหัวใจ ง. ตัดเป็นรูปตัวดับเบิลยู
18. ข้อใดคือเครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. มีด ค้อน ไม้บรรทัด ข. ขวาน ตลับเมตร สี
 ค. กระจียงน้ำ กระดาษสา มีด ง. ไฟ กรรไกร กาว
19. ขั้นตอนใดในการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) ก่อนทาสีเคลือบควรทำอะไร
 ก. จัดหยาบ ข. เผาขนหวาย ค. จัดละเอียด ง. ถูกทั้ง ข และ ค
20. ขั้นตอนใดเป็นขั้นตอนสุดท้ายของงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. เผาขนหวาย ข. บรรจุห่อ ค. จัดหยาบ ง. เคลือบเงา
21. ภายในบ้านของนักเรียนมีผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหวายใช้งานหลายครั้งจนเก่า นักเรียนสามารถแก้ไขได้อย่างไร
 ก. ล้างน้ำ นำตากแดด ข. ทาสีใหม่
 ค. ทำความสะอาด ง. ทาแล็คเกอร์
22. ข้อดีของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหวายคือข้อใด
 ก. สวยงาม ข. ราคาแพง ค. หาซื้อง่าย ง. แข็งแรงทนทาน

23. ผลิตภัณฑ์หลักของชุมชนที่ทำจากหวาย คือข้อใด
 ก. แข่ง เปล ข. ตะกร้า แข่ง ค. ฝาชี ปลายตะเพียน ง. โคมไฟ กระเป่า
24. ข้อใดไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากหวายทั้งหมด
 ก. กระด้ง ไม้ตีฟูก ข. เก้าอี้ กระด้ง
 ค. ไม้ตีฟูก ตะกร้า ง. ฝาชี ปลายตะเพียน
25. การคิดคำนวณราคาผลิตภัณฑ์ นักเรียนควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นลำดับแรก
 ก. ต้นทุน ข. ค่าแรง ค. ค่าใช้จ่าย ง. ราคาขาย
26. นักเรียนสามารถช่วยอนุรักษ์อาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวายได้ด้วยวิธีใด
 ก. ช่วยประชาสัมพันธ์ ข. หักทำงานจักสานหวายให้เป็น
 ค. ชื้อของใช้ที่ทำจากหวาย ง. ถูกทุกข้อ
27. ปัญหาใดที่กระทบกับอาชีพงานหัตถกรรมงานจักสานหวายมากที่สุด
 ก. การมีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น
 ข. แหล่งซื้อวัตถุดิบอยู่ห่างไกลมากขึ้น
 ค. คนประกอบอาชีพงานหัตถกรรมจักสานหวายเหลือน้อย
 ง. ขาดเทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
28. สิ่งใดสำคัญที่สุด ต่ออาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. คุณภาพสินค้า ข. ราคาขาย
 ค. รูปแบบผลิตภัณฑ์ ง. ตลาด
29. หน้าที่ในการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวายควรเป็นของผู้ใด
 ก. นักเรียนและครู ข. ทุกคนในท้องถิ่น
 ค. นายอำเภอและเกษตรอำเภอ ง. ผู้ประกอบอาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

30. การเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวายในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ไม่เหมาะสม เพราะเนื้อหาที่เรียนมากพอแล้ว
- ข. ไม่เหมาะสม เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- ค. เหมาะสม เพราะทำให้มีความรู้ไปประกอบอาชีพ
- ง. เหมาะสม เพราะจะทำให้เกิดความรักแลหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ เรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
2. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ใช้เวลา 30 นาที
3. กาเครื่องหมาย X ทับข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

-
1. หวายคือพืชตระกูลใด
 - ก. พืชล้มลุก ข. ไม้ยืนต้น ค. พืชไม้เลื้อย ง. ไม้ยืนต้นพืชตระกูลปาล์ม
 2. หวายมีความแตกต่างจากไม้ไผ่เป็นอย่างไร
 - ก. ลำต้นเป็นปล้องต่อกัน ข. ลำต้นกลมและตันตลอด
 - ค. สามารถใช้เปลือกมาทำงานได้ ง. หวายกับไม้ไผ่เป็นพืชตระกูลเดียวกัน
 3. หวายชุมพรมีลักษณะเด่นต่างจากหวายชนิดอื่นอย่างไร
 - ก. ลำต้นมีสีขาวปนเหลือง ข. ลำต้นเล็ก ผิวเนื้อแดงดำ คดำ
 - ค. ลำต้นเล็ก เปราะง่าย ง. ลำต้นมีขนาดเท่าไม้รวก เนื้อหยาบ
 4. ในชุมชนนิยมใช้หวายชนิดใดนำมาใช้ในการจักสาน
 - ก. หวายน้ำ หวายโป่ง หวายขม
 - ข. หวายตะค้าทะเล หวายตะค้าดอน หวายพรวน
 - ค. หวายชุมพร หวายลิง หวายขม
 - ง. หวายหอม หวายโป่ง หวายขม
 5. หวายชนิดใดที่มีความเหนียวและทน ชาวประมงนิยมนำมาทำเชือกผูกเรือทำโป๊ะ
 - ก. หวายโป่ง ข. หวายขม ค. หวายน้ำ ง. หวายชุมพร

6. ในชุมชนบ้านห้วยเกี๋ยบ (หรือบ้านในลือค) หวายที่นิยมนำมาใช้จักสานมีกี่ชนิด
 ก. 3 ชนิด ข. 4 ชนิด ค. 5 ชนิด ง. 6 ชนิด
7. ในการจักสานเรานำส่วนใดของหวายมาใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์หรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ
 ก. ลำต้น ข. ราก ค. ลำต้นก้านใบ ง. ถูกทุกข้อ
8. หวายขมสามารถทำเป็นเชือกผูกของได้แต่ที่ไม่ต้องการความแน่นเพราะเหตุใด
 ก. หวายขมมีความเหนียว ข. หวายขมมีขนาดใหญ่
 ค. หวายขมเป็นหวายที่เปราะง่าย ง. หวายขมมีความทนแข็งแรง
9. ต้นหวายเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่แบบใด
 ก. ป่าดิบ ชุ่มชื้น ข. ป่าชายเลน ค. บ่อทองหลาง ง. ทุ่งกุลาร้องไห้
10. หวายควรมีอายุประมาณเท่าใดจึงสามารถนำมาใช้จักสานได้
 ก. 3 ปี ข. 4 ปี ค. 5 ปี ง. 6 ปี
11. ในการทำให้เส้นหวายมีความอ่อนตัวควรทำอย่างไร
 ก. ตากแดด ข. แช่น้ำ ค. ต้ม ง. ถูกทุกข้อ
12. ในการเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) นักเรียนนำหวายชนิดใดมาจักสาน
 ก. หวายโป่ง ข. หวายขม ค. หวายชุมพร ง. หวายหอม
13. กรณีไม่มีเครื่องเลียดหวาย นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งใดทดแทน
 ก. นำแผ่นกระดาษเจาะรูหลายๆขนาด
 ข. จานสังกะสีเจาะรูให้มีขนาดรูแตกต่างกัน
 ค. หม้อเจาะรูหลายๆขนาด ง. กะลามะพร้าวเจาะรูหลายๆขนาด
14. นักเรียนสามารถใช้หวายชนิดใดแทนหวายหอมในการพันด้ามไม้ตีฟูก
 ก. หวายขม ข. หวายโป่ง
 ค. หวายชุมพร ง. ถูกทุกข้อ

15. การทำด้ามไม้ตีฟูก ถ้าไม่ใช้หวายสอดเป็นแกนสามารถใช้สิ่งใดทดแทน
 ก. กระดาษแข็ง ข. แผ่นพลาสติก ค. ท่อพีวีซี ง. ไม้ไผ่
16. การทำตัวไม้ตีฟูกใช้หวายชนิดใดและใช้จำนวนกี่เส้น
 ก. หวายตะค้า 2 เส้น ข. หวายตะค้า 3 เส้น
 ค. หวายหอม 2 เส้น ง. หวายหอม 3 เส้น
17. ข้อใดคือเครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. มีด ค้อน ไม้บรรทัด ข. ขวาน ตลับเมตร สิ
 ค. กระจียงน้ำ กระจียงสา มีด ง. ไฟ กรรไกร กาว
18. การขึ้นรูปไม้ตีฟูกใช้วิธีการตัดอย่างไร
 ก. ตัดเป็นรูปตัวยู ข. ตัดเป็นรูปเลขแปด
 ค. ตัดเป็นรูปหัวใจ ง. ตัดเป็นรูปตัวดับเบิลยู
19. ขั้นตอนใดเป็นขั้นตอนสุดท้ายของงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. เผาขนหวาย ข. บรรจุห่อ ค. จัดหยาบ ง. เคลือบเงา
20. ขั้นตอนใดในการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) ก่อนทาแล็คเกอร์ควรทำอย่างไร
 ก. จัดหยาบ ข. เผาขนหวาย ค. ขัดละเอียด ง. ถูทั้ง ข และ ค
21. ภายในบ้านของนักเรียนมีผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหวายใช้งานหลายครั้งจนเก่า นักเรียนสามารถแก้ไขได้อย่างไร
 ก. ล้างน้ำ นำตากแดด ข. ทาสีใหม่
 ค. ทำความสะอาด ง. ทาแล็คเกอร์
22. ข้อดีของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากหวายคือข้อใด
 ก. สวยงาม ข. แข็งแรงทนทาน ค. หาซื้อง่าย ง. ราคาแพง

23. ผลิตภัณฑ์หลักของชุมชนที่ทำจากหวาย คือข้อใด
 ก. ฝาชี ปลายตะเพียน ข. ตะกร้าแข่ง ค. แข่ง เปล ง. โคมไฟ กระเป่า
24. ข้อใดไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากหวายทั้งหมด
 ก. กระด้ง ไม้ตีฟูก ข. ไม้ตีฟูก ตะกร้า
 ค. เก้าอี้ กระด้ง ง. ฝาชี ปลายตะเพียน
25. การคิดคำนวณราคาผลิตภัณฑ์ นักเรียนควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นลำดับแรก
 ก. ค่าใช้จ่าย ข. ค่าแรง ค. ต้นทุน ง. ราคาขาย
26. นักเรียนสามารถช่วยอนุรักษ์อาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวายได้ด้วยวิธีใด
 ก. ซื้อของใช้ที่ทำจากหวาย ข. หักทำงานจักสานหวายให้เป็น
 ค. ช่วยประชาสัมพันธ์ ง. ถูกทุกข้อ
27. ปัญหาใดที่กระทบกับอาชีพงานหัตถกรรมงานจักสานหวายมากที่สุด
 ก. การมีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น
 ข. ขาดเทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 ค. คนประกอบอาชีพงานหัตถกรรมจักสานหวายเหลือน้อย
 ง. แหล่งซื้อวัตถุดิบอยู่ห่างไกลมากขึ้น
28. สิ่งใดสำคัญที่สุด ต่ออาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวาย
 ก. คุณภาพสินค้า ข. ราคาขาย
 ค. รูปแบบผลิตภัณฑ์ ง. ตลาด
29. หน้าที่ในการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวายควรเป็นของผู้ใด
 ก. นักเรียนและครู ข. นายอำเภอและเกษตรอำเภอ
 ค. ทุกคนในท้องถิ่น ง. ผู้ประกอบอาชีพงานหัตถกรรมการจักสานหวาย

30. การเรียนเรื่องงานหัตถกรรมการจักสานหวายในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. ไม่เหมาะสม เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- ข. ไม่เหมาะสม เพราะเนื้อหาที่เรียนมากพอแล้ว
- ค. เหมาะสม เพราะทำให้มีความรู้ไปประกอบอาชีพ
- ง. เหมาะสม เพราะจะทำให้เกิดความรักแลหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม
กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี

แบบสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม
กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของท่าน โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน
ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 เพศ

.....ชาย

.....หญิง

1.2 อายุ

.....ตั้งแต่30-35 ปี

.....36-40 ปี

.....41-45 ปี

.....46 ปีขึ้นไป

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมของชุมชน

2.1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมเป็นการเตรียม
อาชีพให้แก่นักเรียนอาชีพหนึ่ง

.....เห็นด้วย

.....ไม่เห็นด้วย

2.2 ท่านเห็นด้วยกับการนำหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในการเรียน
การสอนหรือไม่

.....เห็นด้วย

.....ไม่เห็นด้วย

2.3 ท่านพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติมหรือไม่

.....พร้อม

.....ไม่พร้อม

3. ท่านต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระเพิ่มเติม (อาชีพ) เกี่ยวกับเรื่องใดมากที่สุด

.....ทำงานฝีมือจากกะลามะพร้าว

.....จักสานหวาย

.....เพาะเห็ดนางฟ้า

.....ทำพวงหรีด และจัดดอกไม้หน้าศพ

.....ทำดอกไม้จากยางพารา

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ฉ

แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและแบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

คำชี้แจง แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรนี้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบว่า หลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) มีความชัดเจนถูกต้อง สอดคล้องเหมาะสมเพียงใด โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความชัดเจน					
1.1 หลักการและเหตุผลในการจัดหลักสูตร					
1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
1.3 โครงสร้างของหลักสูตร					
1.4 เนื้อหาในแต่ละเรื่อง					
1.5 วิธีการวัดและประเมิน					
2. ความถูกต้อง					
2.1 การกำหนดจุดประสงค์					
2.2 การจัดเนื้อหาของหลักสูตร					
3. ความสอดคล้อง					
3.1 หลักการและเหตุผลกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
3.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของวิชา					
3.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร					
3.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลการเรียน					
3.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการประเมินผลของหลักสูตร					
3.6 เนื้อหากับระยะเวลาของหลักสูตร					
3.7 จุดประสงค์ของวิชากับเนื้อหา					
3.8 จุดประสงค์ของวิชากับเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลการเรียน					
4. ความเหมาะสม					
4.1 ปริมาณเนื้อหาของการเรียนการสอน					
4.2 ระยะเวลาในแต่ละหน่วยของการเรียน					
4.3 กิจกรรมการเรียนการสอน					
4.4 การประเมินผล					

แบบตรวจสอบคุณภาพแผนการสอน

คำชี้แจง แบบตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรนี้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง งานหัตถกรรมการจักสานหวาย (ไม้ตีฟูก) มีความชัดเจนถูกต้อง สอดคล้องเหมาะสมเพียงใด โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ ตรงกับความเห็นของท่าน

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความชัดเจน					
1.1 สาระสำคัญ					
1.2 เนื้อหา					
1.3 จุดประสงค์					
1.4 กิจกรรมการเรียนการสอน					
1.5 สื่อและอุปกรณ์					
1.6 การประเมินผล					
2. ความถูกต้อง					
2.1 สาระสำคัญ					
2.2 เนื้อหา					
2.3 จุดมุ่งหมาย					
2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน					
2.5 สื่อและอุปกรณ์					
3. ความสอดคล้อง					
3.1 สาระสำคัญกับเนื้อหา					
3.2 เนื้อหากับจุดประสงค์					
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนกับเนื้อหา					
3.4 กิจกรรมการเรียนการสอนกับจุดประสงค์					
3.5 สื่อและอุปกรณ์กับเนื้อหา					
3.6 การประเมินกับจุดประสงค์					
4. ความเหมาะสม					
4.1 เนื้อหา					
4.2 ระยะเวลา					
4.3 สื่อและอุปกรณ์					
4.4 การประเมิน					
4.5 กิจกรรมการเรียนการสอน					

ภาคผนวก ข

ข้อมูลอ่านเพิ่มสำหรับครูผู้สอน เรื่อง “งานหัตถกรรมการจักสานหวาย”

หัตถกรรมพื้นบ้าน จึงหมายถึง งานประเพณีที่ช่างในท้องถิ่นทำด้วยมือ ประดิษฐ์คิดทำขึ้นตามความเห็นดีเห็นงามของตนเองเพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยได้รับอิทธิพลจากสภาพธรรมชาติ ลัทธิความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของสังคม โดยมีสาระสำคัญ 7 ประการดังนี้ คือ

1. งานนั้นเป็นผลงานของช่างนิรนามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน
2. มีรูปแบบง่าย ๆ และใช้วัสดุที่หาหาได้ภายในท้องถิ่น
3. ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก
4. มีความเป็นธรรมชาติที่ปรากฏอยู่มากกว่าความสะอาดสวย
5. แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
6. เป็นงานที่ทำด้วยมือ (Hand made)
7. ความงามของผลงานเกิดจากการฝึกฝนความเป็นมาของศิลปะพื้นบ้าน

1. ความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้าน ส่วนใหญ่เก็บควบคุมกับการดำเนินชีวิตความต้องการใช้สิ่งต่าง ๆ แรก ผลักดันให้มนุษย์สร้างงานขึ้นมา ผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมนุษย์ ผลงานที่เก่าแก่ที่สุดในสมัยดึกดำบรรพ์ได้แก่ ขวานกำปั้น หรือหินกระเทาะ ในสมัยหินให้มนุษย์สร้างงานขึ้นมา ผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมนุษย์ ผลงานที่เก่าแก่ที่สุดในสมัยดึกดำบรรพ์ได้แก่ ขวานกำปั้น หรือ ขวานหินกระเทาะ ในสมัยยุคหินเก่า ในยุคต่อมาจึงมีการขัดแต่งอย่างประณีต ทำให้รูปทรงสวยงาม คัดแปลงให้มีด้ามถือเพื่อให้สามารถจับได้ถนัดมือ

จนเกิดเป็นเครื่องมือที่เรียกว่า ขวานขึ้น ต่อมาภายหลังเมื่อมนุษย์รู้จักทำการเพาะปลูก มีการตั้งแหล่งเป็นที่ เกิดการสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่มีความงดงามเพื่อสนองความต้องการทางใจ และสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวให้สังคมมนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข งานหัตถกรรม และศิลปะทุกสาขา จึงได้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างจริงจังตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

หัตถกรรมพื้นบ้านในไทยก็มีการแสดงให้เห็นวิวัฒนาการที่ยาวนานนับแต่อดีต ถึงปัจจุบัน หลักฐานแสดงถึงแสดงถึงวิวัฒนาการของงานหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดที่คนพบคือ การทำเครื่องปั้นดินเผา (Pottery) ที่พบจากถ้ำผี จ. แม่ฮ่องสอน และถ้ำองบะ จ. กาญจนบุรี ซึ่งจัดอยู่ในหินยุคกลางมีอายุราว 2,000 ถึง 10,000 ปีมาแล้วแต่เครื่องปั้นดินเผาที่มีผู้รู้จักกันแพร่หลายทั่วไปคือ การขุดค้นพบที่บ้าน-เซียง อ. หนองหาน จ. อุดรธานี ซึ่งอยู่ในยุคโลหะ นอกจากนี้ยังพบหลักฐานที่แสดงถึง การสร้างงานหัตถกรรมอื่น ๆ เช่น ถักทอ เครื่องแก้ว ลูกปัด เป็นต้น ซึ่ง

งานหัตถกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งเช่นเดียวกับดินแดนอื่น ๆ ในโลกนี้เช่นกัน แต่ในปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปกครอง ประกอบกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่สะดวกง่ายและรวดเร็วในการนำเสนอข้อมูล มีการหลั่งไหลของอารยธรรมตะวันตกสู่ดินแดนแถบตะวันออกเฉียงใต้ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับอารยธรรมของตะวันตกเข้ามาอย่างขาดการพิจารณาเลือกสรร จึงทำให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมความมุ่งหมายในการดำรงชีวิต เน้นไปในเรื่องความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เกิดความแตกต่างกันในฐานะทางสังคม มีคนรวยคนจนการกินอยู่ที่แตกต่างกัน ชอบความสะดวกสบายมีเครื่องอำนวยความสะดวก หูหระ ฟุ่มเฟือย คนรุ่นใหม่ไม่ยึดถือการดำรงชีวิตแบบคนรุ่นเก่าหรือบรรพบุรุษ มีทัศนคติที่ไม่ดีกับอาชีพเกษตร มองว่าเป็นงานที่ลำบาก งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น งานจักสาน งานทอผ้า งานตีเหล็ก ฝาคี๋ยงปั้นดินเผา ฯลฯ ถูกมองข้ามทำในกลุ่มคนบางกลุ่มบางพวกทำให้เกิดขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องใช้ งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เคยผลิตเพื่อใช้ ปัจจุบันทำการผลิตเพื่อจำหน่ายให้ผู้ต้องการ เกิดการผลิตเพื่อจำหน่ายอีกวัตถุ - ประสงค์หนึ่งด้วย

2. ลักษณะและคุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่ง ที่มีความสำคัญเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอย่างมากที่สุดสาขาหนึ่งของโลก งานหัตถกรรมพื้นบ้านจะเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เล็กจนใหญ่ทั้งที่เป็นสิ่งของ เครื่องใช้ จนเป็นความชิน พบเห็นทุกวันมีความเรียบง่ายงดงามแบบศิลปะธรรมชาติ เป็นเหตุให้ คนทั่วไปไม่รู้สึกระหนักในการหวงแหวน นอกจากคนที่รู้ค่าจะเข้าใจและทราบซึ่งในหัตถศิลป์สาขานี้อย่างถ่องแท้ ลักษณะของหัตถกรรมพื้นบ้านจะมีลักษณะเฉพาะตัวดังนี้

1.ความเรียบง่าย แสดงโครงสร้างทางสังคมให้ปรากฏชัดเจนว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป็นแบบ ง่าย อยู่ง่าย นอนง่าย ไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นมากนัก อยู่ตามอัธยาศัยงานด้านหัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีลักษณะง่ายและเรียบง่ายตามสภาพชีวิต ที่เป็นอยู่จริง ๆ อย่างตรงไปตรงมา ไม่คดงอ ไร่เรียงสา ไร่มายา ไม่เสแสร้ง ไม่บิดพริ้ง คู่ชื่อ ๆ มีความจริงใจ มีลูกเล่นบ้างแต่ก็อย่างธรรมดาแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความสวยงาม หัตถกรรมพื้นบ้านจึงเปรียบเหมือนเครื่องมือสื่อสาร (Media) ที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงที่สุด เสมือนอย่างสุขโขทัยบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขมีความเจริญรุ่งเรืองทุกด้านศิลปกรรมและหัตถกรรมที่ปรากฏออกมาถึงความงดงาม มีความอ่อนช้อย มีความสมบูรณ์และแฝงด้วยปรัชญาแห่งชีวิต

2.ประโยชน์ใช้สอย วัตถุประสงค์การสร้างงานหัตถกรรม หรือช่างพื้นบ้านที่คิดสิ่งใด ๆ ขึ้นมา อาจนับว่าสำคัญที่สุด เพราะสิ่งที่คิดขึ้นมาเพื่อต้องการใช้สอยโดยตรงไม่ได้มุ่งหวังจะไปใช้

อย่างอื่น หรือเพื่อเป็นอาหารใจเหมือนงานหัตถกรรมสมัยใหม่ แต่ถึงจะมีบ้างก็เพียงเล็กน้อย วัตถุประสงค์ปัจจุบันมักคำนึงถึงอรรถประโยชน์คือคำนึงถึงประโยชน์ และด้านงานหัตถกรรมชิ้นหนึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างยังมีคนประโยชน์มาก ปัจจุบันมีการผลิตเพื่อจำหน่าย โดยปริมาณมาก จนมีผู้ซื้อเป็นอาชีพ ประชาชนทั่วไปไม่จำเป็นต้องเสียเวลามาผลิต จากหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำเพื่อใช้ในอดีต จึง วิจารณ์การเป็นหัตถกรรมเชิงอุตสาหกรรมที่ทำเพื่อจำหน่ายให้ผู้อื่นซื้อหาไปใช้

3. วัสดุท้องถิ่น ลักษณะเด่นของงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่นับว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่ง คือ เรื่องวัสดุที่นำมาใช้ผลิตอาจเป็นเพราะความจำเป็นในข้ออย่างหนึ่ง ความสะดวกอย่างหนึ่งอันเป็นข้อจำกัดทางสิ่งแวดล้อม ทำให้ชาวบ้านต้องใช้วัสดุต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรามาผลิต ดังนั้นกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าวัสดุเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิธีการและชนิดของหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งจะมีลักษณะเด่นพาะของงานแต่ละแห่งถูกผสมกลมกลืนกัน แต่อย่างไรก็ตามวัสดุในท้องถิ่นเดิม ๆ ก็ยังคงมีบทบาทอิทธิพลต่อการผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านอยู่ต่อไป

4. มีลักษณะอย่างสกุลช่างท้องถิ่น ลักษณะแบบอย่างของศิลปกรรมพื้นบ้านจะบอกให้ทราบถึงว่าสิ่งของนั้น ๆ เป็นฝีมือช่างหรือศิลปินพื้นบ้านก็เช่นเดียวกัน เพราะแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของบุคคลิกของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นอย่างดี ช่างฝีมือหรือ ศิลปินท้องถิ่นเป็นผู้สร้างสรรค์ต่างของตนขึ้นมาตามความรู้ความเข้าใจ ความเห็นดีเห็นงามและตามพื้นบ้านชีวิตหัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีลักษณะแบบอย่างทางสกุลช่างแตกต่างกันไป ตามถิ่นกำหนด ทั้งรูปแบบวิธีการและวัสดุ ปัจจัยที่ทำให้เกิดแบบอย่างทางสกุลช่างท้องถิ่นคือ คติ ความเชื่อ แบบแผน กรรมวิธีถ่ายทอดสืบต่อกันมา เช่น พระพุทธรูป บ้านเรือน กระบวยตักน้ำ งอบ ฯลฯ ซึ่งแต่ละภาคจะแสดงรูปแบบหรือเอกลักษณ์ของภูมิภาคของตนอย่างเด่นชัด แตกต่างกันไปอย่างน่าสนใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญ ของงานหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย

5. ไม่รู้มากในเกณฑ์ ช่างหัตถกรรมพื้นบ้านมีความเป็นอิสระ ในการคิด ในการจะออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน คำนึงถึงวัตถุประสงค์การผลิต แล้วลงมือผลิตโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์อย่างอื่นไม่คำนึงถึงรูปแบบของผลงานที่ผลิตว่าจะสวยหรือไม่สวยความไม่ใส่ใจหรือความไม่รู้มากในกฎเกณฑ์ ช่วยให้ช่างในท้องถิ่นกล้าที่จะแสดงออก แสดงถึงความต้องการแท้ ๆ ออกมาอย่างเปิดเผย แสดงอุปนิสัยใจคออันแท้จริงของผู้กระทำ แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาด้วยสัญชาติญาณธรรมชาติและประการสำคัญก็คือ แสดงลักษณะพิเศษเกี่ยวกับวุฒิปัญญา และจิตใจอันบริสุทธิ์ ดังนั้นงานหัตถกรรมพื้นบ้านจึงไม่ถูกผูกติดกับกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีตำรา อย่างสมัยใหม่และถือว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางปัญญาตามธรรมชาติ ตามประสพการณ์ทำให้เกิดความสวยงามอย่างธรรมชาติ

6. มีความสวยงาม คือความสวยงามแบบชาวบ้าน ที่เป็นธรรมชาติของหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่สร้างผลงานด้วยใจรัก ด้วยความเคารพเลื่อมใส ทำให้ผู้สร้างมีจิตใจที่ละเอียดละมัยประณีตกว่าธรรมดา ประกอบกับเป็นผู้มีใจบริสุทธิ์จริงใจมีแรงศรัทธา จึงถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่แท้จริงซึ่งแฝงเร้นไว้ด้วยความละเอียดอ่อนทางด้านสุนทรียภาพ ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งนี้ยังแฝงเร้นอย่างตรงไปตรงมาในความคิด ความรู้สึกเฉพาะของผู้สร้างโดยมิได้ตั้งใจอีกด้วย

7. มีราคาถูก หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นงานหัตถกรรมเพื่อปวงชน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จึงเป็นไปได้เพื่อรับใช้ชาวบ้านโดยตรง นอกจากการมุ่งที่ความจำเป็นและประโยชน์ใช้สอยของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งต้องมีความนิยม หรือมีผู้นิยมใช้แล้ว ยังต้องมีราคาถูกพอที่จะให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจนสามารถซื้อหาไว้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจำเป็นต้องมีราคาถูก ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วแต่มิได้หมายความว่า ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านจะด้อยคุณค่า แต่เป็นไปตามลักษณะสภาพชีวิตทางสังคมที่เป็นแบบเรียบง่าย เป็นไปตามความสะดวก วัตถุประสงค์หาง่าย ราคาต่ำ และเพื่อประโยชน์คนส่วนใหญ่ ฉะนั้นแล้วงานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านนั้น ๆ จะดีเด่นหรือวิเศษอย่างไร แต่ถ้าไม่เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ก็หาได้ชื่อว่าเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อมวลชนไม่คุณภาพของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ ที่ให้ความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในพื้นที่บ้านทั่วไปนั่นเอง

3. คุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นรากฐานของศิลปะประจำชาติ โดยที่หัตถกรรมประจำชาติใด ๆ ก็ย่อมเกิดจากเลือกสรร รูปแบบ วิธีการ วัสดุ และเหตุผล ที่ต้องตาต้องใจคนส่วนรวมทั้งชาติ เป็นที่ยอมรับเอาเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์แห่งชาติของตน มนุษย์แต่ละคนแต่ละชุมชนและแต่ละยุคสมัย จึงสร้างสรรค์เฉพาะสิ่งที่จำเป็นสำหรับตนเองและชุมชนของตนเองก่อน การสร้างสรรค์ในเบื้องต้นนี้คือ หัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งสอดคล้องกับชีวิตแท้ ๆ ของประชาชนเหล่านั้น แยกคุณค่าได้ 2 ประการ กล่าวคือประการแรก คุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล

1. หัตถกรรมพื้นบ้านช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย ในแง่ของประโยชน์ใช้สอยของมนุษย์ ทั้งการนั่ง นอน ยืน เดิน และการกินอยู่หลับนอนแล้วอาศัยผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านทั้งสิ้น เช่น หม้อ ชาม เติง เสื้อ ฯลฯ

2. หัตถกรรมพื้นบ้านช่วยให้เกิดความประณีต การผลิตผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้นล้วนแต่เกิดจากความละเอียดละมัย บรรจง ตั้งใจ ได้ชิ้นงานที่มีคุณค่า ผู้พบเห็นและใช้สอยอุปกรณ์จะถูกหล่อหลอมขัดเกลา ทีละเล็กละน้อย โดยเริ่มจากความระมัดระวังมิให้สิ่งใช้สอย

แตกหัก กิจกรรมนี้จะถ่ายโยงไปถึงความสำรวมระวังในการนั่ง ยืน เดิน นอน อาศัยปฏิกิริยา และการกระทำอื่น ๆ ด้วย

ประการที่สอง คุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีต่อสังคมส่วนร่วม

เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั่วไปจะใช้วัสดุในท้องถิ่นมาผลิตทำขึ้น ทำให้เกิดอาชีพ และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นเหตุให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัสดุการผลิต เกิดเป็นสร้างงาน สร้างรายได้มีอาชีพอย่างมั่นคงยั่งยืน

4. การอนุรักษ์และส่งเสริมงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

งานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นมรดกทางปัญญาของชาติไทยมาช้านาน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปัจจุบันทำให้จุดมุ่งหมายของการผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านเปลี่ยนไป ปัจจุบันมีการประกอบ ธุรกิจหัตถกรรมมุ่งเพื่อผลิตจำหน่าย นำศิลปหัตถกรรมเป็นประโยชน์ทางธุรกิจ การค้า การท่องเที่ยว เป็นสำคัญ บางครั้งก็นำแบบอย่างของหัตถกรรมพื้นบ้านจากต่างชาติมาทำเลียนแบบเอา ดื้อ ๆ ทำให้หัตถกรรมพื้นบ้านเสื่อมด้วยคุณค่าลง จึงต้องอนุรักษ์ใน 2 ลักษณะดังนี้

1. การอนุรักษ์ให้คงสภาพเดิม หมายถึง การอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ใน ลักษณะสภาพเดิม ๆ หรือให้อยู่คงเดิม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอน คือ การเก็บ ข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ ที่เหลืออยู่ทุกประเภท และการรวบรวมรายละเอียดของหัตถกรรมพื้นบ้าน ทุก ประเภทตามสภาพความเป็นจริง

2. การอนุรักษ์โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย คือการรู้จักเลือกใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเวลา โอกาส สถานที่และกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อมิให้ตาย เนื่องจากถ้าไม่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงก็แสดงว่าสิ่งนั้นอยู่กับที่ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า จะเปลี่ยน การอนุรักษ์โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย คือ การรู้จักเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับ กาลเวลา โอกาส สถานที่และกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อมิให้ตาย เนื่องจากถ้าไม่เปลี่ยนแปลงปรับปรุงก็ แสดงว่าสิ่งนั้นอยู่กับที่ จึงต้องการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร จึงไม่เสียรูปแบบและเอกลักษณ์ไปจากเดิม ทั้งนี้จะต้องยังคงแก่นของความเป็นไทยให้คงไว้เป็น หลักเพื่อให้มรดกทางปัญญายังคงอยู่ชั่วลูกชั่วหลานสืบไป

การส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้าน สามารถทำได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมโดยเผยแพร่ให้ประชาชนเห็น และเข้าถึงลักษณะงานหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งก็คือเอกลักษณ์ประจำชาติด้วยนั่นเอง

2. ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าความงามของหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นความงามที่ซื่อตรงจริงใจ แสดงให้เห็นถึงความชำนาญของกลุ่มคนรุ่นก่อนในการแก้ปัญหา วัสดุและการใช้สอย ตลอดจนเกี่ยวกับคติ ประชญา ในการดำเนินชีวิตของสังคมนั้น ๆ

3. ส่งเสริมให้มีการผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยอาศัยเทคโนโลยี และวิทยาการใหม่ ๆ

4. ส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมอย่างแพร่หลายกว้างขวาง การอนุรักษ์และส่งเสริมงานหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ เพื่อจะให้งานประเภทหัตถกรรมคงอยู่ คงเอกลักษณ์และรูปแบบเดิมหากมีการเปลี่ยนแปลงก็ควรมีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไปอย่างมีขั้นตอน เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของมันเอง จึงจะคงเอกลักษณ์เนื้อหาและรูปแบบไว้ได้

5. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนางานหัตถกรรมพื้นบ้าน

ผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมลดน้อยลงเพราะหัน ไปประกอบอาชีพอื่น ได้ดีกว่า และความยากลำบากในการฝึกฝน ผู้ฝึกต้องมีใจรัก มีความอดทน มีความขยัน มีพรสวรรค์ อีกทั้งการแข่งขันกันเองระหว่างผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน ซึ่งผู้ซื้อถ้าไม่พิจารณาให้ดี ถึงความละเอียดสวยงาม ประณีตบรรจงจะพิจารณาเพียงราคาถูก นอกจากเป็นการตัดราคาตัวเองแล้วยังทำให้คุณค่าของงานเสียหายตามมาด้วย ที่สำคัญคือวัสดุในการผลิตขาดแคลน หายาก มีราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงจึงเป็นปัญหาในการซื้อหามาใช้ การดำเนินการแก้ปัญหา ผู้ผลิตต้องสร้างแหล่งวัตถุดิบสำรองขึ้นใช้เองด้วยการหาแหล่งวัตถุดิบสำรองหรือการปลูกขึ้นใช้เองในอนาคตนั่นเอง

6.. วัสดุที่ใช้ในการผลิต

วัสดุที่ใช้ผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ศึกษามีความโดดเด่นในผลิตภัณฑ์งานหวายใช้หวายแปรรูปผลิตเป็นงานหัตถกรรมทั้งดงามทรงคุณค่า ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะและธรรมชาติของหวาย ซึ่งขอสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

ลักษณะของหวายโดยทั่วไป

ในบรรดาของป่าทั้งหลายอาจจะกล่าวได้ว่า หวายเป็นผลิตผลที่สำคัญจากป่าชนิดหนึ่ง ผลผลิตที่ผลิตขึ้นมาจากหวายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ การจักสาน ใช้ทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือน ใช้ในการทำเฟอร์นิเจอร์ซึ่งในการสร้างผลผลิตดังกล่าวแล้วขึ้นมาเป็นผลในทางตรงที่ทำให้ชาวบ้านชนบท และชาวเมืองได้มีงานทำ ทำให้สถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลดังกล่าวดีขึ้น ซึ่งอีกแง่หนึ่งก็เท่ากับส่งผลไปถึงภาวะเศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่มีการดำเนินกิจกรรม หรือทำการค้าในปริมาณมากในปัจจุบันนี้ มีผลผลิตจากหวายเป็นที่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภค ทั้งในประเทศและภายนอกประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งในอดีตปริมาณของหวายที่นำมาใช้ในการผลิตสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอย่าง

มากมายเพียงพอ และในปัจจุบันหาวมีปริมาณลดลง แต่ก็มีบุคคลหลายฝ่ายที่เริ่มตระหนักถึงโอกาสที่หาวจะเกิดการขาดแคลนขึ้นในอนาคต ซึ่งบุคคลดังกล่าวเหล่านั้นก็คือ ผู้ที่อยู่ในวงการอุตสาหกรรมหาวนักวิชาการบางท่าน หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐบางหน่วยเพื่อที่จะหาทางแก้ไข กับสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ดังกล่าวจึงได้เริ่มมีการศึกษาทำค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับเรื่องหาวขึ้นแม้ว่าจะยังน้อยอยู่ แต่ในอนาคตการศึกษาก็คงจะมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปลูกสร้างสวนหาวขึ้นจากทั้งภาคเอกชน และในสวนรัฐบาลเองยังซึ่งความจริงแล้ว ในส่วนของภาครัฐสวนหาวได้ดำเนินการ มาบ้างแล้วก็จะขยายเพิ่มปริมาณต่อไป

หัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชนห้วยกระยิบใช้หาวเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งได้รับความนิยมนำแพรหลายตลอดมา หาวที่ชุมชนห้วยกระยิบนำมาทำงานหัตถกรรมคือ

1.หาวโป่ง เป็นหาวขนาดใหญ่ประมาณเท่ากับไม้รวก เนื้อหาวเหนียวมากใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ เก้าอี้ เตียงนอน ใช้เป็นโครงสำหรับทำลั้บแล้งสิ่งของ หาวชนิดนี้ถูกน้ำไม่ยิดไม่หดภาคเนื้อใช้แทนเชือก ใช้ล่ามลากขง

2.หาวขม ลำต้นโตประมาณหัวแม่มือ เป็นหาวเปราะไม่ค่อยเหนียว เนื้อสีแดงและคล้ำ เลียนแข็งหยาบ ใช้แทนเชือกผูกของที่ไม่ต้องการความแน่น มักใช้ทำที่ดั่งสิ่งของมัดหัวเสา

3.หาวตะค้ำมี 2 ชนิด

ก. ตะค้ำทะเล หรือ ตะค้ำทอง เป็นหาวที่มีมากในภาคใต้มีสีเหลืองใช้มัดขอบกระดิ่ง หรือ ขอบตะกร้าเป็นหาวที่นำมาจักสานได้ดี

ข. ตะค้ำดอน มีผิวหนาและสีเหลืองมากกว่า ขอนข้างเหนียวใช้สานพื้นเก้าอี้ใช้ผูกของหรือใช้พัน หรือผูกขอบตะกร้าต่าง ๆ

4.หาวหอม เป็นหาวลำเล็ก ๆ ผิวสวยสีขาว เหลืองนวล เป็นมันเนื้อในขาวละเอียดเป็นหาวที่เนื้อจักเหลาเอาได้ง่าย ผิวริมนอกจักเวียนเป็นเส้นเหมาะสำหรับ ถัก มัด พัน เนื้อ เรียกว่าจี่หาว เจียนเป็นเส้นกลม ใช้สานเป็นสิ่งของต่าง ๆ ได้และข้อมก็ได

5.หาวชุมพร มีมากที่จังหวัดชุมพร ลำเล็กผิวเนื้อแดงคล้ำสามารถแช่น้ำทนได้ดี มักจะแช่น้ำทะเลก็ไม่เน่าขาดเปื่อยชาวประมงจึงนำมาใช้ตรึงเชือก ผูกเรือ ทำโป๊ะหาวชนิดนี้จักเป็นดอกสานขอบปาก หรือจักดอกผ่าสานเป็นเครื่องใช้ที่ต้องการความแข็งแรงทนทานได้ เช่นบั้งก็ลักษณะเด่นของหาวชุม คือ ขวาไปทางมัว ๆ ส่วนภายในมีขวาเนื้อละเอียด และหาวชุมพร มีมากที่จังหวัดชุมพรนั่นเอง ผิวเนื้อไปทางดำเหนียวมากและทนน้ำอยู่ได้ไม่นาน

เครื่องมือที่ใช้ในงานหัตถกรรมพื้นบ้านงานหาว

1.มีดใช้สำหรับการผ่าหาวออกเป็นซี่ๆตามต้องการ

2. มีคชูดผิวหาวยใช้ชูดที่ปลอกผิวหาวย
3. เครื่องมือวัดความยาวที่นิยมใช้คือตลับเมตร ขนาดความยาว 1 เมตร
4. เครื่องมือที่ใช้ในงานตอก ได้แก่ ค้อนหงอนขนาดเล็กที่ใช้ตอตะปูซึ่งเป็นตะปูขนาดเล็ก ส่วนด้านหงอน มีไว้เพื่อใช้ถอนตะปูเมื่อต้องการถอนออก
5. เหล็กเจาะหงาย เป็นเหล็กปลายแบนซึ่งปลายที่แบนมีขนาดแตกต่างกันตามความจำเป็น ใช้ อาจทำขึ้นเองจากเหล็กก้านร่วม จากเหล็กขีมือเตอร์ไซด์ใช้ในการเจาะหาวยให้เป็นรู และสอดปลายหาวยเพื่อเก็บปลายหาวยหรือเพื่อเริ่มขึ้นงานสานหาวยใหม่ก็ได้
6. เครื่องเสียด เป็นเครื่องมือหรือหาวยที่ทำให้หาวยที่ผ่าแล้วมีขนาดเท่ากันสม่ำเสมอ สามารถเสียดหาวยเข้าไปตามขนาดรูเล็กใหญ่ได้ตามต้องการแล้วดึงซ้ำ ๆ หาวยจะมีขนาดสม่ำเสมอทั้งเส้น
7. กรรไกรตัดกิ่ง เป็นกรรไกรที่ใช้ตัดกิ่งไม้ทั่ว ๆ ไปใช้ในการตัดหาวยให้สั้นยาวตามต้องการ ช่วยให้งานสะดวกรวดเร็วกว่าการใช้มีดตัด

ขั้นตอนในการผลิตงานหัตถกรรม

การผลิตงานหาวยจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องเลือกหาวยให้เหมาะกับงาน เช่น ถ้าทำเครื่องเรือนโครงของเครื่องเรือนก็ต้องงใช้หาวยน้ำผึ้งซึ่งเป็นหาวยไทย ไม่แตก ไม่หักง่าย โค้งงอ่าย แข็งแกร่งกรรมวิธีในการผลิตงานผลิตภัณฑ์หาวย มีขั้นตอนดังนี้

1. นำหาวยมาปลอกเอาผิวออก (Peeling)
2. นำหาวยที่ปลอกแล้วมาตัดให้ได้รูปทรงหรือขึ้นรูป
3. ตัดหาวยตามขนาดที่ต้องการ (Cuing) นำหาวยที่ตัดแล้วมาขัดผิวด้วยกระดาษทรายละเอียด หรือฝอยขัดมือเพื่อให้ผิวเกลี้ยงกลม
4. นำหาวยที่ตัดและขึ้นรูปไว้แล้วมาประกอบ ตามแบบของงาน เช่น ตะกร้า กระจาด โดยใช้ตะปูเป็นตัวยึด และมัดด้วยผิวหาวย
5. นำงานที่ได้แล้วมาขัดหยาบ
6. เสาชนหาวยด้วยการใช้ไฟลน
7. ขัดละเอียด
8. พ่นหรือทาเชลเล็ก และแล็กเกอร์ 2-3 ครั้ง
9. บรรจุห่อเพื่อรอการจำหน่าย
10. กรณีที่งานหาวยใช้งานไปหลาย ๆ ครั้งจนดูเก่าแล้ว ควรนำกลับมาทาแล็กเกอร์อีกจะดูใหม่และแข็งแรงขึ้น

ด้านการตลาดและจำหน่ายผลิต

งานหัตถกรรมพื้นบ้านของบ้านห้วยเกี๋ยบนี้เป็นที่รู้จักและทำกันมานาน ปัจจุบันยอดการส่งผลิตภัณฑ์ มีจำนวนสูงกว่าความสามารถกลุ่มจะดำเนินการให้ได้ทันเวลา และจำนวนแหล่งที่สั่งซื้อจำนวนมากเป็นประจำหลัก คือ ร้านขายของที่ระลึกตามสถานที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศไทย เช่น ภูเก็ต สงขลา ระยอง เชียงใหม่ ราคาของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับราคากลางของแต่ละกลุ่ม โดยเป็นธรรมกับผู้ผลิตและผู้บริโภค หากราคาสูงเกินไปผู้บริโภคไม่มีกำลังซื้อก็จะกระทบต่อยอดขายและกระทบกับผู้ผลิตโดยตรง ในปัจจุบันพบว่าการผลิตการจำหน่าย คือ จำกัดความสามารถในการผลิตที่ยังมีน้อยไม่ทันต่อยอดสั่งทำ ทำให้มีปัญหาในการส่งขายอยู่เป็นประจำ

การช่วยเหลือจากภายนอก

จากปัญหาด้านการส่งออกสินค้าที่ไม่ครบจำนวนสั่งซื้อ จนเกิดปัญหาตกเถียงกันมาตลอดเนื่อง ๆ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนได้จัดซื้อเครื่องผ่าหยาเป็นเครื่องจักรที่ทำได้รวดเร็ว มีขนาดแน่นอนซึ่งจะทำให้ขั้นตอนผ่าหยาที่ยุ่งยาก และเป็นขั้นตอนที่ทำให้การผลิตช้าไปด้วยนั้นหมดปัญหาไปได้

การเผยแพร่ผลงานและความรู้

ผู้ศึกษาได้ศึกษารูปแบบวิธีการเผยแพร่ผลงานและความรู้ของกลุ่มหัตถกรรมห้วยเกี๋ยบได้ดำเนินการดังนี้

1. นำผลงานเสนอเมื่อออกร้านชุมชนเพื่อให้คนรู้จักสินค้า
2. จัดทำเอกสารการกำจัดดูแลรักษาผลิตภัณฑ์หยาอย่างถูกวิธี
3. ปรับปรุงรูปแบบให้สวยงามเหมาะกับช่วงสมัย

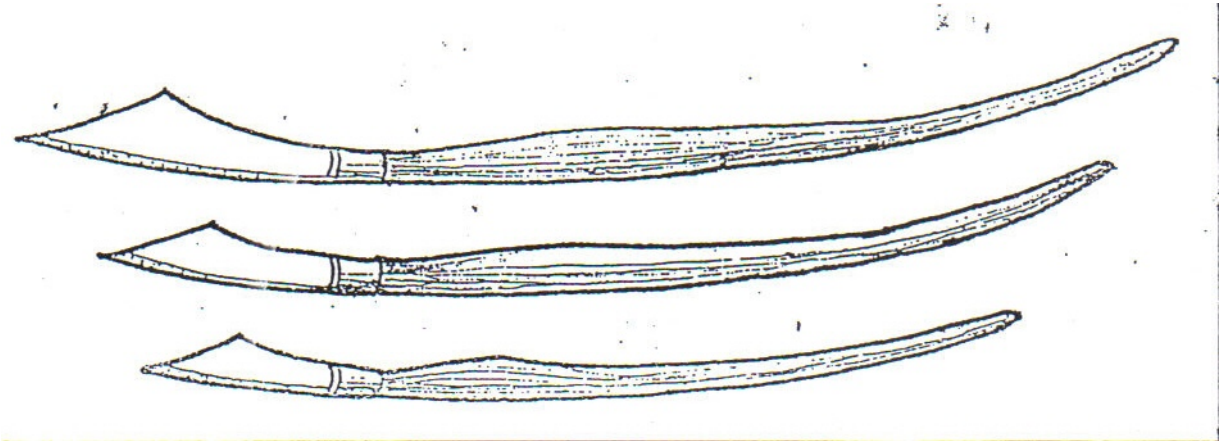
เครื่องมือทั่วไปที่ใช้ในงานหัตถกรรม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการตัด

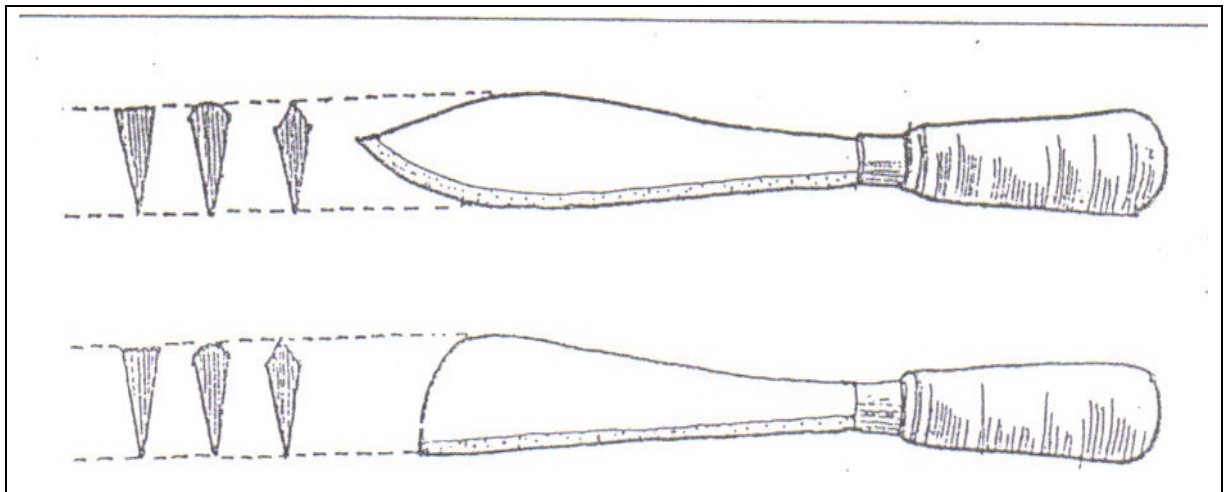
1.1 มีด สามารถแยกประเภทตามการใช้งานได้ดังนี้

ก. มีดจักตอก ใช้สำหรับผ่าไม้ไผ่ซี่กเล็กๆ ให้บางเป็นเส้นตอกและใช้เหลาเส้น

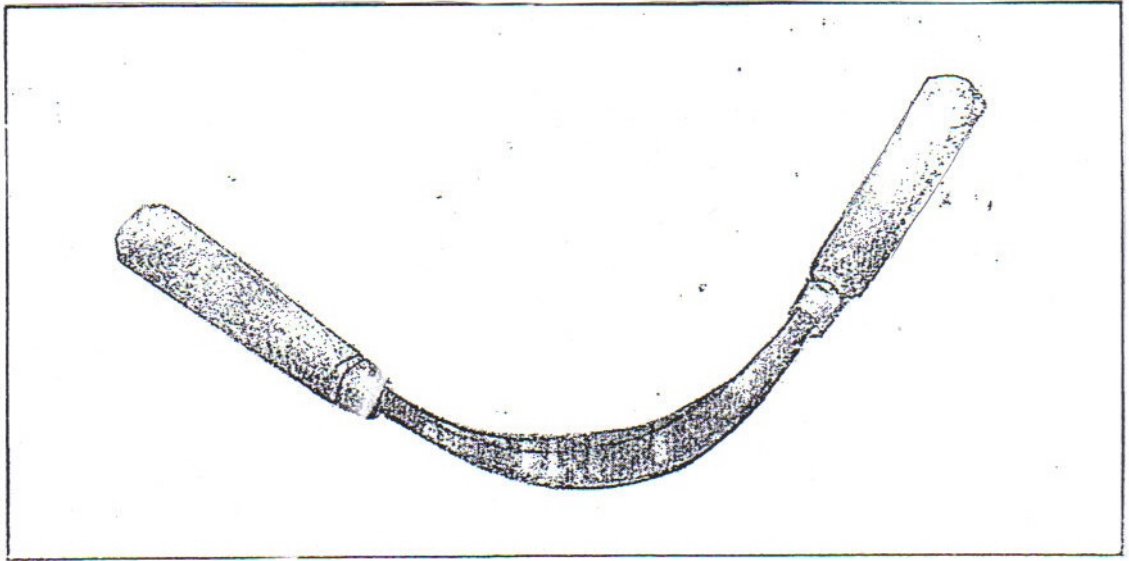
ตอกไม้ไผ่ เส้นหยาให้บางหรือเรียบ (เรียกว่าการจัก)

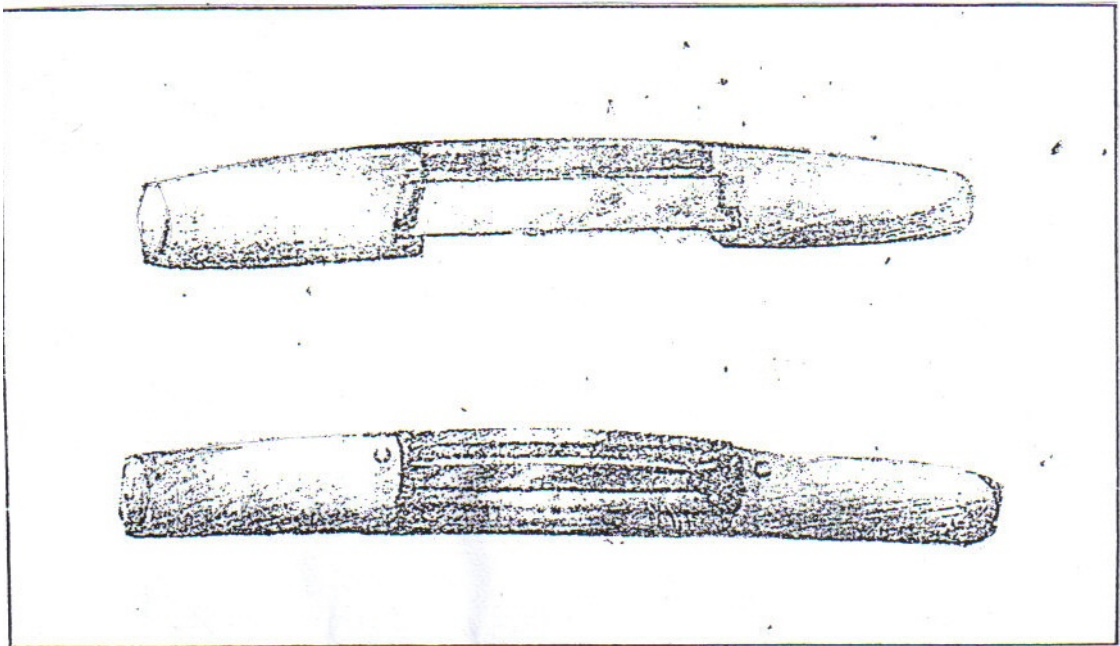
ข. มีดอีโต้ สำหรับตัดฟันต้นไผ่ ตัดลำทอนไผ่และผ่าไม้ไผ่ออกเป็นซีกๆทำด้วยเหล็กกล้าเนื้อแกร่ง สันมีความหนาเพื่อช่วยไม้ไผ่ได้ง่าย

ค. มีดขูดผิวใช้ในการขูดผิวไม้ไผ่ผ่าออก ใบมีดมีลักษณะเป็นเหล็กโค้งอยู่ตรงกลางมีด้ามจับอยู่ที่ปลายทั้งสอง

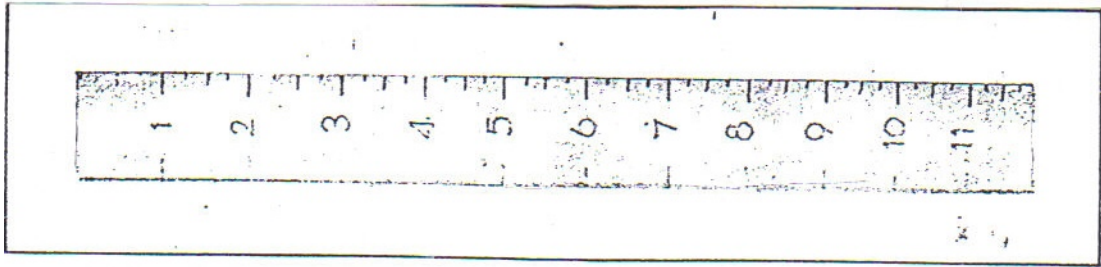

ง. มีดปอกผิวหยาบ

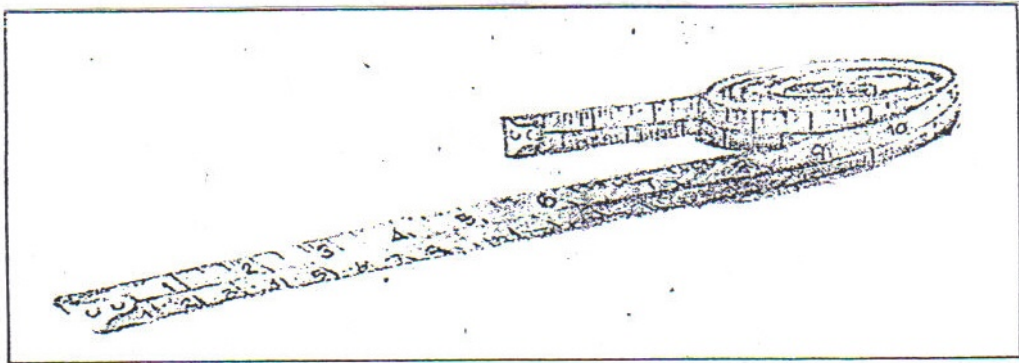

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัด

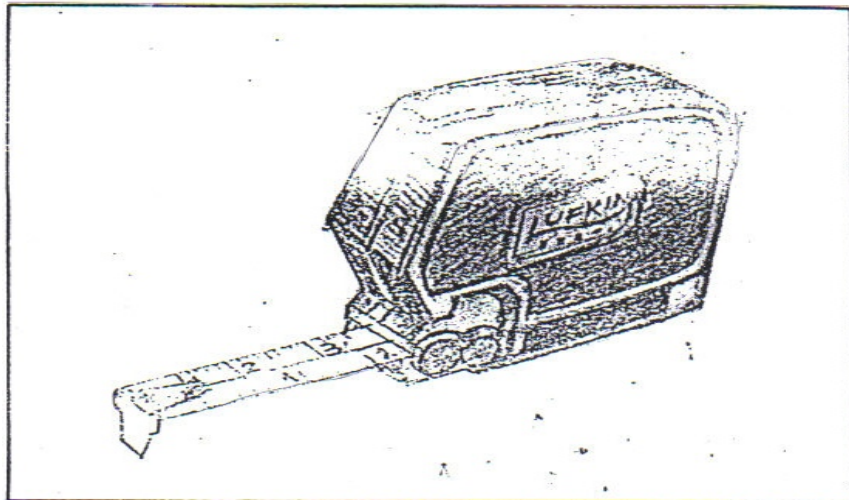
1. ไม้บรรทัด เป็นเครื่องมืออันแรกที่เราจำเป็นต้องใช้สำหรับวัดระยะหรือขนาดกว้างยาวบนไม้บรรทัด จะมีมาตราส่วนกำหนดไว้บอกเป็นนิ้วและเซนติเมตร

2. สายวัด ทำด้วยพลาสติก มีความอ่อนตัวสามารถวัดส่วนโค้ง งอได้ เป็นชนิดเดียวกับที่ช่างตัดเสื้อใช้

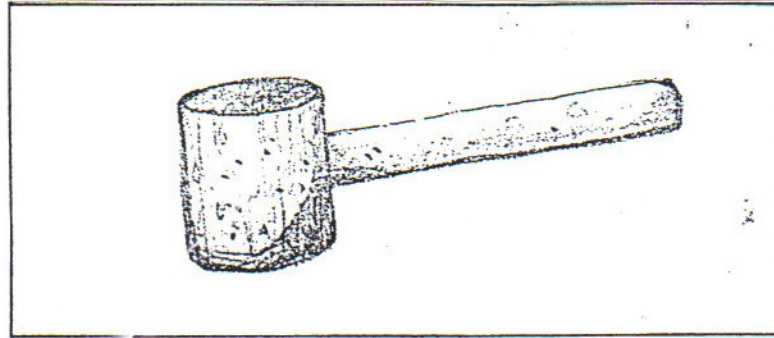

3. ตลับเมตร มีทั้งชนิดที่ทำด้วยเหล็กและทำด้วยผ้าใย ชนิดเป็นเหล็กมีความยาว 1.00 เมตร 2.00 เมตร หรือมากกว่านั้น

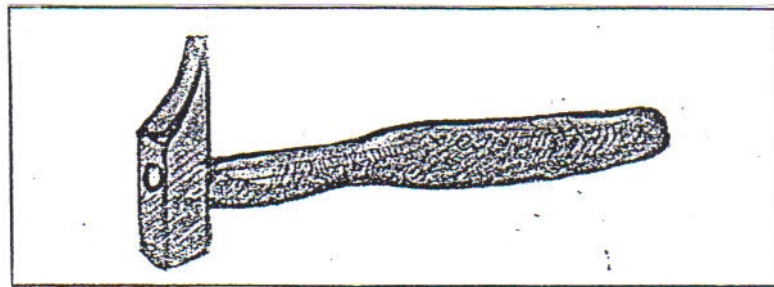

3. เครื่องมือที่ใช้ในการตอก

1. ค้อนไม้ เป็นค้อนที่ทำจากไม้ทั้งหมด ส่วนหัวและส่วนด้ามมีขนาด 3 นิ้ว และยาว 5 นิ้ว ตามลำดับ ที่ส่วนหัวเป็นแท่งไม้กลึงกลมหรือสี่เหลี่ยม ส่วนที่หน้าค้อน จะมีส่วนนูนเล็กน้อยเพื่อเหมาะกับการตอก หรือถ้าใช้กับสิ่งเจาะรูเดียวและประกอบเดียว ทำให้เนื้อไม้ไม่ชำรุดเพราะไม้มีการยืดหยุ่นดี

2. ค้อนเหล็กชนิดไม่มีหงอน โดยมากใช้ตอกตะปูขนาดเล็ก ลักษณะของค้อนชนิดนี้ส่วนหัวจะเป็นเหล็ก ด้านหน้าค้อนเรียบ ส่วนด้านหลังค้อนเป็นเหล็กตัน ยื่นเป็นหงอนธรรมดา นอกจากนั้นยังใช้ตอกตะปูตอกในที่คับแคบ ซึ่งไม่สามารถใช้ค้อนหงอนได้

วิธีการใส่ด้ามค้อน

หากด้ามค้อนหักหรือแตก จะต้องซ่อมแซมใหม่ เมื่อเวลาจะประกอบตัวค้อนใหม่ ให้เอาด้ามค้อนสวมเข้าไปในค้อน ก่อนสวมให้ฝาร่องทางด้านบนเสียก่อน เมื่อสวมแล้วให้ใช้ลิ้มที่ทำจากเหล็กหรือไม้ตอกอัดเข้าไปในร่อง โดยตอกเมื่อเสมอกับเนื้อไม้ของด้ามค้อน เพื่อกันไม่ให้ค้อนเกิดหลุดเวลาใช้งานได้

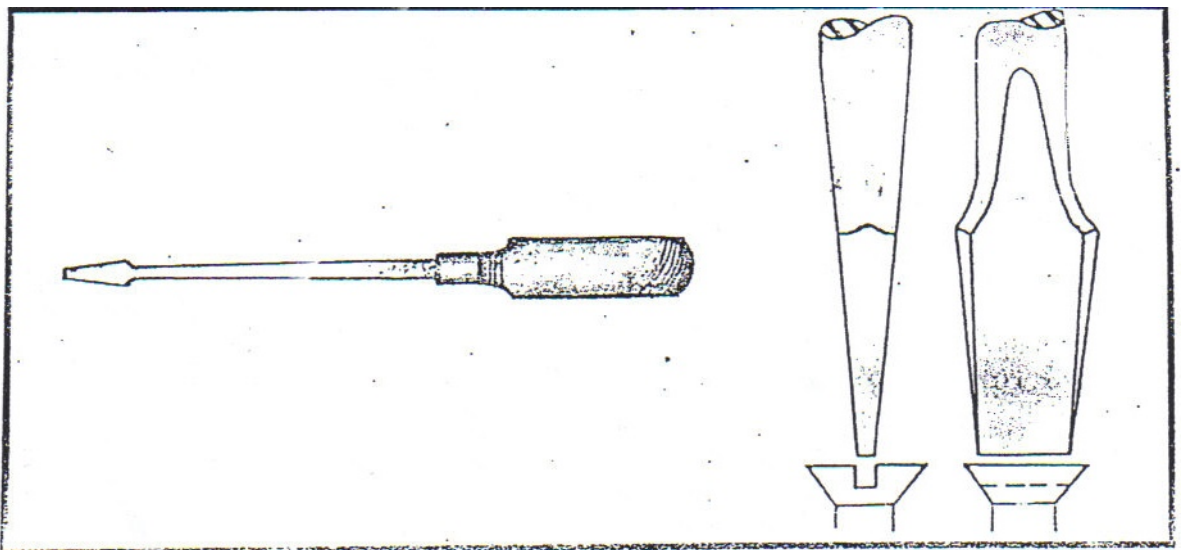
การใช้ค้อนปฏิบัติงานและการบำรุงรักษา

1. เวลาตอกตะปู ต้องใช้ด้วยหน้าค้อน อย่าเอาแก้มค้อนตอก
2. จับด้ามค้อนใกล้ๆเมื่อเริ่มตอกเบาๆ เพื่อให้ตะปูเกาะถูกที่แล้วจึงจับปลายด้ามเพื่อตอกแรง
3. งานที่ตอกไม่ควรกระเดื่องได้ ควรหาทางบังคับไว้ให้แน่น

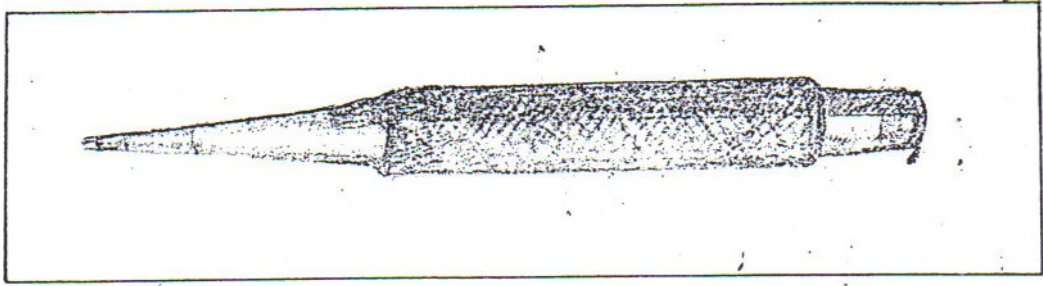
4. อย่าใช้หงอนค้อนงัดสารพัดอย่าง เวลาใช้หงอนค้อนถอนตะปู อย่าเอาอะไรตี
ค้ำ
5. ไม่ควรเอาค้อนสองอันตีกัน
6. หลังจากใช้งานเสร็จแล้ว ควรเช็ดทำความสะอาดทั้งหัวทั้งค้ำ
7. อย่าให้ค้อนเปียกน้ำโดยไม่จำเป็น

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานเจาะ

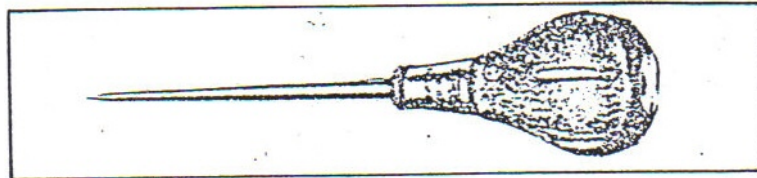
1. ไคควง การใช้ไคควงควรเลือกชนิดให้เหมาะสมกับงาน ไคควงที่ค้ำโตและใบยาวใช้กำลังบิดมากกว่าไคควงค้ำเล็กใบสั้น ปลายหรือปากของไคควงควรมีขนาดกว้างและหนาได้เท่ากับร่องที่หัวตะปูเกลียว ถ้าปากไคควงเล็กไป เวลาไขมันจะป็นออกจากร่อง ทำให้ร่องเย็นหรือบิ่น หน้าของปากจะต้องแบนเรียบแล้วค่อยเรียงขึ้นไปหากัน ถ้าปากไม่เรียบและบางเรียวสั้นเกินไป ปากมักจะหลุดจากร่องหัวตะปูเกลียว

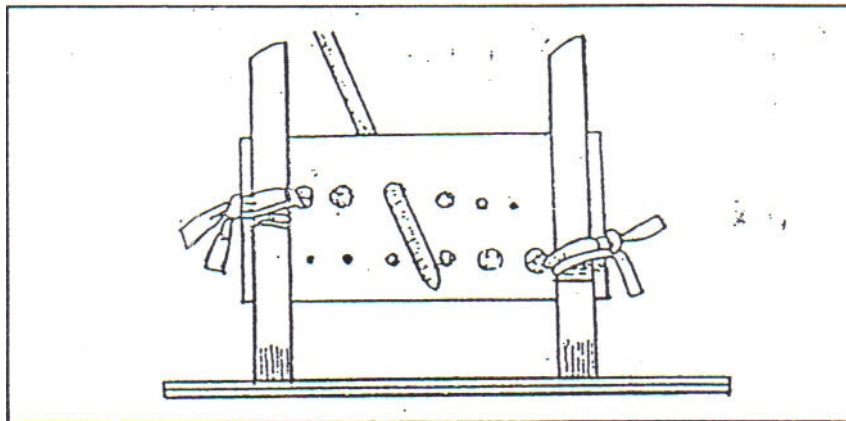
2. เหล็กส่งหัวตะปู ทำจากเหล็กแท่งตัน ยาวประมาณ 4-5 นิ้ว มักจะเป็นเหล็กที่ชุบ
แข็งแรงแล้วจึงมีความแข็งแรงทนทาน ใช้ในการส่งหัวตะปูให้จมลึกลงไปกว่าระดับพื้น เพื่อ
ประโยชน์ในการเก็บรอยตะปูที่จะเกิดขึ้นเมื่อตอนเคลือบผิว การเก็บรอยตะปูจะช่วยให้งานที่
ออกมาดูประณีตมีราคามากขึ้น

3. เหล็กหมาด มีลักษณะคล้ายไขควงเล็กๆ เวลาตอกตะปูมักจะใช้เหล็กหมาดเจาะนำก่อนและในงานจักสานจะใช้เหล็กหมาดเจาะเพื่อร้อยหวายยึดกับขอบภาชนะ

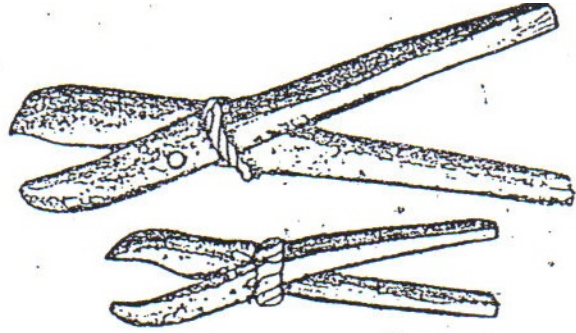

4. เครื่องเลียด เป็นอุปกรณ์ที่ทำให้เส้นตอกมีขนาดสม่ำเสมอทุกเส้นและลดความคมสามารถใช้เลียดเส้นหวายให้มีขนาดเล็กได้ตามต้องการ ทำด้วยแผ่นสังกะสี เจาะรูกลมขนาดต่างๆวิธีการใช้คือ สอดเส้นตอกหรือหวายเข้าไปในรูขนาดต่างๆแล้วดึงผ่านรูออกมาให้เส้นตอกเรียบเสมอกันตลอดทั้งเส้น

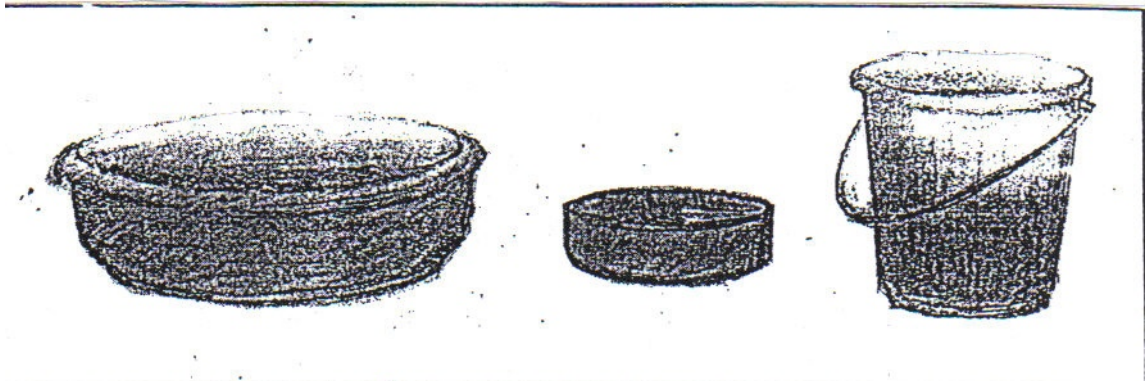
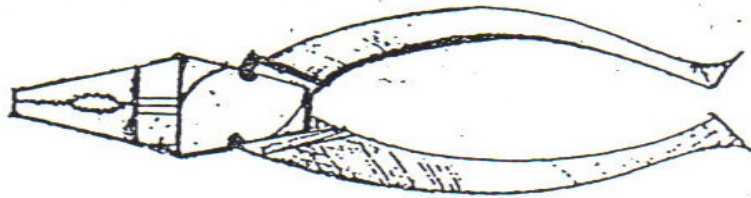

5. เครื่องมืออื่นๆ ที่จำเป็น

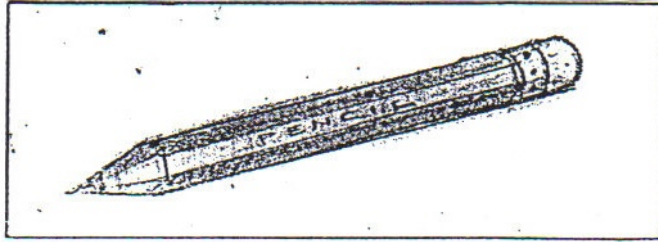
5.1 คีมไม้ เป็นเครื่องมือสำหรับตีการทำของใช้ต่างๆ ต่อมาถึงพัฒนาการมาเป็นคีมเหล็กในปัจจุบัน คีมไม้ในสมัยก่อนใช้จับขอบกระด้ง ตะแกรง ตะกร้า ดึงเส้นตอก และบิดสิ่งของต่างๆได้ตามต้องการ

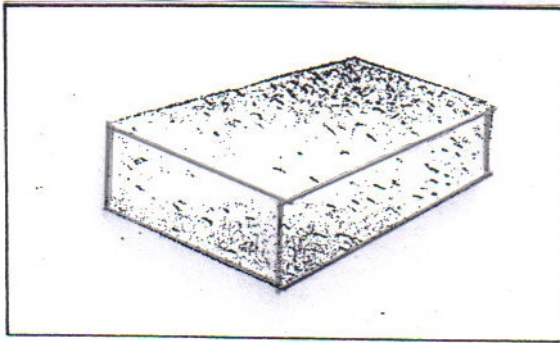
5.2 คีมเหล็ก ใช้สำหรับตัดเส้นลวดเวลาผูกขอบหรือเข้าขอบภาชนะตัดหัวตะปู บางทีจะใช้ดึงเส้นตอกเวลาสาน

ภาชนะใส่น้ำ

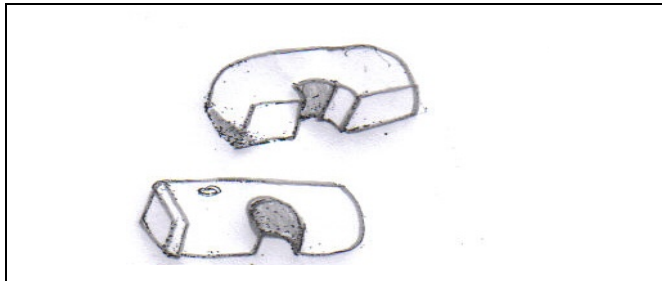
ดินสอ

ฟองน้ำ

เตาถ่าน

เหล็กตัดหวาย

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพการทำงาน

กิจกรรมภายในห้องเรียน

เลือกเส้นหวายที่จะจักสาน

หวายหอมก่อนนำไปใช้

ครูภูมิปัญญาแนะนำการทำความสะดวกเส้นหวาย

ทำความสะดวกเส้นหวาย

การฟ้หวาย

หวายหอมที่ฟ้

สาธิตการ बुดฝิวหวาย

แนะนำการ बुดฝิวหวาย

สาธิตให้ดูกันก่อน

ตั้งใจ

การขึ้นรูปเส้นที่ 2

ตั้งใจตั้งใจ

ไม่เข้าใจตัวต่อตัว

สาธิตการทำด้าม

การทำด้าม

การขึ้นรูปเส้นที่ 3

การรมไฟ

การทำเชอร์แล็ค

ผลงานของหนู

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวรัชณี จันทร์แดง
วัน เดือน ปีเกิด	4 มิถุนายน 2519
สถานที่เกิด	อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ.2538	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ต้นปลาย จากโรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ.2542	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ วิชาเอกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2542	พนักงานบริษัทเอกชน
พ.ศ.2544 - 2545	อาสาสมัครช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนบ้านในลือค อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ.2546 – 2547	มัคคุเทศก์อิสระ
พ.ศ.2547 - ปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว